

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 7 mars 1865

Huru jag skrifvit den förra attesten åt Mams. Molin, minnes jag naturligtvis icke, men tager för alldeles afgjort, att jag i densamma upptagit allt, hvad i kyrkoboken finnes om henne antecknad. Mera kan jag ej och får jag ej intyga. Nu var jag dock lycklig att finna igen hennes attest hit och sänder därför den. Den är också så fullständig, som presterna i Eskilstuna kunna det önska! Men ditt bref blir tungt af en sådan attest?!

Jag känner och suckar dagligen – och nu mer än eljest – under samma kärlekslöshet, ”köld”, hvaräfvén du klagar. Jag vet nu ingen råd annat än vara stilla och se på Herrans nåd, Christi kärlek, - till dess jag får något deraf! Emellertid - du är väl, såsom Herren säger om bruden i Höga visan, ”Krank af älskog”, - fast du ej vet det eller får veta det!!

1 Joh. 4:10. Fanny helsar! Helsa Sandra! Bed för oss!

Hastl n, men broderligen
Immanuel.

7/3 65.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 28 november 1865

Graninge d. 28 Nov. 1865.

M. k. Broder Comminister!

Nu har jag så mycket att säga dig, att jag ej vet, huru jag skall hafva tålmod att sätta ner det på papperet, och huru något papper skall räcka till. Och hvad jag väntade dig både före och efter profdagen! Ja, jag såg så ofta ut efter vägen, att jag ej kan undra öfver, att jag nu har litet ondt i ögonen. Och hvad jag sedan väntade på bref från dig! Ja, det var riktigt kärkommet, då det ändteligen kom, och jag tackar dig derföre hjertl n. Med samma post inhändigade jag bref från Robert, som underrättade mig om att du var vorden Comminister, en underrättelse som sedan blifvit bekräftad från sjelfva Stifts-staden.

Lyckligvis bröt och läste jag ditt bref först, så att jag fick se dina mödor och besvär vid profresan. Då var det tid och i sin ordning att sedan se dig hafva fått platsen. Ja, Herren följ dig dit, k. Broder! Han, den gode herden bete och föde dig der på ordets ängar och korsets vägar, att du må till slut aktas värdig emottaga lifsens krona! Han gifve dig ock nåd att, såsom en god herde, föda Christi dyrköpta hjord med helsosam lärdom och med en umgängelse, som alltid och allestädes är genomträngd och helgad af Christi Ande!!!

Lönen var väl nog knapp! Men har ej Löneregleringsnämnden äfven der föreslagit någon förbättring, som snart kan komma dig till godo? Troligen! Emellertid 1 Cor. 9:14.

Men vet du nu, hvad jag skall säga? Jo, nu måste du gifta dig, - det är då utom all fråga! Och jag begriper ej, hvarifrån det kommit, att alltsedan du var här sistl. år, har det pratats, isynnerhet bland fruntimmerna (!), att du skulle taga din maka härifrån. Augusta, äldsta dottern till Patron Clas, har blifvit af alla så grundligt förberedd på ett anbud från din hand, att det ej är långt ifrån, att hon tror det snart komma. Åtminstone tror jag mig kunna försäkra dig, att hon är ganska villig, och att således ingen korg kommer i fråga. Hon är också passande. Att hon har Christi sinne, vet du, och jag räknar henne bland de allvarligaste här. Wan vid att förestå hushåll, vara med i allehanda göromål, 21 år gammal m.m. är hon visst passande att förestå ditt hus i Grundsunda och ”vara dig till hjälp”. Hon är intim vän med Fanny och är ofta här. Medan Fanny i höst var i Hernösand, förestod hon mitt hushåll, och ryggade ej tillbaka att, när så behöfdes, vara behjelpig vid slagningen, salta ner köttet, göra korf, sköta spisen ensam, diska o.s.v. Just en sådan bör du hafva. Om du nu ej kan så å propos afgöra saken, så är rådligast, att du kommer hit i vinter och ser dig före. Jag, som är erfaren och tillika här väl bekant, vill gå dig tillhanda i råd och dåd. Ja, välkommen hit med första! Tro ej, att allt detta är endast gyckel! Nej, jag

menar upprigtigt, att du bör gifta dig, och ber dig nu tala med Gud om denna sak! Något afslag från hennes eller föräldrarnes sida har du ej att frukta. Men jag har i dag mycket att säga, och idel viktiga ting! Du måste skynda dig hit, ty det är möjligt, att du snart icke finner mig mera här. Ja, du kan ej tro, hvilka bekymmersamma dagar jag en tid haft och har i anledning af Biskopens anbud till mig att efterträda Naeslund. Om jag finge träffa dig, som alltid varit en god rådgifvare, och höra dina tankar! Jag har skrivit till Naeslund, Arbman och Prosten Nordensson och begärt deras råd. Dessutom ligger jag i stoftet dagligen och beder om att få veta Herrens vilja i detta fall. Du måste hjälpa mig att bedja samt skriva, så fort du kan, om det ock är troligt, att jag afgifvit mitt svar, innan något bref från dig hinner komma mig tillhanda. Jag fick näml n Biskopens bref i förra veckan, och han begär svar "ju förr, desto heldre". Det är omöjligt att nu relatera alla mina skäl för och emot. De sednare synas mig ännu nästan mera betydande. Ehuru allenast ett yttre skäl, är det dock viktigt nog emot saken, att Biskopen säger, det vid Biskopslönens reglerande, som han tror skola försiggå om 3 à 4 år, platsen "sannolikt" skiljes från Biskopsstolen och blir säskildt pastorat. Kanske då skall jag med hustru och barn börja åka på kärran? Sedan kan du förstå betänkligheterna med anledning af min ungdom, oerfarenhet och oduglighet, samt de band, som fästa mig vid denna församling. Några både inre och yttre skäl har jag väl ock för saken. Ett af dessa sednare är hoppet att kunna hålla Ernst i skolan! En sak, som gör mig mest oviss är, att då jag redan i våras på sqvallerväg hörde, att Biskopen möjligen ämnade erbjuda mig platsen, jag då bad Herren att styra Biskopens tankar och råd, samt icke tillåta honom erbjuda mig platsen, utan att det vore Hans (Herrens) vilja, att jag skulle komma dit. Detta och Bispens yttrande i sitt bref, att han "efter moget begrundande och bön till allas vår Öfverherde ansett sig böra erbjuda mig platsen i främsta rummet", gör mig mest villrådig. Hade vi ej en bedjande Biskop och hade ej hans kallelse tillkommit under bön, då skulle jag ej fästa så mycket afseende vid densamma. Ack, att jag här förstode Herrens vilja och finge vara eller fara med hans nådiga välbehag! Bed för mig! Men nu slut härom! Nu skall du erbjuda dig att i Pappas ställe förestå tjensten i Stensele några veckor, medan han och Mamma resa hit. Det bör naturligtvis ske, förrän du flyttar, ty sedan torde det väl svårligen kunna ske. Vidare skall du med första skriva hem, omtala att vi här lefva väl och att jag nyss fått ett kärkommet bref från Mamma, på hvilket jag ej vill eller hinner svara förr, än jag lemnat Bispens svar. Fanny helsar dig hjertl n. (Mellan Grundsunda och Graninge färdas man vintertid på två dagar!!) Nu farväl! Gud vare när och med dig! Pehr Gavelius är i Stockholm och förberedes för inträde i Skollärarseminarium. I morgon reser jag på mantalsskrifning! Ej en snöflinga hafva vi här.

Skrif snart till din väntande broder Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 13 februari 1866

Graninge d. 13 Febr. 1866

Käraste Broder!

Längesedan har jag både bordt och velat skrifva till dig och tacka dig för ditt sista k. bref, men dels ovisshet om din vistelseort, dels förhållandena här hemma hafva förhindrat mig. Dessa sednare hafva hållit mig i en ständig overksamhet, själsspänning och oro, så att jag knapt kan omtala det. Som du vet, har Herren skänkt oss en liten dotter, som föddes d. 31 Januari kl. 2, 20 min. f.m. Wisst har jag hört och vetat, att "när qvinnan föder barn, hafva hon sorg"; men aldrig har jag trott, att en människas födelse hit i jemmerdalen skulle vara förenad med sådan jemmer. Allt påminde mig kraftigt om synden och Guds straff deröfver. Några dagar derefter var Fanny ganska rask, under sista veckan var hon klen, och jag hade bland annat Doktorn hit. I går och förrgår var hon åter temmeligen bra och allt syntes hoppgifvande. I natt har hon åter blifvit klen och sålunda sväfva vi dagligen emellan hopp och förtviflan. Hon har nu på f.m. somnat en stund; derunder passar jag på och skrifer dessa rader. Jag vill dock ännu hoppas till Herren, att han, hvilkens hjälp vi hittills så underligen erfarit, ock hädanefter skall hjälpa. Herre, straffa oss ej i din vrede!

Den lilla flickan helgades d. 9 dennes gl. dopet åt Herren och hans tjenst.

Åkerberg förrättade akten. Bland faddrar har jag tagit mig friheten anteckna dig, k. Broder, emot Augusta (!!); och jag ålägger dig att räkna det för din samvetspligt att bedja till Herren för henne, så ofta du får dertill nåd. Hon heter Esther Elisabeth. Hon är vanligen rätt snäll, ehuru hon dock synes vara sjuk i magen och därför stundom rätt kinkig. Jag har just aldrig tänkt, att hon skulle börja lefva här på jorden; och sedan hon blifvit döpt, har jag blifvit temmeligen lugn för hennes del och färdig att lemna henne, om och när Herren så vill. Dock – Herren är underlig i alla sina vägar, och mer och mer ser jag, huru jag förstår och vet intet samt gör bäst i att allenast bedja: "Ske din vilja"! Kom ihåg mig i dina förböner särskildt denna tid!

Min efterträdare är nu utsedd. Måtte det blifva till Guds ära och församlingens fromma! Boström har mycket arbetat att få platsen, men han gick miste derom. Patron G. upprättade förslag: 1_o Kerfstedt 2_o Boström 3_o Bill. Den förstnämnde blef den lycklige. D.v.s. sedan Patron G. upprättat detta förslag, for han ner till Hernösand och rådfrågade sig med Consistorians, Naeslund m.fl. På grund af deras mening ansågs Kerfstedt böra föredragas. För öfrigt hör jag, att Bill är utmärkt väl omskrifven på högre ort. Jag kommer, G.v. , ej att flytta förr än i Juni månad. Pappa och Mamma vilja hafva in både Elise och Ernst hos oss i Hsd. Under denna Fannys sjukdom har jag ej kunnat nämna henne ett ord derom; och jag kan verkligen ej annat se, än att vi mot vår vilja måste afstå en sådan begäran. Dock derom sednare. Går ditt förslag om deras resa igenom, då

få vi visst aldrig se Mamma. Ty huru kan du vänta, dels att hon kunde färdas sommarvägen till Lycksele, dels att de båda på en gång kunna vara från hemmet frånvarande, dels och isynnerhet under sommaren? Jag hoppas, att de i vinter kommer hit, dels för – ett, dels för – annat. Hoppas ock, att då du får se Grundsunda husförhörbok, du finner Miss Brundell för ung att vänta på. Men – tag råd af Herren och ej af mig! Må han låta allt väl gå! Du måste tänka på att taga Jonas till dig, dels s.s. en liten dräng, dels s.s. lärjunge. Tycker icke också du, att han bör komma undan ifrån Pappas hårda uppsigt?

Jag hinner ej mer, ty jag hör att Fanny är vaken och då vill hon alltid hafva mig närvarande. Gud hjelpe oss och låte oss i hans korsskola uppfostras för hemmets glädje! Jag är mycket eländig och fattig, men – Herren sörjer för mig! Skrif snart om ett och annat från Stensele, Lycksele, Ohrträsk, Grundsunda m.m. m.m.

Bed ofta för din tillgifne broder

Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 26 april 1866

Graninge d. 26 April 1866

Käre Broder!

Sent omsider kommer jag för att tacka dig hjertligen för ditt k. bref. Jag har väntat i det längsta att få se dig komma och personligen få språka med dig – för att slippa skriva, men nu börjar jag frukta, att det är för sent. Jag har skyndat på med husförhören och nattvardsbarnen så, att jag mången gång fruktat att duka under; ännu har jag ett förhör kvar samt en god del af barnens undervisning, hvilka jag, G.v. kommer att confirmera sednast om Pingst. Sista veckan i Maj flyttar jag, predikar således ut mig ”3faldighetsSöndag. Nästa Thorsdag hafva vi en afskedsbjudning här hos oss; allt börjar således att påminna om nödvändigheten att snart bryta upp. Med mycken fruktan och bäfvan sker allt. Du torde knapt veta, hvilka svårigheter H rr patroner haft för att få prest hit. Kerfstedt afsade sig anbudet, emedan han ”rekommenderad af Statsrådet Carlson och Biskop Beckman emottagit af Dokt. Landgren anbud att vara Folkskoleinspektör i Gefleborg län med 3000 rd rs lön” Hvad tyckes? Sedan vände man sig till Bergner, alltid under mycken ledsnad öfver, att du ej var att få, ”emedan de aldrig hade velat så gerna hafva någon, som dig”. Bergner afsade sig anbudet dels af oekonomiska, dels ock sanitära orsaker. Ända från början har fråga varit om Boström, men Patron hade fått en afgjord motvilja för honom. Nu såg man sig tvungen (Boström hade sökt platsen hos Patron förut) att antaga B s ansökan, emedan tiden var så långt framskriden och de ej visste, hvem som skulle öfvertaga jordbruket m.m. Boström är näml n helt nyligen p r telegraf antagen, så nyligen att ännu intet bref hunnit från honom ankomma. Han är emellertid glad som en fisk att få komma hit; vet ej heller, att de mera ogerna, än gerna antagit honom? Jag hoppas emellertid, att Gud styrt allt. Ej kan han dock komma, innan jag far, emedan sjöfarten knapt börjar till Luleå innan dess. Patron Clas har allt mera afgjort slutit sig till Christna och jag hoppas, att han är en Christen. Derföre har jag ock vunnit mycken ynnest hos honom. Ett bevis derpå! En bokhållareplats härstädes blir ledig i sommar. Han har erbjudit denna plats åt – Jonas, emedan han dels är Christen, dels heter – Sundelin. Han har lofvat att undervisa och bilda honom dertill, om det är något att göra af. Något egentligen svårt har också ej denna andra bokhållareplats med sig. Jag har skrivit och begärt Calles råd, som läst för Jonas och sett hans förmåga att räkna och skriva. Ej ett ord har jag nämnt åt Jonas sjelf, eller dem der hemma; ber ock dig intet göra. Calles svar har ej ännu ingått. Nu när jag på morgonen genomläser ditt bref, ser jag, att ”Jonas omöjligen tål att sitta stilla”. Dermed tyckes då saken vara afgjord. Jag tänkte, att Herren kanske hade beredt Jonas detta tillfälle att komma hemifrån och få en framtid. Hans lön skulle egentl n varit bostad och kost samt 300 rd r; men första året skulle han för Jonas ovana

hafva afdragit 100 rd r och dermed skaffat sig det biträde, som han af Jonas skulle fått, men ej kunde få. Gubben sjelf vill det t.o.m. heldre, än jag. Men om Gud ej vill det, så vilja vi tiga.

Hemifrån har jag ej på mycket länge hört något, så ock ej från Robert. Må hans arbete lyckas! – Fanny och Esther lefva båda, Gudi lof, rätt väl. Om du nu vore här och hörde henne jollra, d.v.s. skratta, komma med de mest godmodiga läten samt göra de underligaste krumbugter med sin lilla kropp för att visa sig snäll, så skulle du förstå något af den glädje och vederqvickelse hon sprider i hemmet. Må Gud låta henne tillväxa i visdom, ålder och nåd för både honom och menniskor!

Af ett bref från Biskopen synes han ämna komma till H. i nästa månad, eller m.a.o. så fort sjöfarten öppnas. Asplund lär hafva fått eller få en predikantsbefattning i London, troligen för Svenska sjömän.

”Sic itur ad astra”!¹ – När skall du nu uppgöra dina giftermåls-affärer, då du ej kommit hit? Jag tror mig ännu en gång kunna försäkra, att du härifrån kan få en maka, en god maka, - allt om du vill och Gud vill!

Nästan alldeles barmark hafva vi. Folket har ingenting att gifva sina kreatur och här råder derföre en nöd och ett elände i detta fall, som säkert blir gräslig, om sommaren länge låter vänta på sig. Jag har, Gudi lof, nog åt mina kreatur samt kan äfven litet hjälpa några andra. Om jag vill, ss. mitt intresse är, nu genast sätta både hästar och hö på auction, skulle jag visst för det sednare få 3,4 rd r Ltt² eller derutöfver, d.v.s. så mycket jag hade samvete att taga. Men för Boströms skull steller jag fram hästarna. Nu slut. Nattvardsbarnen äro här och vänta på mig. Jag har varit oppe ovanligt tidigt i dag för att skrifva dessa rader m.m. Du förlåter mitt slarf! Fanny och Esther hälsa hjertl n. Jag befaller dig Gudi och tillönskar dig af hjertat hans frid!

Skrif till och bed för din tllgifne

Immanuel.

¹ Latin: Sic itur ad astra = så går man mot stjärnorna, d.v.s. så når man ryktbarhet.

² Ltt = Vikt, lispund = 8,5 kg.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 11 maj 1866

Graninge d. 11 Maj 1866

Käre Broder!

I går emottog jag ditt k. bref, hvarföre jag hjertl n tackar dig, och till svar hvarå jag går att nedskrifva några ord. Jag har så otroligt mycket att göra under dessa veckor, att jag ej begriper, huru jag skall räcka till. Nattvardsbarnen har jag i dag, och skrifver dessa orden på en hvilostund. Och afskedskalaser på alla möjliga ställen, hvilka kräfva icke minst tid och tålmod! – Men hvad bryr du dig om sådant, du med – dina drömmar! Derföre till dem, men – allvarsamma saker behandlar jag allvarligen, och bannlyser derföre från mina ord allt skämt! – Till svar å ditt bref hade jag mycket att säga, men hinner ej. Först vet du, att det ”ej är godt för mannen att blifva allena”, och att han derföre af Gud sjelf fått qvinnan till hjälp. Har äktenskapet olägenheter? – hvar finnas ej de? - , så har det också stora och många förmåner, och jag tvekar ej att medgifva, det de sednare uppväga de förra. Detta om saken! Mitt råd ligger i dessa ord inclusive! Men nu till personerna i fråga! Jag har visst tagit mig friheten rekommendera dig en maka, men studsar nästan tillbaka, om du endast på min rekommendation vill välja henne. Jag står visst vid mina ord, att hon är en allvarlig Christen, anspråkslös och duglig i allt möjligt arbete; men det ömsesidiga tycket är något, som kan sätta sig öfver allt sådant. Om det också derföre ginge an att så der burdus framställa sin önskan, så är jag, som sagdt är, litet rädd att just med mitt ord hafva afgjort saken. Widare tror jag, att, om det också ej kan läggas dig till last att så der okänd hafva framkastat ett giftermålsanbud, hon dock torde önska att åtminstone få se dig i synen, innan hon lemnar sitt ja. Detta jemte hvad jag sedan vill säga gör, att jag ej skickar några concepter, hvilka jag dessutom är oduglig att uppsätta. Will du sätta dig öfver mina anförda betänkligheter, kan du mycket väl skrifva, sedan jag rest; ja, det är ej förutan, att jag gerna säge mig befriad från uppdraget att lemna fram dessa bref, - något som jag ej heller vet, hvartill det kan tjena.

Men nu en sak! Patron Clas har verkl n antagit Jonas till Bokhållare, och om ej Pappa sätter sig deremot, kommer Jonas hit i början af nästa månad. Allt är stäldt på försök, och jag har förbundit mig att till hösten skaffa hem Jonas, om han bevisar sig oduglig.

Då det nu är troligt, att Pappa och kanske äfven Mamma komma till Hernösand i sommar med Ernst, har jag alltid tänkt öfvertala dem att på samma gång göra en tur hit upp för att helsa på Jonas. Om jag möjligen kan slippa lös, följer jag ock med. Då är det mycket passande för dig att följa med hit för att, om ej helt afgöra saken, se och känna dig före. Då kan du antingen muntligen framställa saken, eller ock efter ett sådant besök göra det skriftligen. Så synes mig! Du torde ändock alltid böra påräkna ett väntningsår, d.v.s. vara förlofvad så pass

länge, emedan knappast en flicka kan begifva sig i äktenskap utan att hafva haft någon tid att "rusta det sig". Säg mig snart, hvad du tycker om dessa förslager? Och kom ned till H-d i början af Juni, kanske i sällskap med Jonas, så få vi muntligen utbyta våra tankar! Också kan du på samma gång, om du vill, förlänga resan hit, ty Jonas bör hafva någon, som följer sig, och jag har sannolikt dertill ej tid. Detta kan du sanningsenligt anföra såsom skäl, hvarföre du då kommer. Först och sist bed Herren om ljus och ledning, och jag vill gerna med mina svaga förböner understödja dig. Att få en sådan sak, som den ifrågavarande, afgjord, kostar visserligen mycken bön, strid och en ängslig ovisshet, som just är den tråkigaste; men Herren, hvilkens sak ju äktenskapet är och som gerna delar våra omsorger, hjälper ock underligen igenom. Allenast befalla Herranom din väg och hoppas uppå honom!

Jag lemnar troligen Fanny och Esther här till omkring d. 11 eller 12 Juni, emedan Naeslund ej flyttar förr, än någon af dessa dagar. Boström kommer hem d. 6 Juni. Boström har tjänstledighet härifrån till d. 17 Juni. Så är det en riktig revolution å färde, innan hvar och en kommer på sin plats.

Afskedskalas hafva vi haft, då jag 1^a gången i mina dagar uppträdde och höll tal vid skålen. Får väl bereda mig på ännu ett dylikt, innan vi resa. I morgon äro vi ock bortbjudna. – Jag befaller dig i Guds hand och önska dig nåd att för egen del inse och förstå Guds vilja samt förkunna den för de dig ombetrodda själarna!

Fanny helsar hjertl n. Esther ock, ehuru hon i går och i dag varit kinkig och, som det synes, sjuk. Wi hoppas dock ännu, att det är öfvergående.

Skrif nu snart! På min fullkomliga tystlåtenhet kan du alltid räkna!

Din tillgifne Immanuel

Brev från Immanuel till svägerskan Augusta Sundelin 24 juli 1866

Hernösand den 24 Juli 1866.

Snälla Augusta!

Emottag min hjertliga tacksägelse så väl för det korta, men kära besöket här, som ock för ditt bref, som jag sistl. Lördag hade glädjen emottaga. Herren vare lofvad, som nu hulptit Eder lyckligen fram förbi alla både kända och okända faror i eder väg! Det är väl svårt att höra, det I börjat eder vistelse i Sundsvall med tårar; men jag hoppas ock, att han, som en gång nalkades den sörjande enkan i Nain med de orden: "gråt icke!", också hittar väg till eder lilla vindskammare och har samma ljufliga ord att lägga på edra hjertan. Och så veta vi, att "de som med tårar så, skola med glädje uppskåra", när Herren till slut torkar alla tårar af deras ögon. Jag förstår nog, att Ni tycker Eder vara i Sundsvall, likasom Israel vid Babel, främmande och landsflyktigt, och att Ni derföre ären färdiga att fråga: "huru skulle vi sjunga Herrens vilja i främmande land?" Men äfven i Babel var Herren hos sitt folk fast de voro bekläddes med smälek, sorg och lidanden, och när han fann tiden inne, förlössade han folket och lät det återvända hem. Han har väl alltså redan utsett sätt och tid för eder hemresa både till ett jordiskt och himmelskt fadershus, och då skall han förvandla eder ångest i glädje och trösta och fröjda Eder efter eder bedröfvelse. Du frågar, om det ej är synd att på detta sätt sörja, när I ären ensamma och skiljda från k. anhöriga och vänner. I sjelfva saknaden eller sorgen kan jag ej finna något syndigt, emedan det är ett behof för oss, såsom menniskor, att hafva umgänge och trefnad af dem vi älska, och således sakna dem, när de berövas oss. Christus har aldrig förbjudit oss det, som är nedlagdt redan i skapelsen uti vår natur. Derföre sörjde också han och gret t.ex. vid Lazari graf. Men å andra sidan kan väl en sådan sorg blifva syndig, om den ej underordnar sig Guds vilja, och således innebär klagan och missnöje med hans vägar. Äfven här är således, såsom i allt annat, vägen smal och hjertat benäget att vika bort till någondera sidan. Herren förbarme sig öfver all vår skröplighet och behålle oss stadigt vid enfalden i Christo!

Dystert, men kanske helsosamt för Anden, är att I hafven så sjukligt omkring Eder, och att kyrkoklockorna tidt och ofta ropa till Eder: "tänk på döden!" Äfven när råder en allmän oro och spänning i sinnena, ty det ena sjukdomsfallet efter det andra låter oss förstå, att vi kanske hafva koleran ibland oss. Ock, jag känner sjelf, hvilken kraftig, men för mig tillika nödvändigt erinran detta är att vara vaken och stärka det, som dö vill! Hvilka maskar vi äro - mindre än intet -, när Herren tager till att förderfva! Huru platt intet äro alla menniskor, de dock så säkre lefva! Må Herren gifva oss nåd att betänka, det vi dö måste, samt hålla våra blickar stadigt och enfaldigt vid Jesum, som afbrutit dödens udd och gifvit oss seger öfver så väl synd, som död!

Nu hinner jag ej mer: du vet, att många göromål här taga min tid i anspråk. Huru lefver Sandra? Helsa henne hjertligen från mig och Fanny samt Esther, hvilka sända äfven dig en hjertlig frids- och kärlekshelsning!

Esther är snäll och växer. Herren välsigne och bevare den lilla kära! Jag lemnar eder Dav. Ps. 91 att behjerta. Må Herrans ord vara vårt ljus och vår tröst, att vi ej förgås i vårt elände! Skrif ofta och låt höra af Eder! I bönen vill jag, svage usling, ihågkomma Eder, såsom jag ock ber att få vara innesluten i edra förböner!

Herren Jesus i går, i dag och i evighet densamme vare när oss! Och han är ju vår Jesus? Hvad fattas? Hvarföre sörja? Hvem vill fördöma? Hvem vill eller kan rycka oss ur hans armar? Ack, denna otro, denna arma otro! Herre, föröka oss trona!

Din tillgifne
Immanuel Sundelin

Brev från Immanuel till svägerskan Augusta Sundelin 24 september 1866

Mademoiselle Augusta Gavelius

Tillhanda

Hernösand den 24 Sept. 1866

Snälla Augusta!

Hjertlig tack för sednast och för ditt bref, som jag haft glädjen i dag emottaga. Tack äfven, att du skulle vilja komma till oss här en liten tid, fastän vi här äro så kallsinniga, så eländiga, att vi ej vore värda hvarken Guds eller människors kärlek och deltagande. Af Fanny har du troligen redan inhemtat anledningen, hvarföre vi ej på allvar ännu ens tänkte på saken. Jag har också omständligt derom skrifvit till Farbror Clas. Huru kan du bedja oss, att vi ej skola vara ledsna? Och huru skulle vi kunna vara det? Tvärtom borde vi väl känna oss smickrade öfver anbudet att få hafva dig utan lön. Detta är emedlertid allt för anspråkslöst af dig. Men vi lemna all fundering härom, till dess vi fått svar af Biskopen.

Jag ser af ditt bref, att I sistl. Fredags e.m. voro gäster vid herrans Jesu nattvardsbord. Jag visste, att I ämnaden det; och jag kom ihåg Eder den aftonen. Måtte Herren med sitt himmelska manna uppehålla och nära Eder och oss alla i denna ödemark, så att vi till slut undslippa med våra själar såsom byte! Det gifves väl för pilgrimen stunder, då hela verlden kännes honom för trång, då han med vemod och betryckt hjerta känner sig vara på en främmande strand, trött af lifvets strider och besvärligheter, längtande, trånande efter ro, varaktig ro och hvila. Dessa stunder, hvarunder man dock ofta saknar all försmak af himmelens glädje, ja ej ens förnimmer någon synnerlig längtan derefter, äro dock välsignelsestunder för vår själ, dem Guds Ande bereder oss och hvarunder han gör oss alltmera skicklige att förakta och försaka verlden och de ting i verlden äro samt längta efter vår kropps förlossning. Godt, att vi hafva en herde, som icke är onödd eller trött, icke heller tager felt i rätta sättet att vårda oss. Wi förstå intet, men vi veta – Gud gifve, att vi visste det och framhölle det – att dem, som hafva Gud kär, tjena allting till det bästa. Hvi bedröfvar du dig, min själ, och är så orolig i mig: hoppas uppå Gud, ty jag skall ännu tacka honom, att han min hjälp och min Gud är! – Jag hinner nu ej mer, än säga dig god natt! Helsa alla, särskildt dina snälla systrar, och gif dem till svar på deras kärleksrika helsning till mig 1 Joh. 1:7. Gudi lof, vi hafva sällskap inbördes, så länge vi vandra i ljuset, och en gemensam tröst hafva vi alla, att Jesu Christi blod renar oss af alla synder.

Fanny & Esther helsa dig hjertl n. Bed Tante Hilda vara hjertl n välkommen. Helsa Jonas, tacka för brefvet, säg att Herman reste sistl. natt kl. ½ 1. Gud med oss! Farväl! Din tillgifne I.S.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 7 december 1866

Hsd d. 7 Dec. 1866

Käre Broder!

Länge, nästan alltför länge har jag dröjt med att meddela mig med dig, och ihärdig har du också varit, såsom du vara plär, att tiga och samtycka. Men så har jag väl ock mina skäl, och redan det beständiga skrifvandet, som gör bordet och papperet för mig riktigt förhatligt, är nog talande. Nu har jag, som du kanske vet, varit opasslig och i följd deraf otjenstbar några veckor. Jag hoppas genom Guds nåd nu vara convalescent, i thy att jag både i går och i dag känt mig temmeligen rask. Då passar jag just på en sådan dag, förrän jag kommit mig i de dagliga göromålens hvimmel, för att skriva till dig. Mitt onda har egentligen bestått i hufvudet, som varit så illa deran, att jag stundom fått intaga sängen, och deremellan – gå och hänga!

I dag är jag rätt bekymrad öfver Herman, från hvilken jag hade bref i går. Han ”skär ej guld med tälgnifvar” i London, såsom han ofta hoppades, förrän han begaf sig dit. Nu funderar han åter än på Frankrike, än på.....jag vet ej hvad. Tillika fruktar han till följe af några Sjödins ord i bref till honom, att denne tager tillbaka sitt löfte om att hjälpa honom. Ingen plats har han fått, men arbetar på ett Danskt spannmålskontor fr. 10 f.m. till 7 à 8 e.m., ss. volontaire, d.v.s. utan lön. Vivere och rum kostar honom 30 rd r i veckan. Stackars Herman, - jag ämnar tillstyrka honom att låta Frankrike vara till bättre tider, arbeta så länge kassan räcker och sedan komma hem. Han får ej – det värsta – lära någon Engelska, der han nu är, emedan der talas och skrives endast Danska och Svenska. Det är sådana rysliga penningetider, att ingen vet af dylika förut. Att P. Brandell genom borgen åt Krutmejer blir en alldeles ruinerad karl, som nu gör cession, kan betala omkr. $\frac{1}{4}$ af sina förbindelser samt drager många med sig i fallet, torde du redan veta. Det är mycket synd om Brandell, och han har tagit det så illa vid sig, att han ofta ligger sjuk. I sammanhang med Jobspoeterna vill jag underrätta dig, att Öhstedt i Hammerdahl ligger på Östersunds Lazarett, mycket illa sjuk, företrädesvis sinnes-sjuk till följe af någon oro och ångest, som jag ej känner till dess ursprung. Biskopen ämnar försöka uppskjuta sin resa till Sthlm till efter 13dagen för att derförut möjligen hinna ordinera en Löfgren, som då kan skickas till Hammerdahl eller Ström.

Jonas kommer hit i nästa vecka för att ”Jula” hos oss. Ernst är ej litet glad deröfver. Han – och de båda – lefver godt. Från Calle har jag ingenting hört på hela termin, ehuru jag vill minnas, att jag skref sist till honom. Antingen stormläser han, eller ock.....? Roberts viatici-ansökan har jag nyss inlemnad, ehuru han hade skrifvit en, som jag ansåg rådligast alldeles kassera både för innehållets och stafningssättets bedräfliga beskaffenhet!!

Minnes du från Upsala någon Södermanlänning, Langborg, prestkand.? Han är Adj. och nyss förlofvad med den äldsta af Dokt. Runstens döttrar. En maning för dig att någon gång röra på dig?! Skall du ej snart börja underhandlingarne? Du ser ju, att ingen – åtminstone icke hon – kommer och erbjuder sig! De mina lefva väl och helsa dig. Esther har varit krasslig, men är nu åter frisk. Nu slutar jag med att tillönska dig hjertl n en Julhelg, rik på fröjder och vederqvickelser i Herranom och hans nåd. Helsa din Pastor ifrån mig! Skrif snart, att jag får höra något om och från dig! Kom hit en vacker dag! Ja, nog kan du göra det! Du har många böcker här, som vänta på dig. Och härifrån kan du resa och helsa på Boström.....?.....!...!!! Farväl nu, k. Broder! Herren Jesus vare vårt allt!

Din tillgifne broder
Immanuel.

Brev från Immanuel till svägerskan Augusta Sundelin 14 december 1866
(*trasigt brev*)

Hernösand d. 14 Dec. 1866

Snälla Augusta!

Emedan jag nu på qvällen har en ledig stund, sätter jag mig ner för att afbörda en gammal tacksamhetsskuld, ehuru det är fara värdt, att dessa rader blifva temmeligen gamla, innan de hinna till Graninge. Kanske kan jag ej skicka dem förr än med gossarne, när de resa. Tack för ditt sista bref, som i likhet med alla dina bref var mig kärkommet, derföre att det innehöll nya erfarenheter, som du fått göra både ? om dig sjelf och Herrans underliga ? visdom och kärlek, att vi mera ? oss förstå hans tankar och rådslag, - ? skulle vi med allt mera stillhet, ödmjukhet och – om jag får säga andelig sans emottaga både den goda och onda dagen med deras olika erfarenheter! Och huru olika, huru skiftande äro ej de erfarenheter vi få göra! Och huru skiftande äro vi ej sjelfva derunder! Huru få vi ej besanna, hvad du tyckes hafva erfarit, att mången gång äfven de klaraste sanningar, de för vårt andeliga lif aldra nödvändigaste blifva tagna ifrån oss och vi veta eller förstå knapt de enklaste trosbegrepp. Endels kommer väl detta från djefvulen, ”frestaren” sjelf, som ju vill taga bort ordet från våra hjertan, att vi icke skola tro; endels härrör äfven detta af Guds styrelse för att rätt grundligt öfvertyga oss, huru mycket vi bero af Honom, och huru vi icke ens kunna ”taga hans ord till oss, om han ej ger sin nåde dertill.” Jag tror, att Luther, som var så rik på erfarenheter af alla slag, hade någon dylik i tanken, när han lärde oss att i 6e bönen bedja Gud bevara oss för ”vantro, förtviflan och andra svåra synder och laster.” Hvarföre nämnde han väl vantro och förtviflan om han ej hade sjelf erfarit, att just i frestelsen tages ofta Guds ord ifrån oss, så att vi skulle falla just i dessa synder, om ej Gud sjelf derföre bevarade oss. Ty vantro och förtviflan äro just stöttestenarne, den ena på högra, den andra på venstra sidan om det enfaldiga blifvandet vid Herrans ord. Jag tror således, att din erfarenhet i detta fall ej är någon ny eller för dig egendomlig, utan att äfven här gäller: ”Samma vedermöda vederfares edra bröder i verlden.”

Hvad beträffar faran att komma under lagens ok, är väl den, såsom andra i vår väg, farlig och vi behöfva väl vakta oss derföre. Men om vi enfaldigt ransaka Skriften och trängta och sucka om upplysning och ledning deraf, så tror och vet jag förvisso, att Herrans Anda skall leda oss i sanningen, så att vi ej ville fara. Om de Galater, som hade fastnat i denna ?, säger Paulus, att de tvärtemot ? Guds ord ville genom lagen rättfärdig? ? varda. Det var just denna onda vil? som icke lät sig af Herrans ord rättas ? ledas, som gjorde dem förlustige den ? egt uti Christus. En medveten och uppsåtlig vilja att blifva rättfärdig genom lagen är således någonting annat, än den fara man löper genom okunnighet eller

omedveten svaghet. Der själen öfverlåter sig åt Guds tuktande och bevarande nåd, der är också han mächtig att enligt sin goda och nådiga vilja styrka oss och behålla oss fasta i sitt ord och i tron i alla våra lifsdagar.

Med innerligt deltagande hör jag genom bref från Jonas, att Sandra nu ligger till sängs, sjuk mera än förr. Hennes förlossningstund från denna jemmerdal torde väl nalkas allt mer. Måtte Herren Jesus, som ”smakat döden för oss alla”, styrka henne i hennes död och låta den för henne blifva en ljus sömn, en behöflig hvila efter en mödosam lefnadsdag! Helsa henne hjertl u ifrån mig och oss! Wi hafva här alla varit klena, men Herren tyckes åter vilja beskära oss några helsodagar. Sedan jag började blifva bättre, blef Fanny sjuk, och är ännu krasslig, men går dock uppe och rustar.

Om jag ej hinner skrifva till Farbror Clas, skall du helsa oändeligen till honom samt Tante Hilda och Hedda m. fl. Hilda är alltid snäll, som skrifver några helsningsord på dina bref. Tacka henne för dem: de äro oss alltid välkomna! Herren gifve Eder nu en fröjdefull Jul, under hvilken I fån nåd att på nytt omfanna det kära Jesusbarnet och gifva det en ”vagga” i edra bröst. Förra Julen voro vi hos Eder, nu här! Tänken på oss i förbönen någon gång under helgen! Förlåt slafvet!

Din tillgifne broder
Immanuel.

Fanny helsar Dig och Eder mycket och tackar ? ditt bref, det hon väl ”i sinom tid” vill besvara. Men – detta Julstök är anledning till försummelse af mer än en pligt!!! O Gud ? dig öfver oss alla!

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 21 december 1866

Hernösand d. 21 Dec. 1866

Käre Broder!

Jag har så mycket att göra, att jag borde hafva 40 par spö, derföre att jag på en ledig stund arbetar på något annat, än predikningar till helgen; men som jag är matt och lat att tänka samt folk springer ut och in, tager jag mig före att skrifva till åtskilliga, hvilka hafva skäl att begära bref af mig. Deribland är du en. Tack för ditt bref! Men vet du icke, att jag är en stor stackare att gifva råd, isynnerhet i saker, hvilka, såsom dina, äro af en så egendomlig art och i hvilka jag dessutom är alltför litet hemmastadd? Och hvad skall jag derföre säga? Ingalunda är det för simpelt att begära henne till hus-mamsell; det är just sådan plats hon sökt och söker, och nog tror jag, att hon skulle fylla den. Men..... jag vet ej att bestämdt säga orsaken, hvarföre detta förslag ej faller mig alldeles på läppen. Om du hade varit gammal, eller också hon, och endast endera ung, - då hade det nog gått bra. Eller också – om en nära släktskap eller bekantskap varit Eder emellan, såsom förhållandet var, när jag tog Agatha till husmamsell. Men nu: obekanta, unga, gifteslystna båda två! Jag vet ej, om denna min åsigt är falsk, om den således ej bör afses. Du torde bäst sjelf pröfva det! Nog vore det för dig det ypperligaste tillfälle i verlden att få fria, sedan du fått henne i ditt hus; nog kunde också jag stå för mitt ord att hafva gifvit dig anvisning på henne såsom husmamsell, emedan jag är ombedd af hennes föräldrar att rekommendera henne till den, som jag hörde behöfva en sådan. Men.... ja, jag vet icke. Kanske det går an? Men nog är det både i hennes och föräldrarnes och alla öfrigas ögon ett indirect frieri, tror jag. Bäst syntes mig, om du kunde resa dit, men si! derpå torde vi väl få vänta, eftersom du väger alla hinder och svårigheter på guldvgit. Om ej någon resa kan blifva af – ja, då föreslår jag snart, att du skrifver, ehuru jag en gång afstyrkt ett sådant skrifvande utan föregående besök. Då finge du säga, att den flyktiga bekantskapen med henne, när du en gång var till Graninge, lemnat så beskaffade och så varaktiga minnen, att..... etc. etc. Då finge du i bref både till henne och Gubben förebära trägna embetsgöromål såsom ursäkt för ett personligt uteblifvande. Kanhända det kunde gå! Men då måste du vara betänkt på att resa dit sedan, och – det blifver föga bättre!.... Ja, jag pratar, och vet ej alls, om du bör fästa något afseende vid mina ord, ty jag saknar erfarenhet. Jag har friat blott en gång i mitt lif, och detta skedde, som du vet, skriftligen. Men steget var dock förberedt genom långvarig och intim bekantskap. Bäst vore ock för dig, i min tanke, om någon sådan kunde göras Eder emellan; sedan kunde ju affären uppgöras skriftligen, om du anser det lättare än muntligen. Herren gifve dig nu de bästa råd! Låt mig snart höra, huru du funderar och beslutar! – Fröberg säger, att du nu snart får mycket bra i

Grundsunda, och att det ej lider något tvifvel, att du får 1000 rd r utom bostället. Det, hoppas jag, är bättre än 1500 på stadsgatan!
Stackars Bill! han lär sannolikt blifva missiverad till Torp nu genast. Lithner är sjuk samt lär dessutom gl. Kgl. Majts dom hafva blifvit Riksdagsman.
Säbråpresterna få då åter börja kуска till Stigsjö hvarannan Söndag. Orstadius i Långsele ligger för döden, och Boström får dela sig emellan Graninge och Långsele. I Piteå äro de alldeles blottställda, emedan Nygren fortfarande är otjenstbar. I Burträsk nästan sammalunda, der commin. är i det närmaste oförmögen att någonsin tjenstgöra. I Hammerdal & Ström utan prest. Karfeldt har rest dit ifrån Delsbo för att vara der öfver Jul. Må vi ej glömma bedja sädens Herre om arbetare i den myckna säden! Från Calle kan jag helsa. Han är ej alldeles återställd i magen efter sin sjukdom, men höres läsa Latin med fart. Hermans bref hoppas jag att du bekommit? Så ock paquetet med Mams. Brundell? Nu ej mer. De mina helsa dig alla. Jonas är här och lefver godt samt omhuldad med sällspord välvilja på Graninge. Gubben Clas yttrar goda förhoppningar om hans framtid. Helsa herrskapet Brundell! Herren gifve oss Jul icke blott i templet, utan ock i hjertat och hemmet! Bed för din
broder Immanuel.

På min fullkomliga tystlåtenhet kan du tryggat lita!!!

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 4 februari 1867

Käre Broder!

Tack för brevet! Gubben Sjödin tackar för pengarna och helsar dig, att du ej skall vara det minsta inquiet eller anstränga dig det allra minsta med att inlösa din återstående revers, emedan dermed är ingen brådska. Räntan på reverserna kunde varken han eller hans biträde räkna ut, fastän de båda suto och räknade 1, 2, 3 på sina fingrar. Jag kunde ej gerna erbjuda dem min hjälp, af grannlagenhet. Slutl n sade S: ”ta hit 6 rd r; nog har han till att betala sin bror 3 rd r för hvardera reversen.” Således af pengarne återstår 1 rd r, hvarföre du får debitera mig i räkning. Jag är i en jemmerlig penningeförlägenhet, och emotser med längtan medlet af denna månad, då jag hoppas få min lön.

Jag har haft färska helsningar från Herman. Allt som vanligt. D o från Calle med Löfgren, som i dag reser till Piteå. Olle Nordin söker (och får?) Rektoratet der. Undus, Nydahl och Sandström söka comministraturen i Bygdeå. Bill är i Torp; Sellstedt v. past. i Stigsjö – naturligtvis boende i Säbrå. Stigsjöborna processa och söka förmå Östling afsäga sig S. ss. sitt prebende, så framt de ej genast få prest. De vilja helst det förra alternativet.

Allt här väl, Gudi lof! Om din flamma kommer hit någon gång i vinter, ss. fråga förevarit, så telegraferar jag efter dig? Eller huru? Midsommarsresan i mitt sällskap fruktar jag kan blifva mera osäker.

Herren styre våra tankar och hjertan efter sin vilja! De mina helsa dig hjertl n. Helsa du ock ditt herrskap! Gud hjelpe och styrke dig i dina göromål! Jag har mycket att göra och behöfver många förböner. Gif mig dem för Christi skull! Förlåt slarfvat!

Din tillgifne
J. A. I. Sundelin

P.S. Jag satt och drömde, att jag som vanligt, skulle underskrifva en attest och derföre blef mitt namn så der ”officielt.”

Hsd 4/2 67.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 15 mars 1867

Käre Broder!

Tack för ditt bref, som jag idag emottagit. Hinner ej mer säga dig, än att vi lefva bra och att vi enligt i dag erhållne underrättelse hafva att vänta Augusta ner i denna månad (troligen i nästa vecka). Håll dig således redo att på gifven vink af mig komma ner, ty bättre tillfälle gifves dig aldrig! – Frithiof är här, ett ”moraliskt cadaver”, såsom Widmark kallar honom och min plånbok får sitta emellan.

Gud med oss! Välkommen snart hit! Gud styre dina tankar och rådslag efter sin vilja!

Din alltid tillgifne
broder Immanuel

Hsd 15/3 67.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 21 april 1867

21/4 67

Käre Broder!

Jag hinner ej mer på Annandagsaftonen, än tacka för sist samt säga något om dina frieriärender, hvarom Patron Clas talat med mig. Han höres intet hafva emot ditt anbud, tror ej, att Fru Hilda heller har något att deremot invända, samt att Augusta också skall dertill lemna sitt bifall, hvarom hon väl talat i inneliggande bref. Men intet giftermål – om saken bifalles – vill han, att du skall göra anspråk på, förrän nästa vår, emedan Augusta dels bör under ett år förbereda sig på de nya förhållanden, som skulle förflytta henne från ett hem med många förmåner till ett nytt med många försakelser, hvilka han anser att du för dina oekonomiska vilkor kommer att kräfvä af din Fru (!), dels också inhemta än grundligare skicklighet i det husmoderliga kallet. Han talar, som du hör, mycket förståndigt. Han lemnar gerna sitt bifall, att I fån brefvexla med hvarandra, ehuru genom mig. Sjelf kan han "naturligtvis" icke skriva till dig, förrän du skrivit till honom, hvilket han gerna såge. War det ej det jag sade? Nu måste Augusta resa till Wiksjö och hjälpa Leufvenius med tvillingbarnen, blir der 14 dagar, slipper sedan ej hem förr än på öppet vatten, vill och kan ej lemna bestämdt svar förr, än hon fått tala med sin mor, - hvarföre du torde få vänta derpå. Hon vill dock underrätta dig derom, på det du ej må missförstå anledningen till dröjsmålet. Detta i hufvudsak, hvad jag hört och blifvit anmodad att meddela dig, och hvarefter du har att rätta dig. Augusta tar saken allvarligt; men – om henne behöfver jag ej tala, då I sjelfva språken med hvarandra. Kring staden och i Säbrå är redan ryktet spridt om din förlofning med A-a. Hinner ej mer. Gud med oss! Bed för och skrif till din broder
Immanuel.

P.S. Helsningar hemifrån, haft nyss bref. Högberg också här, har de bästa förhoppningar om Jonas, att han med Maj månad får inträda i löne-beräkning. Jag har ock träffat och bugat mig för H r Browning i London, hos hvilken Herman ofta varit och sökt plats. Han lofvade att hafva honom i gunstlig åtanka. Handl. Löfroth har i dag fått slag; förhoppning, ehuru svag, att han går igenom. Herren hjelpe oss! Esther har i går och i dag varit klen. J. Kerfstedt här, blir här och i Säbrå till hösten för att.... läsa på Pastorexamen. Nu tror jag, att jag sagt mycket intressant på denna lilla papperslapp. Det bästa till sist: Herren är sannerligen uppstånden!

Desme.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 6 juni 1867

Käre Broder!

Tack för ditt bref, till svar hvarå endast några ord. Jag finner med ledsnad af dedsamma att ett bref från A-a till dig, som jag härifrån afsändt, förkommit. Ditt omtalade bref af d. 11 Maj är det näml n troligt, att jag emottagit och lemnade henne vid hennes härvaro. Innan hon for hem i veckan före 4 Sönd. e. påsk, skref hon till dig och jag afsände det genast. Detta bref har nu förkommit och A-a lärer med mycken otålighet hafva väntat någon underrättelse från dig. Emellertid må du tro, att hon varit och är mycket illa deran. Fru Hilda reste härifrån i går; med henne hade jag ett bref från A-a, som verkligen upprörde mig mycket och muntligen fick jag höra ännu mera. Innan A-a kom hem, hade näml n Fru Hilda underrättat Dahlberg om ditt frieri, och han blir alldeles utom sig. Boström – den uppbrusande – taga hans parti; Dahlberg hotar, om han får afslag, att bums resa från Graninge, ehuru hans framtid derigenom tillintetgöres. Båda deras ledsnad vänder sig ock till mig under förmenande, att jag rår för allt, att den ”flegmatische Alfred Sundelin” (Boströms ord) aldrig kommit derhän, om icke jag tillställt alldsammans, hvilket åter skulle bevisa oärlighet mot Dahlberg, hvilkens tankar jag kände. A-a blir alldeles rådlös, hvad hon hade att göra; och huru hon börjat tro, att det vore enligt med Guds vilja att gifva dig ja, blir hon alltmera tvifvelaktig derom så väl genom att se Dahlbergs passionerade kärlek till henne, som genom ett samtal med Boström, deruti han bland annat säger henne, att innan hon får tro det vara Guds vilja att gifva dig ja, hon åtminstone bör känna en ”häftig” kärlek till dig. När hon skref brefvet till mig, önskade hon derföre vara qvitt alltsammans och ville icke, åtminstone då, skriva till dig förrän hon kommit till mera klarhet. Skrif du emedlertid genast till henne, ty hon väntar, som sagdt är, med otålighet bref från dig. Alltsammans, hoppas jag, får genom Guds nåd lända till att göra Hans vilja desto mera uppenbar och Eder desto visare i edra sinnen. Jag är mycket ledsen, att jag blifvit indragen i denna affär. Det kan hända, att jag felat genom att prata deri, men för dig, som vet alltsammans, hoppas jag att det är klart, att mycket af hvad jag sagt varit skämt, samt vidare att jag aldrig velat inverka på ditt beslut, utan alltid hemställt saken åt Gud. Jag minnes ock väl, att jag ej började samtalen med dig i denna sak, utan första anledningen var, att jag underrättade dig om ett gängse rykte på Graninge. Slutl n håller jag före, att du ej velat låta bestämma dig i detta fall af mig eller någon annan menniska, utan endast af Gud och ditt hjertas tycke. Jag hoppas derföre, att om Boström eller Dahlberg skriva till dig och uttala samma åsigter, som de fällt om mig på Graninge, du kan rättfärdiga mig. Hvem hade kunnat ana, att det skulle blifva ett sådant rumor, och hvem kan vara nog försigtig om sin tunga? Aldraminst jag. Till Dahlberg har jag skrifvit och förklarat mig; Boström anser jag här en alldeles obehörig person, som derföre också icke får någon förklaring. Du, anser jag, ingenting bör bry dig om dessa H rr, om du ej af

någon bland dem blir uppfordrad att yttra dig. Det är i ett sådant ditt yttrande jag ville bedja, att du ej framställer mig i en sådan dager, att jag skulle synas hafva varit dubbel emot Dahlberg, hvilket jag ej velat vara.

Slut! Klockan slår snart och brefvet bör vara inne på posten. Wi lefva väl och alla helsa dig. Gud med oss! Skrif snart till din broder

Immanuel.

Hernösand 6/6 67.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 27 juni 1867

Käre broder!

För ditt bref med gårdagens post (vid närmare eftersinnande = stud. Norberg) tackar jag dig och skyndar med anledning af detsamma skrifva några rader. Så kärt det vore att se dig här, måste jag likväl såsom min mening uttala den åsigten, att du ej gerna kan eller bör resa till Graninge förr, än du fått ja, om du nu får det. Jag tänker mig möjligheten för dig, att du får nej; - huru harmeligt att hafva rest dit och hafva varit der, just och endast i egenskap af friare, och sedan resa hem med – en korg! Jag tycker derföre, att du ej bör resa, medan sakerna stå, såsom nu; och jag har nästan skäl att förmoda, att de på Graninge äro af samma tanke, som jag derutinnan. Har du till A-a framställt den frågan, om och när du borde eller finge komma, så skulle jag i hennes ställe tolka detta som en fråga, om och när du finge ja af henne. Intet bref från henne till dig har jag heller nu sett till. Kanske hon har skickat det direkt? Ditt sista bref till henne afsände jag genast och var sjelf på posten med det för att ej hafva något att förebrå mig, i fall det förkomme. Ingenting har jag hört och ingenting vet jag derifrån, annat än att Patron Clas, från hvilken jag hade bref med samma post som ditt förra, yttrade, att saken ännu var lika oafgjord och lagd i Herrans och Augustas händer. I parentes må jag säga, att jag nog tror, att Fru Hilda också är för dig, åtminstone ej emot dig, hvilket hon likväl är i förhållande till Dahlberg. Ja – han var hit i förra veckan! Och just jag grufvade mig, när jag såg honom! Emedlertid voro vi lika goda vänner, som förr, och om jag nu får tro hans ord, så har Boström (det brushufvudet) till A-a alldeles skeft framställt och vrängt saken. Han sade sig näml n aldrig hafva varit ledsen på mig och ej heller tyckt sig hafva skäl dertill. Boströms samtal med A-a visste han ej af; ja han sade, att Boström på tillfrågan förnekat, att han haft något dylikt samtal med Augusta, eller åtminstone något yttrande om mig. Han (Dahlberg) hade näml n visat Boström mitt bref, och båda hade mycket (!?) undrat och funderat, hvar jag hade tagit något sådant, att Dahlberg varit ledsen på mig. Alltsammans är bara skräp! Fru Hilda anförde t.o.m. Boströms verba formalia³ till henne, och de tycktes nog vara klara.

Emedlertid – Dahlberg var vänlig mot mig, som förr, ehuru han visserligen var något nedstämd, hvaröfver jag ej undrar, då han gått och varit så pinkär i A-a, som han nu trodde sig gå miste om. Dock var han temmeligen resignerad och lugn. Ingenting visste naturligtvis han och ingen förklaring hade han gjort till A-a, ehuru Boström hade försäkrat, att en sådan skulle komma om en eller ett par dagar. Ingen komme han heller att göra utan ville nu afvakta utgången af ditt försök. Så stå sakerna, för så vidt jag har någon kännedom om dem. Emedlertid

³ Latin: Verba formalia = den exakta ordalydelsen.

– så mycket är säkert, att du bör invänta något bref från A-a, innan du reser; och om icke detta innehåller någon uttrycklig invit, tänka på mina ord å första sidan. Om och när jag kommer till Graninge, vet jag icke. Jag skulle bra gerna velat resa till missionsmötet i Sollefteå d. 3 nästk., men tror knapt, att det blir af, emedan jag näppeligen hinner titta upp till Graninge på samma gång, åtminstone ej mer än på en dag.

Biskopen reser ock nu i början af Juli på sina visitationer, så att jag ej får någon hjälp af honom. Han ämnar nu till en början visitera i Botheå, Resele, Liden och Junsele samt sedan begifva sig upp till Wester- och Norrbotten. Kerfstedt j r är för tillfället här hos honom och kommer kanske att medfölja honom såsom notarie. Åtminstone har jag hört honom önska det, och – han får af Biskopen snart hvad han vill, ty han är hos honom väl accrediterad.

Från Herman hade jag bref i Tisdags. Han lefver nu bra, men är mycket förskräckt med anledning af en hotelse från gubben Sjödin, att han ej ville försträcka honom just något mera pengar. Vi få väl se, huru mycket allvar är med hotelsen. Det vore nog ledsamt för Herman, om han nödgades återvända med halfgjort ärende. Ernst reste hem Fredagen i förra veckan. Jag har mycket tänkt på Elise och om det blir mig möjligt, beslutat taga äfven henne nästa år för att låta henne gå i pension. Men jag grufvar mig också derföre rätt mycket, icke blott med afseende å hvad på bordet komma skall, utan jag fruktar, att då för båda få göra hvad jag i år fått göra för Ernst, näml n icke blott föda, utan i många fall kläda honom, förse honom med alla böcker, betala terminsafgifter för honom o.s.v. Dessa sista hafva de också, emedan han är Kyrkoherdeson, höjdt till 7:50 i termin. Detta är allt tungt; men k. far bryr sig ej om dylikt, när man ej ligger honom i örat och tvingar honom att punga ut. Också är det väl ej så lätt för honom. Emedlertid får du bereda dig på att hjälpa mig litet, i fall jag tager Elise! Eller om du tager henne, så får du icke taga henne till – ”hushållerska”, utan till pensionär för att läsa med fart och låta henne (kanske hos M ll Brundell) lära handarbeten. Elise är så gammal, att något på allvar måste göras för hennes framtid, och det snart. Och bedröfligt, och mer än bedröfligt är, att hon får växa upp i hemmet, såsom Jonas, utan att pappa, som dock oftast har ganska måttligt med göromål, bryr sig om att lära henne så mycket, som att stafva, skriva och räkna. För allt måste således med kontanter betalas, om något skall läras. Så vet du väl ock, att Jonas måste gå och taga privat-lektioner för Neander i räkna samt skrifver dessutom, så att man får skämmas. Jag har tagit mig friheten att säga Pappa, att detta allt förefaller mig vårdslöst och liknöjdt handladt (ehuru i milda ordalag, förstås). Jag ville så gerna hafva gubben i någon sysselsättning, ty – fåfång gå etc. etc.

Jag slutade att så i Tisdagskväll, men har ej sått annat än grönfoder derföre, att jag så sent fått komma åt mina åkrar. Det dummaste jag gör är att ens befatta mig med jordbruket, ty jag förlorar derpå ganska betydligt.

För öfrigt intet af värde. Att Norberg i Skön är klen och fått tjenstledighet i sommar, vet du väl. Consistorium är i en faslig klämma och – Stigsjö-bornas

processa krafteligen! Lekt. Carlgren är förlofvad med en Mams., som jag väl hade tagit sist af alla, som stått mig till buds, den koketta Beda Gellerstedt. De mina, som lefva väl, Gudi lof, helsa dig hjertl n. Välkommen hit, om och när du kommer. Men nog tror jag, att du får fara ensam till Graninge, och att jag far antingen förr eller sedan, ty det blir ej ändå roligt att vara der med dig. Gud styre edra rådslag och tankar efter sin vilja och till sin ära! Du har väl fått min Magistratspredikan (bör heta: Rådstufvurättspredikan)?

Herren med oss!

Din tillgifne broder
Immanuel.

Hernösand 27/6 1867

Brev från Immanuel till svägerskan Augusta Sundelin 12 juli 1867

Min kära Augusta!

Tack hjertl n för ditt bref, som jag genast går att med några ord besvara, på samma gång jag öfversänder ett bref från Alfred, som jag i dag bekommit. Orsaken till detsammias fördröjda ankomst får du väl af honom veta; Postmästaren i Örnköldsvik, som måtte vara en slarf, lärer hafva behållit Grundsunda posten en vecka utan att afsända den.

Ej mindre än du, men väl mera förundrar jag mig, att Boström skulle veta något derom, att du tänkt på Alfred förut. Vet du, det tror jag är något som han (och kanske D-g) tänkt sig, eller sagt sig veta utan att veta det; endast för att dermed förbrylla dig. Kanske har jag orätt i att tänka något sådant om honom, men jag kan icke annorlunda förstå saken. Ty jag trotsar honom och hvem som helst kunna säga, att jag skulle fällt något sådant yttrande om dig. Jag vet också icke, att du sagt något till mig derom, annat än att du en gång nämnde i ett bref – jag minns nu ej dina ord - , att dina tankar flögo åt olika håll, t.o.m. åt Dahlberg och Alfred. Detta allt framställde du i sammanhang med ditt hjertas ostadighet och obeständighet inför Gud samt de frestelser du fick känna, och jag kunde därför icke fatta dessa ”tankar” annorlunda. Detta blir då helt annorlunda, än att du skulle hafva tänkt på Alfred. Emellertid - du må hafva menat med ditt yttrande hvad som helst; jag hoppas, att ingen lefvande varelse skall kunna påstå, att jag till någon yttrat ett ord derom, att du har tänkt på Alfred. Endast det erkänner jag, att sedan Alfred länge hade tänkt på dig och förrän du yttrade ofvannämnda ord till mig och förrän jag således hade något förtroende af dig i den vägen att bevara, jag svarat Alfred på hans förfrågan, om jag trodde att han skulle vinna sin önskan med afseende på dig, - att han ju kunde efter att hafva framlagt saken för Gud framställa till dig sin önskan och att det t.o.m. ej vore omöjligt, att han vunne sin önskan, om näml n Gud dertill böjde bådas edra hjertan. Men detta sade jag honom förr, än du talat ett halft ord med mig om Alfred (och det är väl ej heller många ord du sedan talat med mig om honom) och jag således icke hade något förtroende att missbruka eller bevara, ännu mindre kunde tala om dina tankar, dem jag ju aldrig hade hört. Och hvad jag i detta fall sagt åt Alfred, tycker jag är just ingenting annat, än hvad hvem som helst kunnat säga, och troligen sagt.

Jag har velat säga detta, men anser för öfrigt att såsom nu sakerna stå, allt detta är af underordnad vigt, samt förstår inte heller, med hvad fog Boström utkastar sådana ord. Är det meningen att söka utforska, om Alfred verkligen älskar dig, eller om han hycklar en kärlek, som han icke har? Eller hvad? Utan förställning sagt: jag har mera förtroende till Alfred än så; jag tror, att han noga betänkt det steg han tagit, och att när han sagt och säger sig älska dig, du vågar förlita dig på hans ord. Jag vill icke rekommendera Alfred, ty jag är hans broder, men om

någon skugga oförskyldt kastas på honom, då vill jag försvara honom. Det anser jag mig ock böra göra med afseende å Boströms omdömen om Alfreds flegma och tröghet hvarom jag hörde något af Tante Hilda. Han har visst icke Boströms eldiga natur, ja kanske ej min, en gång, men jag tror, att både Boström och jag kunde behöfva något af Alfreds flegma. Alfred, så har jag tyckt, har en lycklig naturel, ett lynne, som väl ej gör mycket buller af sig, men som också derföre är jemt och stadigt. Han har derföre alltid synts mig – menskligt taladt – vara något att lita på. Men – nu kommer jag in på ett ämne, der jag ej vill yttra mig, åtminstone till dig. Jag önskar blott, att han får vara den han är, ty hvad han är, är han af Guds nåd, och Gud bör hafva äran för sist!

Gerna ville jag komma till Graninge i sommar, ehuru jag ej vet, om och när det kan ske. Kanske också, att jag ej borde komma dit, förrän du fattat ditt beslut – det må nu blifva hurudant som helst, på det icke jag, som redan blifvit inblandad i saken mer än mig kärt varit, må synas hafva inverkat på ditt beslut, i fall det blir till Alfreds fördel!

Jag minnes ej, om jag skrifvit till dig, sedan D-g var här. Jag talade upprigtigt med honom och oss emellan tror jag, att allting är klart. Han sade, att han aldrig varit ledsen på mig, att han aldrig tänkt att ”endera dagen” förklara sig för dig, utan nu till en början ville se, huru saken uppgjordes emellan dig och Alfred; att han visat Boström mitt bref och frågat honom, om han visste, huru jag kunde tro, att han (Dahlberg) var ledsen på mig, men att Boström icke kunnat förstå detta (!) och t.o.m. sagt, att han icke haft något samtal med dig i denna sak o.s.v. o.s.v. Alltsammans är ett virrvarr och jag blir verkligen yr i hufvudet af alla dessa besynnerligheter. Jag vill med allt detta icke kasta någon skugga på Boström, hvilkens karakter både såsom menniska och Christen jag högaktar och värderar, ehuru – och det tror jag mig fordom hafva sagt honom och kan ännu säga honom det, i fall vi komma så till tals – han med sin häftighet och obetänksamhet kan fälla månget yttrande, som han ej så noga öfverväger och som ej var beräknadt att såra, såsom det kan ske. Jag vill ej kasta någon skugga på honom, säger jag, utan endast nämna detta för att visa dig, att djefvulen sjelf, såsom jag tror, är i rörelse för att, genom att förvända och förtyda fällda yttranden, uppväcka misstroende och missförstånd o.s.v. , vinna någon seger ibland ock äfven oss. Vidare vill jag visa dig, huru vi alla, jag och äfven Boström och Dahlberg, tydligen visa oss vara lika dessa Egyptens röstafvar, som stinga den i handen, som vill stödja sig på dem. Säg icke någonting åt Boström om detta, som jag anfört af Dahlberg, eller om allt, hvad jag här pratat, ty dermed uppblossar endast åter en eld och den sista villan blir värre, än den första. Jag ser emellertid, huru satan rasar, och jag vill bedja Gud om nåd, att jag ej må lemna vapen i hans händer, utan i stället låta Herren utföra saken, i hopp, att äfven nu hans högra hand behåller segren. Jag önskar, att du ock snart måtte få klart för dig, hvad som är din Guds vilja, och att du efter en gång fattade beslut måtte få trygghet och hvila för ditt hjerta i Herranom, vetande att hans vilja och icke din eller andras varit den afgörande.

Förlåt nu, att jag pratat så länge, längre än jag trodde det skulle blifva! Jag tackar dig, att du ännu vill räkna mig bland dina vänner, fast jag är ovärdig dertill och kan synas, af hvad du omtalar i ditt bref, hafva förverkat all rätt dertill. Måtte Herren helga oss med sin kärlek och bevara oss till den salighet, som är oss beredd, då intet missförstånd och inga synder mera yppas hos Guds folk, utan endast den saligaste harmoni uti och med Christo! – Slut!

Helsa hjertl n dina föräldrar och syskon m.fl. Fanny helsar dig hjertl t samt ”ber dig snart fatta ditt beslut och gifva bestämdt svar, ty det är icke bra att gå och hala med sådana ting.” (Gammal och klok!!) Esther helsar dig ock. Gud med dig, Eder och oss alla.

Hernösand 12/7 1867

Din tillgifne
Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 19 augusti 1867

Hernösand d. 19 Aug. 1867

Käre Broder!

Tack för sednast och för dina 2 ne skrivelser, den sednare med dagens post. Jag har ock varit och är verkligt ledsen, att jag ej kom mig före att på Graninge tala med dig något, isynnerhet om Elise. Jag ser likväl, att vi båda lemnat Pappa & Mamma samma svar. Jag bad dem också betänka sig väl, innan de läto detta sista läroår för Elise gå oss ur händerna utan att lemna henne tillfälle till undervisning i pension, der både bok-vett och insigt i handarbeten får inhemtas. De föreburo kostnaderna för denna undervisning, och jag har nog anledning att tro, att de hafva svårt att ikläda sig dem; men då de sade sig ämna skicka henne till dig och omkostnaderna för garderoben blefvo ungf. enahanda, om hon komme till Grundsunda eller Hsd, samt utgifterna för hennes undervisning ej belupo sig till mera än ca 100 rd r, föreslog jag en subscriptionslista inom familjen för hopsamlande af dessa medel. Jag tecknade mig för 20 rd r, föreslog att du, Calle, Robert och Pappa tecknade sig för vardera 20 rd r – och så kunde summan erhållas. För öfrigt må jag uppriktigt säga dig, att mitt eget intresse på allt sätt vore att slippa taga henne, ty jag vet nog, hvem som får sitta emellan och betala både böcker och hvad som brister i kläder m.m. m.m., som man ej ens på förhand kan beräkna. Och födan blir mig också ganska dyrbar. Men emellertid för hennes skull vill jag försöka ett år. Om Gud välsignar vårt bröd och om hon dessutom någon gång af föräldrar eller andra bröder finge 1 à 5 rd r för betäckande af små utgifter, för att laga ett par skor, köpa en karta eller bok eller virktråd eller nålar, - så får det väl gå som det kan, ehuru jag verkligen grufvar mycket för nästa år och icke minst derföre, att Fanny beslutat taga Agatha, som dels kostar mycket dels ej kan bestrida alla en pigas göromål, hvilka åter genom leya skola uträttas. Få nu se, hvad de besluta!

Fanny ville gerna hjälpa dig i dina pigbekymmer, men emedan hon nu leyt kvar Anna Stina för kommande år och det vid denna sena tid blir svårt att få någon pålitlig att fylla hennes plats, så vill hon ej afstå henne. Skälet blir så mycket mera viktigt, som hon just omkring Mikaëli sjelf blir liggande i barn-säng, och då naturligtvis behöfver en som är van och duglig att på egen hand sköta huset. Gud hjelpe henne och mig, när de dagarne komma! Jag blir så ängslig, när jag tänker derpå. Glöm ej att bedja för oss! Om du ej har passande subjekt att tillgå i Grundsunda, så skrif ofördröjligen till Augusta och bed henne på Graninge efterhöra någon lämplig, som möjligen ännu vore att få. Hon känner mycket väl förmågorna i den vägen på Graninge.

Öhstedt är f.n. här i det mest bedröfliga tillstånd. Han är i den aldra hemskaste förtviflan, förråder stundom någon sinnesrubbing samt företer ett utseende och en kroppsställning, som förråder mera en död än lefvande. Det är så ömt om honom, att jag ej kan säga det. Instundande Lördag reser Biskopen p r ångbåt till

Haparanda (han har ändrat sina visitationsresor så) för att sedan efter hand visitera efter kusten; och vi skola försöka, om ej han kan taga Öhstedt med sig till hans föräldrar i Piteå.

I går hade jag Bibelförklaring och bön samt insamlade litet pengar till nödlidande. Jag tänker lemna dem till Bispen, som redan från södra Sverige emottagit rätt mycket pengar för utdelning bland behöfvande. Han har t.o.m. varit hederlig och skickat (jag tror) c:a 200 rd r till Pappa för att utdelas i Stensele. Ack, gör jag orätt, som fruktar för Pappas redbarhet i förvaltningen och utdelningen af desamma?

Från Hammarström har jag haft bref i dag, och helsar han till dig. Få se, hvart han kommer, om Staaff redan i höst kommer att flytta, hvilket han sjelf tager för gifvet, ehuru han likväl aldrig derom gjort någon anmälan in Consistorio.

Biskopen kommer ej hem förr än i Okt. och prestkonferensen, om det blir någon, kan derföre ej försiggå förr än i medlet eller slutet af samma månad? Kommer du hit då och reser upp till Graninge på samma gång? Nå, jag hörde ej, om och hvad Boström eller Dahlberg sade åt dig. Med D-g språkade jag både mycket och förtroligt, med B-m intet i den saken. Jag frågade D-g en gång, öfver hvilken text du hållit bibelförklaring. Han svarade: 37 e Ps. När jag skulle hålla, var jag utan text ända till sista stunden och för att då få någon, grep jag till – 86 Ps. Hvad tycker du om ett sådant spektakel, hvarom jag sedermera blef upplyst? En lycka i olyckan lärer väl hafva varit, att du företrädesvis sysselsatt dig med början af Ps., då jag deremot höll mig vid slutet.

När du kommer till din fästmö nästa gång, skall du visa dig mera kär och uppmärksam emot henne, samt försaka andras sällskap för hennes (!!!). Annars kunna mångahanda tankar lätt uppstiga i en qvinnas hjerta! (Gammal och erfaren.) Farbror Clas spekulerar på att komma hit till staden och bosätta sig, han blott kunde få någon passande syssla. Det vore nog roligt att få hit honom och dem alla, men det nämnda vilkoret är ej så lätt. Jag skall just i dag underrätta honom, att Syslomanlönen vid Lazarettet ej uppgår till mera än något öfver 1000 rd r, och ändå är den ej ledig ännu. – Linnarsson är för tillfället här och gästar Biskopen. – En sjöman från Arnäs (tror jag) har hängt sig här i staden. Om det kommer att uppgifvas hafva skett af religionsgrubbel, vill jag på förhand hafva sagt dig – och du kan då upplysa andra derom - , att han visst icke hade något sådant grubbel. Jag talade med honom några dagar före hans slut. Han hade varit väckt i sin ungdom och förstod derföre något af sanningen samt beklagade sjelf, att hans sorg endast var en verldens sorg. Han har näml n många släktingar deruppe, af hvilka somliga fattiga. Nu ämnade han, nyss hemkommen från sjön resa upp och helsa på dem, men grufvade sig så förfärligt derföre, emedan han i dåligt sällskap, i sus och dus förstört sina penningar, så att han ej kunde hjälpa de hemmavarande något, och derföre skämdes han. – Det förskräckliga högmodet! Slut nu! Du har kanske Robert hos dig nu! Helsa honom och bed honom vara välkommen hit samt ställa så, att han kan dröja här några dagar! Helsningar många! Gud med oss! Din broder Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 30 september 1867

Käre Broder!

Har härmed äran avertera om min hustrus lyckliga nedkomst i går kl. 7,25 f.m. med en välskapt son, frodig och frisk, såsom det synes. Allt gick bra, Gudi vare tack och lof, och Fanny befinner sig "efter omständigheterna" ganska bra. Svåra och ångestfulla voro visserligen timmarne under natten mot gårdagen, påminnande kraftigt om våra synder emot Gud och hans straffdom derföre: "uti vedermöda skall du föda dina barn". Ack, jag önskar så mycket, att vi efter detta förnyade prof på Guds obegripliga kärlek och nåd kunde blifva mera lydiga barn emot honom än vi varit! Men – jag arma människa! Underligt kändes det i sanning, att ett par timmar efter gossens födelse uppstiga i Herrens tempel och med predikan öfver de orden: låten barnen komma till mig framställa barnens värde i Guds ögon, föräldrarnes pligter emot dem och ansvar inför Gud för försummande af "dessa små". Jag kunde naturligtvis aldrig ana en dylik casus, när jag på Fredag och Lördag skref min predikan, isynnerhet som den lille välkomne gästen kom och öfverraskade oss alla. Hvad gossen sjelf beträffar, har jag om honom intet annat för närvarande att förmäla, än att han enligt de flestas omdöme är likJonas! Förunderligt!?

Tack för ditt bref med hvad det innehöll! Anmälan om flickans från Tärna uteblifvande har jag gjort; om och när du skrifver kan du helsa, att om hon hädanefter vill blifva intagen, Direction kommer att låta henne stå tillbaka för andra sökande, efter den plats, som den nu välvilligt beredt henne, icke blifvit emottagen.

Icke har du väl god råd på penningar nu för tiden? Jag vet ej, huru jag skall taga mig fram, till dess jag får lyfta min lön. Dock behöfver du ej låna för att lemna mig, utan får jag väl försöka att sjelf någorstädes få upptaga ett lån.

Agatha och Elise hafva vi väntat, men hittills förgäfves. I dag väntade jag med posten få höra, hvar de äro och när de komma, men – lika fruktlöst!

Nya utgifter väntar jag mig, då Elise kommer. "Det lille ban", såsom Esther kallar sin nykomne broder, kostar också pengar.

Hinner ej mera denna gång, än anmäla de hjertligaste helsningar från alla de mina, hvilka du jemte mig torde innesluta i dina förböner. Skrif och var sjelf snart välkommen till

din tillgifne broder
Immanuel

Hernösand d. 30 Sept.
1867.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 6 december 1867

Käre Broder!

Härkos följa några anmärkningar mot dina theser, anmärkningar, som jag ej kan säga att jag upptänkt, utan som flugit på mig vid ett flyktigt genomläsande af theserna. Mera hinner jag ej f.n. Wore du här, skulle vi nog disputeras. Få nu höra, huru du bemöter mina anmärkningar. Thesen om din åsigt rörande dopet har jag lemnat oantastad, emedan den endast uttalar vår kyrkolära och således är temmeligen axiomatisk. Detta kunde man nästan säga om den derpå följande också, ty hvem påstår väl åtminstone nu, att alla confirmander äro Guds barn, om också åtskilliga döda och okunniga lärare så tilltala dem? Dock – emedan detta torde Gudi klagadt ske kan väl thesen möjligen stå.

När jag skulle fråga Sidner om ditt lån, satt Widén på Expedition och jag måste derföre adressera mig med min fråga till honom. Han svarade: ”om du tiger dermed, så nog går det för sig; ingen kan lofva honom att dröja med inbetalningen, men om han ej gör ngn förfrågan, så bryr sig ingen om att göra ngn anmärkning efter dröjsmålet”. Således – var lugn för den saken! När jag får pengarne af Fröberg, skall jag inbetala dem. Jag begriper ej, hvar jag skall få pengar för min del. Från Calle och Robert har jag intet svar fått och anar nog, att när det kommer, blir det afslående. Nu skall jag om en vecka betala både för Elise och Ernst. Huru skall det gå, när jag har intet? Dessutom skall Doktorn vid årets slut hafva betaldt för detta året, hvilket nog blir rätt mycket, emedan han en längre tid och ännu dagligen går hos oss. Den lille lefver näml n ännu, ehuru vi väntat slutet hvarje dag. Nu är det ej godt att säga, huru han är, emedan Doktorn gifver honom ett rus, deruti han ligger nästan hela dagen. Må Guds vilja ske och hvad som sker, lända till Hans ära samt vår och gossens salighet!

I går reste Bispen alldeles à propos till Östersund för att inspektera läroverket. Han öfverraskar dem såsom tjuven om natten. Kommer hem till 3 Sönd. i Adv. Lindbergs i Skog ansökan till Nätra har jag emottagit för att i alla händelser framlemna. Huru gör gubben Brundell? À propos Brundell, fråga honom ifrån mig, om en piga vid namn Catharina Charlotta Häggblad, född 1835 1/8 i Grundsunda och hitflyttad på 50 talet fr. Säbrå, om hvilken står antecknad att hon 26/10 1860 uttog attest till Grundsunda, der varit sedan dess och ännu är der kyrko- och mantalsskrifven. Hon vistas här i staden, har gjort sig känd för ett liderligt lefverne, men har gl. förbiseende af vederb. Pastor blifvit äfven de sista åren härstädes mantalsskrifven, ehuru icke sedan sistnämnda år här kyrkoskrifven. Låt mig veta med första, huru med henne förhåller sig hos Eder! Hinner ej mer. Jag begriper ej, huru jag skall få ihop en predikan till Söndagen. Herren hjelpe mig för Jesu skull!

Hjertliga helsningar från oss alla!

Din tillgifne Immanuel

Hernösand d. 6 Dec. 1867.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 15 december 1867

Är ”thesernas författare” morsk?

Det kan gå an, så länge han är i Grundsunda, men kommer han en gång vackert till staden, så skola vi väl kurera honom. Jag hinner nu ej på söndagskvällen svara något egentligt på dina vidlyftiga argumentationer, - blott några ord. I allmänhet vill jag först anmärka att du ej bör lägga någon vikt alls vid att få rätt emot mig, utan – om möjligt är – tillerkänna mina oppositioner så stor vikt som möjligt samt ditt försvar så liten som möjligt, hvarjemte du uti detsamma ej bör inrymma en tanke, till din fördel, ett ord, som du ej ville hafva sagt i kathedern, inför sittande kapitel.

Th. I

Det är icke först din åsigt, att ingen lagens gerning har ngt värde för Gud, utan det är Pauli, det är hela skriftens; och redan vår barnalära har sagt oss att, ”utan gudsfruktan och kärleken” hafva våra goda gerningar intet värde för Gud. Om nu detta är redan uti Bibeln tydligen, klart och utan inskränkning sagdt om alla lagens gerningar, - hvad är det för thes för Pastorexamen att komma o. säga detta om en. T. ex. Bib. säger, att ingen utan omvändelse kan ingå i Guds rike (Math. 18:3). Skulle det då kunna med skäl framställas ss. thes för Past. Ex. detta: ”Förrän Paulus blef omvänd, kunde han icke ingå i Guds rike”? Eller ngt dylikt! Min mening är, att du ej kan göra ngn särskild thes af denna 1a, utan framställa den deri uttryckta tanken ss. ingress till den följande och tillika uttrycka det ss. något känt och bevisadt långt före din disputation. T. ex. Emedan missionen för att vara Gud behaglig måste vara icke en lagens gerning, utan ett trons verk, så etc. etc.... Hvad säger du härom?

Thes III

Vore mycket att säga, men hinner ej och papperet räcker ej till. ”Kyrkan är Xstus och församlingen” (Widén). Högst origtigt att tänka sig församlingen skiljd fr. Xstus (den immanente Xstus); den är hans kropp (Eph. 1:23), men han hufvudet till kroppen (v.22) och kropp och hufvud måste tänkas tillsammans.(Allt Widéns tankar). Om nu i denna kyrkas yttre gemenskap inmänga sig ogudaktiga och skrymtare, så kunna de derigl. icke upphäfva församlingsbegreppet o således icke heller omöjliggöra missionen ss. ett trons verk af kyrkan. Det är ju i alla fall egentl n endast de trogne som missionera. Att otrogna sitta i C m, att otrogna missionärer skulle komma att utsändas, - hvad har det att säga? Förf. måste bevisa, att inga andra skulle kunna komma att sända eller sändas. Men han måste medgifva, att i C m också kan sitta 1, 2, 3, 4, 5, 6 trogna; eller oafsedt C-m att en troende missionär kan utsändas. Nå, då blef det ju ett trons verk. Men missionen ss. ett menligt verk är alltid behäftad med brister och kan också derföre gl ogudaktiga behandlas på orätt sätt; men icke upphäfver detta möjligheten för kkn att missionera. Underhålligheten i förf s försvar visar han bäst sjelf, då han säger sig neka, att missionen med fördel kan bedrifvas af kkn! ”så länge dess medlemmar ännu till större delen äro otrogna”.

Således reducerar sig hela saken till en zifferberäkning! Om större delen äro otrogna, då går det icke; om större delen äro trogna, då går det (följer tydligt af förf s ofvan anförda ord). Men om bådass antal skulle vara lika, huru går det då? Möjligheten för kkn att bedrifva missionen med fördel, - kan den hvila på sådan vacklande grund? Månne ej förf. råkat i en långt svårare subjektivism än ref. kkn och Baptisterna? Ja, du råkar verkl n i sådana klyftigheter med din argumentation, att jag ej vill eller hinner följa dig. Wi måste se bort ifrån personerna och endast hålla oss till Xstus i sitt ord o sina sakramenter, troende och verksam i förs. Ty eljest se endast ett ex. af svårighet! Du säger: ”otrogna kunna icke göra ngt trons verk, de kunna ej missionera i tron; så länge kknns medlemmar till större delen äro otrogna, så kan hon derföre ej missionera”. Hvem har lärt dig räkna så? Icke tron, utan förnuftet, hvilket du också beskedligt vädjar till. Tänk nu, om en trogen kunde göra och gjorde mera än 100 än 1000 otrogna, skulle icke kkn då möjligen kunna missionera. Jag är fullt öfvertygad, att saken ej beror på tillvaron af flera eller färre otrogna eller trogna, utan på Xstus immanent i församlingen. Och Gud kan äfven gl. en Bileam välsigna Israel och äfven gl. en Caiphas profetera om Xsti död. – Få icke sällskaper bildas ändå? Jo, mycket gerna. Men nog vore det bättre, att de alla voro ett i Kyrkan, liks. i Xstus för att verka med mera kraft. (Obs. mötet i Norrköping tyckte jag ej alls om, och de som talade för missionskrafternas splittring, ingåfvo just icke ngt synnerligt förtroende med sitt uppträdande. – Men nu slut för dna gång med saken! Klockan är 12 och jag slutar för att gå till ro. De öfriga theserna äro af mindre betydighet; likväl, om jag får tillfälle någon gång, skall jag ”disputera” med dig äfven ngt om dem.

Korsblomman har jag köpt åt Augusta. Den kostar 2:25; Frideborg (1 rd r) finnes ej ännu. Nu hade jag 75 öre kvar och hvad derföre köpa? Efter samråd med Fanny har jag köpt en slags fruntimmers ?, som kostar 4:50. Både jag och Fanny tro, att A.a väl nöjt sig med en bok, men ovisst, hvad alla Tanter o.d. sagt och tyckt. Wi frukta nästan, att de äfven nu runka på hufvudet åt ”stackars fästman!” Emellertid om du godkänner köpet får du i räkning godtgöra mig 3:75. Detta fram och åter för mig är af föga betydelse. v. Landskamrer Wallbeck härstädes har förskingrat medel, förfalskat räkenskaper, har måst afsäga sig alla sina befattningar och hans vänner arbeta i dessa dagar med mycken ihärdighet att rädda honom från häktet, dit han icke kunnat inmanas emedan han f.n. är sängliggande sjuk (i nervfeber). Listor cirkulera ibland dem för hopsamlade af medel att betäcka balansen, som lär vara ganska stor. En af vännerna tecknade straxt 1500 rd r. Kanske ej värdt att tala härom, förrän det blir allmännare kunnigt.

De mina helsa dig. Herren gifve dig mycken frid och fröjd i tron under Julen! Glöm ej att utbedja detsamma åt mig och oss samt skrifva snart till

din tillgifne Immanuel

Hsd 15/12 1867

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 2 mars 1868

Käre Broder!

Några ord på samma gång jag skickar dig inneliggande bref från Herman, som idag kommit mig tillhanda. Tack för ditt bref! Nu har du väl ändå haft din fästmö hos dig? Hvad tycker hon då om sitt blifvande hem? Och huru är f.n. hennes helsa?

Vi lefva godt, Gudi lof! Lilla gossen är också nu snäll, växer och blir tjock och fet. Från hemmet hade jag bref i slutet af förra veckan; de klaga der, att de ej mera få höra något af och från dig. Att jag ej får någon underrättelse från Carl, förundrar mig, isynnerhet som han för längre tid sedan uppgaf t.o.m. dagen, då han skulle anmäla sig till sin examen.

Ja, nu har Edström aflagt sitt specimen⁴. Jag beklagade honom, så länge han var i kathedern, och önskar, att hvarken du eller jag kommer dit under så ogynsamma omständigheter. Han hade till 1_a opponens Lindström, och denne oaktadt ej för rof att oafbrutet fr. kl. 11 till öfver 2 med en ovanlig skarpsinnighet och lärdom gå igenom alla theser utom tvenne, och det i triumftåg. Edström måste låta honom hafva sista ordet, om han ej ville blifva ytterligare nedergjord. Han (Lindström) besitter onekligen stor öfverlägsenhet, men så begagnade han sig också af densamma. Widén, som var 2_a opponens, höll på i 20 min., var ytterst gentil, samt tyckte jemte många andra, att 1_a oppon. alltför grundligt fullgjorde sitt uppdrag. Sannolikt får Edström i alla fall minst approbatur, men det icke för försvaret, utan derföre att han blef så hårdt ansatt.

Nå, när kommer du? Och huru går det med dina theser? Om dina åsigter i missionssaken skulle jag ännu vilja diputera mycket; men det är ju till intet gagn, då du sjelf insett nödvändigheten att utesluta dina theser i denna fråga. Jag är så uttröttad med pennan; kom hit, så få vi muntligen utbyta tankar. Du har troligen i grunden samma åsigter, som den "lågkyrkoman", som nu som bäst uppdukar för oss i Wäkt. sina radikala åsigter? Jag får erkänna, att jag icke alls delar hans åsigter.

Fröken Ådelberg har erbjudit oss att låta Elise gå i hennes skola och njuta för undervisning. Jag begagnar mig af hennes välvilliga anbud så mycket heldre, som undervisningen i fru Wisings skola ej är eller ens kan blifva riktigt fullständig eller grundlig!

Våra nyvigda pretser får man knapt se. De äro alla upptagna af sådana bekymmer med att "taga sig hustrur", att de ej få tid med något annat än så länge. Modin kom hit sistl. Måndagskväll ensam, reste tidigt på Onsdagsmorgonen till Östersund för att förlofva sig med en Mams. Afzelius. Grape hade rest till Södermanl. för att förlofva sig; han lär någon dag i förra veckan hafva kommit hit till staden och är möjligen ännu här; men har ej besökt

⁴ Specimen = prov.

mig. Widell och Sundelin hade båda stadnat hos sina fästmör i eller nära Upsala. Den förres heter Ericsson från landet i trakten af Upsala; den sednares Engelbreckt i Upsala. Detta sista lär väl vara det mest lysande partiet. Hon är vacker, rik (eger ett stort stenhus vid Jernbron i U.), har haft många höga aspiranter samt förmånliga anbud, men afslagit dem till förmån för vår namne. T.o.m. kyrkoh. Åstrand i Skeptuna, ? medelålders man m.m. godt, var på väg att fria, när just underrättelsen spreds om Sundelins seger. Det var Consistorie mening att sända honom till Dorothea, då underrättelse ingick om Billmarks sjukdom. Af hvad anledning de då gjort omslag och satt S. till Hellgum och Widell till Björna., vet jag icke.

Sorgligt var med unga Brundell, som så plötsligt rycktes bort. Ännu är fortfarande här i staden sjukligt och äfven dödligt. Och att Rosenius så hastigt gick bort! Han sörjes visst af många, och det med skäl. Ehuru jag tyckt, att hans rigtning varit väl ensidigt evangelisk, är jag dock öfvertygad, att han uträttat mycket godt genom sina skrifter. Och hvem ibland oss har ej sina lyten och egendomligheter, som mer eller mindre vidlåda icke blott oss sjelfva, utan ock våra andliga föredrag? Herre, gack icke till doms etc.!

Nu slut! Herren vare vår herde och biskop, sköter oss samt före en noggrann uppsigt öfver oss! Skrif till och bed ofta för

din skröplige broder
Immanuel

Hsd 2/3 1868

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin odaterat (troligen slutet av mars 1868)

Käre Broder!

Jag kommer just nu utifrån staden, der jag varit och spanat efter pengar och skyndar hardt före post-timmen att meddela dig resultatet af mitt försök. Det är ej så lätt att "i rippet" taga pengar här i staden. Jag har sjelf varit och är i behof af ett penningelån och fick så ditt dertill. Emellertid har Fröberg lofvat att i medlet eller slutet af denna månad låna dig dessa 150 rd r emot borgen af Farbr. Clas och mig. Jag hoppas, att jag ej kommer i något "klater" för mitt namn på din revers. På din goda vilja tviflar jag ingalunda; måtte då Herren också gifva förmågan! I morgon skall jag gå upp till Sidner och fråga, om han tror, att du kan få dröja med liquiden till nämnda tid. Tror han icke det, - då vet jag ej, till hvem jag skall gå, om ej Gubben Sjödin vill hjälpa. Till Sundelius vill jag icke gå, ty dels är jag sjelf skyldig honom, dels tror jag det höra till farbr. Clas' sanguiniska förhoppningar, som ej så gerna kunna realiseras, att Sundelius åtminstone nu skulle hafva pengar att aflåta. Hoppas emellertid, att allt rangeras till det bästa. Medan jag satt hos Fröberg, kommo två andra och ville låna pengar. Edvall med sina anspråk på 3000 rd r lemnade jag der qvar. Målet om regleringen i Njurunda är af Kongl. Majt. återförvisade till ny behandling allt ifrån början. Underligt att Cons. under sådana förhållanden kunnat annonsera platsen ledig. Möjligen blifva åtgärderna för dess tillsättande uppskjutna, sedan Fröberg, som han ämnar, upplyst gubbarne om förhållandet. S. M. Cand. Wallin är en finne, som tog afgangsbetyg från Seminarium härstädes sistl. vår och snart kommer att prestvigas för tjenstgöring i Finska församlingarne. Han är, hoppas jag, en sann Xsten. Dina theser hinner jag aldrig att tänka på, mycket mindre kriticera. Jag vill dock förberedelsevis antyda, att jag anser icke blott missionstheserna, utan äfven den om βατταλογειν⁵ böra utgå, ja – om jag minns rätt – äfven den som stod i samma bref som den sistnämnda. Lyckligtvis tyckes det ej vara sådan brist på theser, som på pengar i Grundsunda. Huru bär Ni eder åt med undsättningsspannmålen och dess fördelning? Anmärkningarne i Tidn. äro ej de bästa. Ryktet förmäler, att f. Biskop Bergman nu är intagen på Conradsberg⁶. Stackars gubbe! Gud hjelpe honom! Här hos oss, Gudi lof, bra utom med den lille, som på sednare tiden blifvit betydligt försämrad, så att han nu ser ut som en skugge. Han torde ej blifva länge hos oss hädanefter. Ske Herrans goda och nådiga vilje!

⁵ Grekiska: βατταλογειν = mångordig.

⁶ Konradsberg = Stockholms hospital för sinnessjuka.

Hinner nu ej mera än anmäla helsningar från oss alla samt befalla dig i Guds nåde. Helsa din fästmö och säg henne, att jag har så mycket, mycket att göra, att jag ej hinner skriva. Till Calle och Rob. har jag skrivit om pengarne åt Elise, men ej fått något svar. Måtte ej allt läggas på mig ensam!

Bed för mig! Hasteln

Din tillgifne
Immanuel.

P.S. Om ock så länge jag ej skrifer något om dina penningeaffärer får du vara lugn. Jag skulle d.1 dennes hafva 200 rd r af Joh. Dahlberg, hvarpå jag litat, och har i dag fått bref, att jag ej får 1 öre.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 6 april 1868

Käre Broder!

En liten stunds ledighet, förrän gästerna samlas till mitt kära barns begrafning, begagnar jag att skriva några rader till dig. Du har redan sett hans (lille Ernsts) bortgång sistl. Måndagsmorgon. Det gick så hastigt och kom så plötsligt öfver oss, att vi haft svårt att tro, det han verkl n är död. Intet av hans gamla onda var vållande till hans död, utan 1 ½ dygn före hans död började en inflammation i strupen, som med ens afklippte lifstråden. Doktorn visste icke alls hvaruti sjukdomen bestod, lugnade oss samt föreskref endast någon behandling med afseende å något möjligen före fintligt bröstlidande. Först 1 ½ timme före hans död började vi ana någon fara för hans lif, och då tillkännagaf Hallström, att intet var att göra för hans vederfående. Det var väl Guds vilja att det skulle gå så plötsligt, och att ingen skulle veta sjukdomens art för att ej förebygga den. Jag böjer mig under Hans underliga råd och tackar honom, som tog mitt barn i den rätta tiden från en ond verld! Tomt, mycket tomt är det i hemmet efter den lille; må Herren Christus få fylla tomrummet och ersätta saken med sin nåd. Fanny har sörjt och sörjer nog mycket. Ack, vid våra käras dödsbäddar behöfva vi den tröst, som Guds ord gifver! Utan den vore det förfärligt att nödgas skiljas vid dem. Men... huru skola vi ej då behöfva denna tröst på vår egen dödsbädd! Gud hjelpe oss!

Fru Hilda är här och helsar dig. Hon säger vis à vis giftermålet, att det skall blifva, så snart farbror Clas och Sandra komma hem från sin badning, ”troligen i Augusti.”

Disputationen bör du laga, att du gör bort så fort som möjligt. I slutet af termin blir alltid så mycket att göra för Consistorium och så många lectioner förhindrade, så att Gubbarne alltid äro ledsna på pastorandi, som då komma. Åkerstedt blef t.o.m. i fjol våras bestämdt nekad af somliga att få disputeras, och isynnerhet Östling lät honom flera gånger höra sin ledsnad. (Han är konvalescent, i parenth. sagdt).

Å. var dock så väl laddad, att han ej behöfde krusa så mycket, isynnerhet som han på en gång var färdig med hela examen. I vår kommer ock P. Brandell o. tager deras tid i anspråk. Ställ så, att du blir här öfver 3 Sönd. e. Påsk och då hjälper mig med all Scripta, så att jag får communicera, hvilket jag nu velat i 2 mån., men blifvit förhindrad, nu sednast med anl. af gossens död. Du tar naturligtvis ett gammalt skriftetal, t. ex. det du förut här i kyrkan en gång begagnat. Jag kan lugna dig med, att Nordling går på år efter år med gamla näfvar, och jag tror ej, att någon af våra ”uppmärksamma” åhörare känner igen dem.

Begär disputation ant n straxt före eller efter nämnda Sönd.; sednare bör du ej komma. Du får hellre spara något husförhör till sednare på våren. Låt mig veta ditt beslut och se dina theser! Fru Hilda säger, att du nyligen skickat till Boström

dina theser, deribland...missionstheserna (?). Är det möjligt? Jag kan väl ej annat tro, än att du lemnat dem åt glömskan. Naeslund gjorde sin sak rätt bra, fick endast approbatur, men kunde gerna hafva förtjenat litet mer, synes mig. Hans theser voro också icke så svåra att försvara. Lindström (å Consistories vägnar) och Julin opponerade.

Från Calle och Rob. ingenting. Man kunde tro, att de äro döda, men så lärers väl ej vara fallet. Biskopen har under sin vistelse i Upsala skrivit till Biskopinnan, att han afhört en disputation å Theol. föreningen, der "Sundelins bror opponerade ex officio⁷ och gjorde sin sak bra". Det var väl Robert? Detta är emellertid allt hvad jag vet.

Att Morbror Samuel förlorat all sin egendom jemte byggnaden genom brand hvet du väl. De lära vara alldeles utarmade. Jag har skickat dem en tia, mera förmår jag ej i dessa tider.

Nu farväl. Bed med oss! Hjertl a helsningar. Skrif och var välkommen till
din broder
Immanuel

6/4 1868

P.S. Efter begrafningen. Fru Hilda ber helsa dig "mycket varmt".

⁷ Latin: Ex officio = å ämbetets vägnar.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 22 maj 1868

22/5 68

Käre Broder!

Några ord, ehuru jag har göromål öfver öronen. Tack för brevet! Jag kan ej säga huru mycket jag om dagarne grunnat och om nätterna drömt om Consistorie vitsord af ditt prof. Alla, med hvilka jag samtalat derom, tycka det voro orättvist. Deribland också Lindström, som ej nog kan förundra sig öfver en sådan utgång. Han menar, att det endast kan förklaras genom ett ensidigt betonande från Consistorie sida af diskussionen öfver Th. 10, der du gjorde din sak sämst och genom att oupphörligt falla opponenten i talet betedde dig mindre gentilt. (!!?). Emellertid – det är nu gjordt! Att få reda på hvars och ens votum utan att läsa protokollet, är ej möjligt. Dock kan du vara alldeles förvissad derom, att Widén (den enda af dina examinerare, som var närvarande) stod i spetsen för dem, som röstade för cum laude⁸, Carlgren för motsatta partiet. Att så varit förhållandet, derom äro vi alla öfvertygade. Widén var bland dem alla den ende, som begrep något, och att han var föga belåten med Carlgrens opposition, det syntes redan under diskussionen. Således – nog har du W. på din sida! Ledsamt är blott, att det är så svårt att läsa öfver något riktigt för honom, emedan han så litet följer någon lärobok.

Huru det för öfrigt går med H ar Pastorandi i sommar, är svårt att förutse, emedan examinerarna tyckas draga sig tillbaka. Östling har redan fått tjänstledighet för hela sommaren och reser bort. Widén har visserligen fått tjänstledighet nu endast för resan till Lund, men önskar nog gerna få den äfven sedermera för att få bada. Bispnen blir säkerligen hemma hela sommaren, och möjligen derföre den enda. Om man derpå vinner eller förlorar, är svårt att säga. Kan du med att spara ett eller annat ämne till efter bröllopet dermed läsa dig till ett cum laude deruti, och deremot ej få det i en tentamen före bröllopet, - då röstar jag nu för det förra.

Föreliggande bref från Calle sänder jag dig, att du deraf må taga kännedom och ställa dig detsamma, så vidt på dig ankommer, till efterrättelse.

Hvad lånet beträffar, vill jag gerna hjälpa dig, ehuru jag sjelf är ganska illa deran. När det nu endast är fråga om några 10 tal och du får hafva lånet en längre tid, så skickar jag förbindelsen med vilkor att få en säker och vederhäftig ”medborgare”. När jag blef underrättad, att jag å Ränteriet härstädes ej fick några pengar för pappas räkning, skref jag till Eder H r Kronofogde och frågade honom, om de voro att lyfta hos honom, skickade ett frimärke med, bad om svar för att kunna underrätta så väl pappa som gubben Hultin. Nästa postdag får jag ett artigt svar, att han samma dag skickar pengarna till dessa gubbar. Han gjorde

⁸ Latin: Cum laude = med beröm godkänd.

sålunda mera än jag begärt och kunnat vänta, men i sin välmening gjorde han mig föga tjenst med att sända medlen till Stensele, derifrån jag knappast torde återfå dem så snart. Rådlös är jag derföre. Om jag ändå vore säker att få dem från pappa; men hafva de en gång kommit honom tillhanda, så äro så många behof der på nära håll, att de väl först torde komma att till dem användas. Nu ej mer denna gång! Välkommen snart ner! Fanny, Esther och öfriga helsar dig. Ernst har nyligen gifvit mig ett förnyadt, påtagligt bevis på en långt drifven falskhet och obotfärdighet midt under skenet af tårar och de vackraste löften och böner om förlåtelse. Gud med dig! Mycket, mycket att göra! Bed för mig och skrif till din broder

Immanuel

Jonas kommer hit under pingst.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 14 december 1868

Käre Broder!

Tack för sednast, för ditt bref och pengarna! Till Dahlberg har jag afsändt den af dig bestämda summan. Jag har mycket brådtom, som du väl kan förstå; men måste dock för prostinnan Backlunds skull skrifva i dag.

Allt bra här hemma, Gudi lof! Fanny går ännu på benen, ehuru hon nu hvarje dag får vänta att blifva liggande. Gud hjelpe oss!

Gamla gummor hafva också något att bråka med, och kunna äfven sätta annat folk göra. En gärig gosse från Gideå, som gått omkring och bettlat, har kommit till prostinnan Backlund här i staden, och då han på tillfrågan sagt sig gerna vilja gå i skolan, har gumman blifvit utom sig af förtjusning och medlidande. Jag har svarat henne, att han möjligen kan få bevista skolan här, om hon ville gifva eller skaffa honom hem och underhåll. Men derföre drager hon sig tillbaka. Ja, hvad är då att göra? Skicka hem honom, menar jag. Många betänkligheter, om och men. För att blifva gumman qvitt erbjöd jag mig att skrifva till dig för att af dig begära upplysning om föräldrarnes vilkor, om församlingen ej är villig att i händelse af verkligt behof komma emellan med hjälp samt om vi således icke med godt samvete kunna skicka hem gossen; eller, om såsom troligt han af vanart ej vill gå hem, huruvida fadern ej vill hemta eller låta hemta honom för att undvika obehaget, att gossen hemsändes på Gideå fattigvårds bekostnad. Fadern skall heta Anders Edlund och bo $\frac{1}{2}$ mil från kyrkan, gossen också Anders. Han skyller på en elak stjufter, som kört ut honom, men man får just icke tro de der pojkarne i allt. Nu får han emellertid vara hos prostinnan Backlund, till dess ditt svar ankommer, hvilket jag ber dig så snart ske kan till mig afsända.

Hinner ej mer. Helsa din Augusta mycket ifrån mig och Fanny. Gifve Herren dig och Eder den rätta Julfröjden, glädjen öfver att en Frälsare är oss född!

Glömmen ej oss i edra förböner! Hastel n

Din Immanuel

Hernösand d. 14 Dec. 1868.

Östling har skänkt mig en bläckflaska!?!?!!

Gossen Anders Edlund trol n son till f.s. Joh. Olof Olofsson Edlund från

Grundsjö by af Trehörningsjö, hvilken by är belägen cirka $\frac{1}{2}$ mil fr.

Trehörningsjö kyrka. Edlund är gift för 2 dra gången. I annat fall möjligen från Gide by af Björna församl. alldenstund ingen And. Edlund finnes här, som kunde vara gossens fader. Nämnde J.O. Edlund har en son med namnet Anders född 1859, hvilken lär påträffats emellan Gideå och Örnsköldsv. enl. gossens uppgift stadd på resa till Sundsvall.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 25 december 1868

Hsd 25/12 68.

Käre Broder!

Tack för ditt bref! Juldagsaftonen några rader. Herren gifve oss de fattiga herdarnes tro, att vi ock må få erfara deras glädje och kunna vittna, såsom de, om barnet Jesus, i hvilkens namn hedningarne skola hoppas!

Du har så mycket att säga och fråga, att jag ej vet, hvarmed jag skall börja. Biskopen reser i morgon bittida, och jag har ämnat gå upp till honom i afton och taga afsked. Ehuru jag vet, att han då har mycket att göra, skall jag försöka få tala med honom både om Trehörningsjö Skolråds ansökan och om Wibyggerå (enskildt, förstås). Den förra kan troligen inte komma under pröfning, emedan han af Kungl. Majt. fått tjänstledighet från och med d. 28, efter hvilken dag han ej lärer hinna, om han ock ville, taga befattning dermed. Och som han alla dagar till d. 28 är på resande fot och det dessutom är endast helgdagar, fruktar jag, att intet kan göras. Han har begärt tjänstledighet fr. och med den dag, då han under resan kommer utom Stiftet. Så länge han reser inom Stiftet, har han ej ansett nödigt att hafva tjänstledighet, emedan han predikar alla dagar. I dag har han predikat här och var ovanligt liflig och kraftfull i sina ord. Det är synd om honom och ännu mera om Biskopinnan, som sörjer mycket. Alberts hastiga död har, efter hvad obduction visat, förorsakats deraf, att en tarm spruckit.

Här lefva vi ännu, Gudi lof, temmeligen bra. Fanny går ännu uppe emot all beräkning och förmodan; väntar hvarje dag att blifva liggande. Många julklappar fingo vi i går. Jag t.ex. en ryggdyna på gungstolen, en broderad skrifmatta, samt 1 ex. "Nordiska taflor", - allt af okända vänner, en penntorkare, 1 ex. ? predikningar m.m. Herman har varit frikostig mot alla husets medlemmar. Allt sedan jag fick höra omtalas Consistorie anbud till dig, har jag varit nyfiken att få höra ditt beslut. Icke tänkte och anade jag, att du skulle vädja till mig och begära mitt råd i denna kinkiga sak. Hvad skall jag råda? Jag skall dröja att säga mina tankar, till dess jag fått språka med Biskopen. Vore man viss, att om det ej blefve flera än Edström och Malte – hvilket inträffar, om du ej antager anbudet – den förre finge platsen, då skulle jag nästan med afseende å hans ömmande omständigheter tycka, att du bör lemna honom oantastad. Sim. Brandell var här för några dagar sedan. Han sade, att så mycket visste han med säkerhet, att om du ej antager förslagsrum och förs n sålunda blir tillfrågad, om den nöjer sig med de två, som sökt den derpå skulle gifva ett jakande svar. Hvilken af dessa två hade mest sympathi kunde han ej försäkra; nog hade de, med hvilka han talat, yttrat sig för Edström, men huru åsigterna kunde vända sig vid ett blifvande val och hvad pluraliteten vill, det visste han ej.

Frisendahl fick approbatur⁹ i alla ämnen Östling är synnerl n förtjust öfver dina praktiska prof vid examen. Brandell har tenterat för Bispen, gör sig möjligen färdig till Gudmundrå. Naeslund söker, så ock Nydahl, efter hvad jag hört. Gossen hos prostinnan B-d skall jag försöka ålägga att gå hem, ehuru jag fruktar, att om han ej får stadna hos henne, han fortsätter sina vandringar efter vägen.

Jag har en gruflig snufva och hosta samt medicinerar dessa dagar för att kunna tjänstgöra. Mycket sjukligt i stad och på land!

(nu går jag till Bispen!)

Ett fel upptäcker jag i Trehörningsjöbornas ansökan! De åberopa till stöd för densamma "Nåd. Circulärbrevet d. 5 sistl. Aug." Consistorii nåd (??). Circulär är af den dagen; Kungl. Majt s skrifvelse i ämnet af d. 20 sistl. Maj. Emedan det der heter, att Bispen skall föreslå "gemensamt med vår befallningshafvande", synes det mig än mera omöjligt. – Men nu går jag! –

Bispen helsar! Han hade af särskild omtanke för Trehörningsjö föreslagit samma belopp åt förs n som i fjol. Det var ju hyggligt. Ditt bref till honom lemnade jag af misstag hemma, när jag gick. Men det skadade ej. Jag skall nu lemna deras ansökan till Sidner, att han med anl. af den må ändra motiveringen i Bispens utlåtande, som ännu ej är fullt utskrifvet, - i fall sådant behöfves (näml n att ändra ngt).

Ang. Wibyggerå ville ej gubben gifva något råd, utan öfverlemnar det åt Herren och ditt samvete. Han sade, att i sådan sak ingen kan råda, som ej kan helt och hållet införsätta sig i den rådbegärandes alla omständigheter. "Endels har jag väl gifvit råd nog, då jag varit med om att kalla honom." I allmänhet yttrade han: om E-m varit ensam sökande och de varit nöjda med honom, då mera betänkligheter. Nu äro de likväl två och ingen vet säkert, hvem af dessa 2 kan få platsen. Också osäkert, om E-m lefver, tills platsen skall tillträdas o.s.v. Deraf kunde höras, att han ej var bestämdt emot, utan t.o.m. heldre för, att du antager kallelsen. Dock ville han ej gifva något råd. När jag nu efteråt betänker, att W-å är regalt, att Bispen således alltid kommer att rådfrågas, innan kungen tillsätter, och att det ju kunde hända, att han då af särskilda omständigheter kunde t. ex. föreslå E-m, äfven om en annan har fått lika många röster af förs. så förklaras så mycket heldre hans förbehållsamhet. Ja, hör du: jag är lika villrådig, som han! Käre, får jag slippa gifva råd! Fråga Herren, ditt samvete och Augusta, och handla sedan efter bästa förstånd. Min mening är, att äfven om du söker, får Edström platsen. Gud styrer! Men om du antager kallelsen skrif på samma gång till Edström, att ej kärleken såras. Farväl! Alla helsa dig och Eder mycket. Ernst fick flytta ned om 8 kamrater!

Din broder Immanuel.

⁹ Latin: Approbatur = godkänd

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 1 juli 1869

Käraste broder!

Blott några ord i brådskan. Du kan knapt tro, huru brådt jag har, öfverhopad isynnerhet af en oändlig mängd protokoller. Men så har du också ditt! Gud hjelpe oss och låte våra hjertan under allt bråk hvila vid det Jesus för oss har gjort och arbetat! Augusta reste i morse. Jag har haft så mycket bråk under dessa mötesdagar, ss. notarie, att jag knapt fått utbyta några ord med henne. Men nu, min Br., får du lof att ställa så, att du kommer hit, när hon skall vända åter, så att vi i sommar får träffa hvarandra. Någon resa för mig till Grundsunda blir naturligtvis intet utaf, då jag är och förblir ensam. Jag är ledsen, att jag skall tränga bort dig från förslaget hit gl. att sjelf söka platsen. Jag känner mig så trött och längtar efter lugnare dagar. Om jag vågade hoppas, att du finge platsen, kan du vara trygg, att jag icke sökte, ty med dig till Comm. skulle jag gerna vilja vara v. past. Men jag tror bestämdt att om de ock för öfrigt ville hafva dig, skulle de dock förbigå dig derföre att du är min broder. Ty de tongifvande i samhället äro för mycket förbittrade på korsets predikan för att vilja hafva 2 ne bröder, som förkunna den. Till Ullånger når du ej förslag. Sundvall, Byström, Högström uppgifvas åtminstone såsom sökande. Joh. Kerfstedt ligger i bakhåll till båda dessa platser och har sändt sina ansökningar till Biskopen. Jag skall derföre också passa på med dina.- Nog når du förslag till Degerfors, om du vill hafva det. Och vet du, jag tycker, att du borde söka det. Liden finge du ock, om du vill söka, ty man säger, att de ej vilja hafva hvarken Frisendahl eller Åkerberg. Men det är tråkigt att inblanda sig der. Gud styre våra tankar efter sin vilja och våra fötter på fridens väg! Låt nu se, att du med Guds hjälp kommer hit. Du skall vara mig hjertinnerligt välkommen. I nästa vecka flyttar Fanny med svärmor och Esther ut på landet och jag blir för hela sommaren alldeles ensam. Tråkigt blir det nog. Lycka att jag aldrig behöfver vara fåfång och att jag nu till en början får fågna mig i hoppet att snart få se dig!

Herren välsigne oss och bevar oss! Bed för din skröplige, tillgifne

Immanuel

Hsd 1/7 1869

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 9 juli 1869

Käre Broder!

Haf hjertl. tack för ditt bref! I hast några ord. Augusta ber mig med anledning af inneliggande bref till farbror Claes råda dig, om du bör söka Liden. Huru gerna ville jag ej gifva ett godt råd, men jag kan ej säga, huru rådlös jag är. Jag kunde ju knapt förr än på ? besluta mig för att söka Comministertjensten. Ensam blef jag. Jag vet ej af någon annan än Kerfstedt, som låg i bakhåll. Möjl n Bergström. K-dt blir min efterträdare.

Men nu till Liden! Jag skall nästa Tisdag, när Ullånger sökes, passa på både för din och Kerfstedts räkning. Jag är dock nästan viss, att ingen af Eder når förslaget. När du det, då häfvas alla tvifvel om Liden. Men, - i motsatt fall! Svårt är att beröfva den k. Åkerberg en välbehöflig uppmuntran, i fall han skulle få Liden; men å andra sidan är det så osäkert, likasom han ju ock kan få det, fast du söker! Äfven är det kanske ej så rätt att alltid göra dylika beräkningar i förväg, utan tilläventyrs rättast att följa sin inre maning och lemna utgången åt Herren. Du ser, huru villrådig jag är. Det mesta kommer i min tanke att bero af dig sjelf, ditt hjertas och samvetes kraf. Är det för dig rent af motbjudande, då bör du ej söka, då du ej har någon tydlig vink eller befallning från Herren att följa. Hvarom ej, torde du kanske böra försöka. Du ser, huru eländig jag är att råda. Förlåt mig det!

Robert har bett mig om borgen. Jag gör det – upprigtigt sagt – ganska ogerna af skäl, som jag skall närmare utveckla för honom sjelf. Jag anser det egentligen icke rätt handladt mot de mina, hvilka om jag fölle undan och Robert af en eller annan orsak (t.ex. dödsfall) ej kunde betala, derigenom beröfvades en hjälp för sin utkomst, som vore väl behöflig. War snäll och skicka förbindelsen till Robert, till hvilken jag nu ej får tid att skrifva och säg honom, att han ej får skrifva reversen på mer än 500 (!! Rdr. Jag förstår ej ännu, om Robert skall blifva simpel prest, hvad allt detta skall tjena till. Också har han haft anbud på akademisk kondition, men derföre att han tyckte discipeln vara besvärlig, har han till den rekommenderat Åberg.

Boström har varit ner med sin fru och rest åter upp i dag. Han har ock i dag rest i sällskap med Leufvenius till Sundsvall. Han har legat här (Leufvenius) ett par dagar och väntat på båt. Har under tiden hulpit mig något litet med expedition. Brundells hafva ock varit här och rest.

Alla de mina bo ute på landet, jag ensam inne. Reparationer pågå i prestgården och jag har knapt mer än mitt rum. Äfven till det kommer ordningen.

Om jag vill, får jag ss. Commin. behålla pastoralvården och Bispens kallar DomkyrkoAdj. Blir dock troligen icke. Nästa Söndag reser Östling bort och lemna åt mig att vara Contr. prost och Syssloman, hvilket sista ej blir så lätt, då en mängd med arbeten och reparationer skola pågå hela sommaren vid ock i Kyrkan. Jag förstår ej rätt, huru de kunna tro, att min tid skall räcka till allt. Ja,

jag har mycket att göra, som du förstår. Jag längtar riktigt, att du sliter dig lös och kommer hit på några dagar för ömsesidig vederqvickelse.

Widén har ock tjenstledighet i sommar och har rest. Bispen reser nästa Onsdag och blir borta till slutet på Sept. Matthiesen kommer i morgon eller Måndag.

Feltström tjenstledig för Past. examen Sept. och Okt.

Då jag blef ensam sökande, får jag allt vänta, innan jag får någon hjälp. Gud vare min starkhet, min tröst och min helsa! Jag tillönskar dig hans frid och ber om dina förhållningsorder. – Hör du, du kan sjelf komma ner till dess Liden sökes! Gör det, om du kan!

Farväl! Herman helsar! Jag har bedt Tuberg taga Elise till nästa år, men fått afslag. Hvert nu vända sig?

Hastel n

Din tillgifne
Immanuel

Din revers hos Sjödin har jag inlöst.

Hsd 9/7 1869

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 27 augusti 1869

Käre Broder!

Haf tack för sednast och för ditt kära bref! Hinner ej mera än sända dig detta porträtt af Calles fästmö, som jag väl fick för 2 à 3 veckor sedan, men förgätit att skicka. Förlåt mig det! Calle är nu i Stockholm och vikarierar vid N. Elem. skolan och "Hazelii skola".

Åkerberg skrifver: "sedan det blef kunnigt, att din Bror sökt Liden, har jag varit i en svår strid. Nu har dock stormen, Gudi lof, lagt sig och jag har fått nåd att kasta mig med alla, både andl. och lekamliga skulder på Herrans barmhärtighet."

Jonas skrifver: "det var tråkigt, att Alfr. skulle söka Liden, ty Åkerbergs vänner äro högst förbittrade på honom, att han skulle lägga sig emellan, der Å. hade hopp att få ett bröd". Så är det! Huru man gör, blir det ej bra.

Fanny har varit rätt klen hela långa tiden. Hon helsar Eder. Esther står vid mitt bord och ber att få helsa till Farbr. Alfred och Tante Gusta. Helsa henne ock från mig. Välkommen hit! Jag befäller dig Gudi och hans nåds ord och ber om dina förböner!

Hasteligast

Din tillgifne Immanuel.

Hsd 27/8 69. Verte!¹⁰

¹⁰ Latin: Verte = vänd.

Till PastorsEmbetet i Gideå!

En döfstum gosse fr. Gideå, som bär närlagde papper i sin hand, har gått här och tiggat. Krutmejer har af förbarmande tagit in honom till sig på Institutet. På begäran af honom ber jag dig, att du låter tillfråga kommunalnämnden, om den är hugad lemna K. skälig ersättning för gossens vård och uppfostran tills vidare. Hans mening är, att om anstalten vid Landstinget nästa månad utvidgas, så att flera elever kunna intagas, denne får plats framför någon annan, ifall han redan finnes i huset. Skulle han blifva intagen behöfver förs. ej betala mera än 25 Rdr och lemna honom nödiga kläder, och jag anser, att förs. borde vara tacksam, om så kunde rangeras. I hvilket fall som helst kan väl kommunen icke vara försvarad med att lemna honom efter vägarne. Du torde taga reda härpå och meddela mig med snaraste om förs. önskar att K. skickar pojken ut efter vägen igen, eller om du vill betala något t. ex. till Sept. månads slut och huru mycket.

Hastel n

Dnsme

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 26 november 1869

Käre Broder!

Bland de många gratulerande, som vid denna tid besöka Grundsunda comministergård finner du ock undertecknad, en skröplig broder. Ja, jag gratulerar dig hjertligen och önskar, att pastoratet må tjena dig till mycken förkofran i Guds nåd, dina åhörare till nytta och salighet och Gud till mycken ära, tack och pris.

Jag är riktigt glad, att du nu med eftertryck tager ut din förstfödslo rätt gentemot mig, och att jag får börja krypa efter, såsom rätt är. Ja, jag gör det ock, så godt jag kan. Jag hoppas ju blifva Comminister, samtidigt dermed att Comminister Alfred blir Kyrkoherde. Men innan jag kommer ända dit, torde du få vänta, ty emellan mig och pastoratet ligger något, som heter pastoralexamen, och med den lärer jag väl icke blifva färdig så snart. Du vet, att jag är ensam prest igen och du förstår, att jag då har det jag gör. Och Biskopen gifver mig just icke några hugnande framtidslöften, ty han höres ämna mig ensam allt fort, ehuru jag på det bestämdaste protesterat emot den uppfattning af mina krafter, som tyckes ligga till grund för hans funderingar. Men Herren hjelpe mig att vara trogen i det lilla och tacksam, att han vill begagna mig i sin tjenst! Om jag lefver till sommaren, ville jag bra gerna hafva några veckors tjenstledighet, men den ville jag ej begagna för past. examen, utan för en resa till Stensele, som jag tycker skulle vara så utomordentligt rolig. Och på den skall du och din gumma också tänka, ty det går också in i mina planer.

Wi lefva, Gud ske lof, godt, ehuru Fanny är mycket klen i sitt hufvud, likasom ock hela hennes kropp lider af mycken allmän svaghet. Esther deremot rask och munter.

Här är ingen brist på pastorandi. Hellström reste han glad som en fågel. Hans betyg alldeles lika med dina. Han fick för mycket. Bergner ligger nu här, sig i allting lik. Han disputerar Lördag i nästa vecka. Grufsam och omöjlig att hjälpa mig är han, förstås.

Jag hoppas att du ej glömmet Jan Olsson i Öhrträsk. Torde få erinra, att enl. hans uppgift reversen lyder på resp. 162:28 rmt jemte 5 % från d. 9 Jan. 1868. Hinner ej mera denna gång än anmäla de hjertligaste helsningar från de mina till dig och Augusta, den der ock från mig mycket helsas.

Måtte Xstus, ärones konung, nådens, sanningens och fridens konung få intåga i våra hjertan, våra hem och våra församlingar under det förestående nya kyrkoåret. Och må vi ej försumma att göra portarna höga och bereda honom väg! Herren Gud vare med din ande och välsigne dig! Bed för mig!

Hastel n Tuus¹¹ Immanuel

26/11 69

¹¹ Latin: Tuus = din.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 6 december 1869

Käre Broder!

Hjertl. tack för ditt bref, till svar hvarå några rader under stor brådska. Gubben Runsten har insändt val. längden för Liden utan att hopsummera rösterna; Malte bryr sig ej derom. Jag har derföre idag uppe på Expedition i hast genomsett längden, hvilken visar, att Frisendahl fått röster för 39 $\frac{1}{4}$ seland jemte några bråk, Åkerberg 1 $\frac{3}{4}$ do samt du 333 $\frac{1}{2}$ seland jemte en mängd bråk. Derjemte har en val-sedel för dig blifvit kasserad. Du har således en stor pluralitet. De stora och många bråktalen gaf jag mig ej tid att hopsummera. Talaren Jonsson har hållit 2^{ne} föredrag här på skolan i höst. Reste utan några rekommendationer af Biskopen, ännu mindre af mig. Det enda omdöme Biskopen fällde om honom var, att han med en viss förmåga framställt Xsti lidande på Herrnhutiskt sätt och att det kunde vara till någon nytta att en och annan gång höra honom. Alldeles okänd var han då för oss; men efter hvad sedan försports, måtte det ej vara så hut med mannen. Ehuru jag ingenting känner med bestämdhet om honom, anser jag dock att han helst bör undvikas. Detta tror jag ock vara biskopens mening. Föga rekommenderande för honom är åtminstone, att han talar Guds ord för pengar, och att han klandrat Hernösandsborna derföre, att han här fick så litet. Likaså att han lärer åberopa sig på någon rekommendation af Biskopen, hvilken han ej fått. Jag frågade honom öppet, om han var Baptist, hvilket han förnekade. Några vilseledande uttryck förekommo i hans föredrag, hvilket han vid derpå fästad uppmärksamhet efteråt erkände.

Joh. Dahlberg är här och helsar Eder mycket. Herman har idag middag för honom och oss. Hinner ej mera. Fanny är klen, kan derföre ej gå på middagen, men helsar Eder hjertligt. Så ock öfriga. Mycket, mycket att göra och – jag ensam!

À propos Jonsson bör tilläggas, att han höll sina föredrag här under det största öfverflödet på prester och var omgifven båda gångerna af ett helt collegium. T.ex. Biskopen, Feltström, Brandell, Bill och jag. Detta gjorde väl, att han här ej kunde komma fram med något, som kunde ådaga honom vårt ogillande, u.b. så framt han ej är renlärig, hvilket jag ej säkert vet. Ryktena, som sedan varit i svang om honom, röra hans lefverne och äro ej de bästa. Något om baptistisk tendens har äfven sports från Sundsvall.

Gud gifve Eder en glad jul! Glöm inte att bedja derom för mig och de mina.

Hastel n
din tillgifne
Immanuel

Hsd 6/12 1869

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 13 december 1869

K. Broder!

Tack för ditt brev! I dag har jag afsändt medlen till Asplund, men ber att få göra dig uppmärksam deruppå, att du beräknat åtminstone 4 Rdr för litet i ränta, så vidt jag ej glömt alldeles min Intresseräkning. Kanske har du förbisett, att det är 2 års ränta vi få erlægga. Den var sednast betald den 9 Jan. 1868.

Widare: huru funderade vi med pengarne, som du af Blix i Resele uppbar för glasögonen? Icke fick jag något af dig, så vidt jag minnes, när du kom derifrån. Men kanske du erlade dem till mig före afresan under öfverenskommelse, att du skulle uttaga och behålla pengarne fr. Blix. Härom minnes jag nu platt ingenting, men litar helt och hållet efter gammal vana på dina uppgifter. Kanske lemnade du mig också medlen vid tillbakakomsten utan att jag minnes det?

Jag har frågat Ferlin om kyrkan och fått till svar, hvad jag anade, att det är platt omöjligt att ens på ett ungefär uppgifva summan, då man ej ser kyrkan, ser hvad som skall målas och huru, huru mycket som skall förgyllas o.s.v. Skall altartaflan renoveras, gör Ferlin det gerna och jag rekommenderar honom. En annan sak med målningen af kyrkan. Derom får du väl vända dig till honom sedan mera bestämdt. Sannolikt vill han dock icke åtaga sig detta.

Du ser, att jag har brådtom. Ja, mycket, mycket! Helsa hjertligt din gumma från mig och oss. Vi lefva efter vanligheten. Mera kunde jag hafva att säga, men hinner ej.

Gud vare när Eder och välsigne Eder med all andlig välsignelse i de himmelska tingen gl. Xstus!

Hastel n

Tuus totus¹²

J. A. I. S n

P.S. Ursäkta att jag skrifver mitt namn efter gammal vana på betygen. Jag måtte hafva skrifvit "t.f. Past." derunder, så att du riktigt vetat, fr. hvem!

Hsd 13/12 69.

¹² Latin: Tuus totus = din hela, d.v.s. jag är helt och hållet din.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 19 januari 1870

Hsd d. 19 Jan. 1870

Käre Broder!

På min 29 de födelsedag skrifver jag några rader till dig, ehuru under mycken brådska. Om jag hade dig här, skulle jag språka med dig både länge och väl. Och du kommer kanske? Jag har näml n haft brev från And. Blix, som säger: ”Skrif till Grundsunda och uppmana din bror att så fort han kan resa till Liden, ty lika ifriga och eniga Lidensborna äro att bygga åt sin nye pastor, lika oeniga tyckas de komma att blifva om platsen, hvarest den nya pastorsbyggningen skall uppföras. Engman, som i sin person förenar både förstånd och magt, är nu borta, och jag har ej tid att bråka med dem och deras hufvudlösa beräkningar”. Ja, kom – om möjligt är – och helsa på oss på samma gång! Af Farbror Clas, som sistl ne Måndag reste härigenom till Sundsvall, der han nu har alla apparencer att få plats, hörde jag, att Augusta snart ämnar resa till Graninge. Så mycket större anledning för dig att resa! Huru lefver nu din kära Augusta? All vår glädje födes ju under och beledsagas af smärtor; men vi skola ej för dessa sednares skull glömma, att Gud är god och gerna unnar oss allt godt. För syndens skull är det visserligen med värk och vedermöda, som menniskan födes till verlden; men för Christi heliga födelse hvilat ju ock välsignelse öfver qvinnan och hennes kall. Fatten mod, käre vänner; Herren som så nådeligen hulpt oss, skall ej heller lemna Eder ohulpna! Ej utan mycket bekymmer och mycken fruktan går Fanny ännu en gång till mötes samma lott som Augusta, och det kanske redan i början af April månad. Men hvad skola vi göra annat än tacka Gud för sådan nåd och bedja honom tänka på hvad för ett verk vi äro, handla med oss efter nåd och ej efter rätt samt hjälpa, när han lägger en börda uppå? Och han gör utöfver allt hvad vi kunna bedja eller tänka, stor i råd, mächtig i gerning. Jag har en tid varit mycket klen och beredt mig på att intaga sängen. Det har efter läkarens utsago varit öfveransträngning. Jag känner mig nu något bättre, men grufvar mig mycket för återstoden af denna vinter med alla de göromål, som förestå mig. Med nattvardsbarnen har jag icke ännu börjat. Glad som en fogel blef jag häromdagen, då jag fick veta, att Frans Blix blifvit utnämnd till fångpredikant. Han får då förordnande att hjälpa mig samt erhåller, så länge det fortfar, rätt bra inkomster. Men huru länge varar det? Ja, du ska tro, att här varit litet bråk om den saken. Oss emellan sagdt, har jag nästan fått ett misstroende votum af Biskopen, ehuru han ej vill gifva saken ett sådant utseende. Han som förr varit så ifrig, att jag skulle behålla pastoralvården, började omkr. Jul att tala derom, att jag snart borde få mera ledighet för att kunna taga pastoralexamen o.s.v. Jag undrade ej litet, hvad sådant hade att betyda. Emellertid intog jag en afvaktande ställning. Slutl n kröp det fram, att han för att bereda mig denna ledighet ämnade kalla Joh. Kerfstedt till v. Past. Då var jag

nog oförskämd att säga: ”det behöfver icke Biskopen för min skull; jag har ju lofvat att behålla pastoralvården, och dröjer nu några år med min examen”. Gubben förlägen. ”Men, fortfor jag, en annan sak är, om Biskopen vill hafva K. till v. Past. o. derföre ämnat kalla honom; dertill är Biskopen naturligtvis oförhindrad och jag lemna ”vården” gerna; men icke behöfver B. för min skull kalla honom. ”Ja, det vore en vinst för stiftet att få igen honom”. Ja, ja, ja, mycket gerna för mig. ”Och han kunde komma snart nog”. ”Nej, H r Biskop, så mycket måste jag hålla på vårt aftal i somras, att jag vill behålla past. vården till nästa höst, ty Biskopen har ju öfverlåtit boställshuset åt mig; jag kan ej midt i vintern flytta ut på gatan och nu finnes ej någon våning att hyra”. ”Huru snart kan du då få rum?” ”Till nästa Oktober”. ”Ja, d.v.s. vi bestämma då Okt. månad till terminens”. ”Ja, ja – adjö”. Si, der en blick bakom förhänget! Jag måste le åt alltsammans. Kerfst. är nu kallad! Låt detta vara oss emellan! I sammanhang dermed erinrade jag ock Biskopen möjligheten att Fr. Blix snart kunde komma hit, ty Landshöfd. hade redan underrättat honom, att han förordat Blix. ”Men jag får väl försöka att skaffa honom något vikariat vid skolan, så att han kan lefva här”. Jag är sålunda ut-voterad. Anledningen känner jag icke. – Bergner har varit sängliggande sjuk alltsedan före Jul. Han skulle predika högmessan på Juldagen, men jag fick den helt à propos. Han synes nu börja tillfriskna, men mycket långsamt. Att Åkerberg ligger sjuk i typhus, vet du väl. Likaså att Carin Åhlén afled d.15 dennes. Öhstedt var in och helsade på mig, när han kom från Hemsön. Roligt att se och höra honom vara så pass dugtig karl. Intet har jag ännu hunnit göra åt statistiska uppgifterna; nattvardsbarnen, som jag äfven i år måste öfvertaga, har jag ej ännu börjat med: allt synes så mörkt för mig, isynnerhet som jag känner mig dagligen så trött och i saknad af lust och förmåga att arbeta. Gud hjelpe mig nådeligen för Xsti skull! Från Calle har jag ingenting hört. Han måtte väl vara gifte ?. Likaså intet från Robert, hvilkens vistelseort jag ej känner. Magn. Blix, som i går kom från Upsala, har ej sett till honom der. – Kolportören Jonsson har, efter hvad Thunberg i Tuna inhemtat från Osk. Burman, uppe i Norrbotten fört ett osedligt lefnadssätt. Hans hustru och familj har han öfvergifvit i Göteborg. Jag minnes ej, om jag ej berättat detta förut. Nu slut! Herren välsigne Eder båda! Helsa mycket din gumma från oss båda! Glöm ej i förbönen och skrif vid tillfälle till
din tillgifne broder Immanuel.

P.S. Hellman prestvigtes om tre à fyra veckor, kommer sannolikt till Umeå, då Hellström flyttas till Degerfors. – Hvad din fullmakt kostar, vet icke Malte ännu. Han helsar dig, att dermed är ingen brådska. Han har haft så goda inkomster en tid, att han börjat lugna sig. Icke har han heller räknat ut, hvad min fullmakt kostar. Jag skall underrätta dig, när den blir färdig, ty jag är temmeligen säker att få höra det af Malte samma dag, som han räknat ut beloppet! Om vi gifva honom 5 Rdr öfver, så tycker jag, att det är nog. Wi skola ej vänja honom vid allt för stora odygder. Också gissar jag, att han i botten ej vill hafva så mycket,

som det stundom kan höras, aldraminst af dig, ty han talat ofta om ”slägtskapen”.

P.S. Jonas flyttar i nästa månad till sin nya plats på Weija ss. Malmbergs biträde. Esther, som en tid varit klen af en bulnad i halsen, är nu i det närmaste återställd. Du skall ju nu till Kapitlet för afläggande af kyrkoherde-eden? Ännu en anledning för dig att komma. Nog bör du göra det för Konsist. o ej för prosten! Herren välsigne dig, ditt hus och ditt arbete under detta år!

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 21 januari 1870

Käre Broder!

Ehuru öfverhopad af göromål kan jag dock icke underlåta att låta dig veta, det Trolle i dag inlemnadt till Consistorium en skrift för att få dig från Gideå samt dessutom haft ett enskildt samtal med Vidén, som under Biskopens bortavaro är allsmächtig i Kapitlet, efter hvilket sammanträffande Vidén yttrade: det måste ställas om, det duger icke, att både Björna och Bjurholm skola hafva prester framföre Gideå! Skrifvelsen, som är undertecknad af en mängd namn utom Trolles (namnen upptaga i det närmaste en hel sida af ett ark stort skrifpapper), är ganska listigt uppställd, men tydligen förestafvad af ganska dåliga motiver. Du behöfver ej tro, att du klandras der. Tvärtom, ”du har tillvunnit dig allas aktning och förtroende”. Men emedan ”det andliga lifvet” i Gideå lider mycket af, att prest icke finnes der andra tider än ”helgdagsdygnet”; emedan dessutom du ”af en fattig enka med fem små barn” lyckats få dig tillerkänd en ”ganska rundelig ersättning”, hvilken undertecknarna antaga att Consistorium beviljat endast under den förudsättning att du skulle bo på stället, en ersättning dessutom större än t.f. Pastorena i Bjurholm och Björna hafva, så anhålla de ödmj., att Cons. ville gifva en sådan tolkning åt öfverenskommelsen emellan Fru H-n och dig, att du ”ålägges” att genast flytta till Gideå. Skulle detta icke beviljas – ”mot deras förmodan” - , så anhålla de lika ödmj. att genast få särskild prest från annat håll.

Dina dagar ss. t.f. Past. i G. torde derföre snart vara räknade, och deröfver är ej värdt att mycket sörja, då du har att göra med sådana intrigörer. Mätte nu icke Huss få Sidensjö och flytta dit till våren, då den sista villan blir värre än den första, ty Vidéns mening är nu, att Sundelin i Björna skickas till Gideå och Huss sköter Björna! Du har väl ingenting att göra mer än afvakta tiden, men du bör på förhand veta, dels hvad dig förestår, dels hvad folk du har att göra med. Malte tycker, att du borde begära afsked från Komm. tjensten i Grundsunda till våren med villkor att få flytta till Liden och der tjenstgöra såsom v. Komm. ett år. Du kunde då vara närvarande under byggnaderna derstädes och flyttningen skall ändå en gång ske. Huruvida detta är rådligt, vet jag icke. Icke torde du få så fett ss. v. Komm. i Liden. Nämn ej, hvarifrån du fått veta allt detta! Jag kan ej mer än en gång säga, att skrifvelsen nästan förargade mig, isynnerhet som Trolle lyckats få så många underskrifter der. Låt mig veta något från och om ditt nästa sammanträffande med Trolle! Det är väl icke värdt, att du börjar med husförhören eller nattvardsbarnen i G. , då du så snart torde komma att lemna platsen?

Allt under mycken brådska. Vi lefva temmeligen bra, Gud vare lof!

Helsa din gumma från oss! Godt att under allt förtrösta på Herren och icke förlåta sig på menniskor!

Hastel n Din tillgifne Immanuel

Hsd 21/1 70.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 18 april 1870

Käre Broder!

Haf tack för ditt k. bref, som jag ej haft tillfälle att förr besvara! Nu några ord i hast efter gudstjänsten i dag. Herren gifve Eder mycken frid och fröjd i och af den uppståndne Frälsaren, som är vårt lif!

Du är nu afsatt.... Skall jag gratulera dig derföre? Ja, jag gör det i hopp att det blir till ditt och de dinas bästa samt Guds ära. Af Malte har jag hört, att du nu varit inne med begäran att få flytta redan d.15 Maj. Ordf., som tyckte att du bordt nämna, hvilka ”husliga omständigheter” som kunde föranleda ett så hastigt uppbrott, yrkade afslag eller åtminstone åter-remiss. Då Notarien bad att få upplysa de vördiga patres om dina ”omständigheter” och de hört hans förklaring, voro de alla med om saken; men ansågo sig dock nödgas remittera saken till prosten för att höra, huru bör ställas med nattvardsbarnen i Gideå, hvilka du afsäger dig. Deraf dröjsmålet med sakens afgörande. Sannolikt får du din begäran beviljad. Wi ställer väl då så, att Ni hvilar öfver någon dag här hos oss? Gören det för all del! Få se, huru då ser ut hos mig! Fanny är ännu på benen, men väntar hvar dag att blifva nedlagd. Herren hjelpe oss i nåd!

Nu är det också afgjordt, att jag kommer att fortfarande behålla pastoralvården och bo qvar. Biskopen har blifvit alldeles rådlös, sedan K. sagt nej, och öfverfallit mig med begäran att blifva qvar. Måtte jag få behålla helsa och krafter! Blix är en snäll medhjelpare, men arbetar långsamt och kan ej lofva så mycken hjälp, som jag önskade få af honom. Någon pastorexamen får jag således icke tänka på. Jag har inlemnadt på Capitlet begäran från Boström om 3 veckors tjänstledighet fr. d.28 d ns för afläggande af specimen¹³. Och jag sitter under Kapitlets blida ögon, men kommer derföre aldrig inför sjelfva rådet! Jag är tacksam mot Gud, att vi nu hafva gjort bort påsken; men motser med mycket bekymmer den närmaste stundande tiden, till dess jag får confirmera mina många nattvardsbarn, som ännu – fruktar jag – äro mycket oberedda både å förståndets och hjertats vägnar. Och i sommar kan jag ej hoppas få större ledighet än möjligen för att göra ett besök i Lidens presthus. Å propos Liden, - du vet väl, att din ritning till prestgård gick igenom med pukor och trumpeter på kyrkostämman? Få se om icke möjligen Ericson tager afsked från Lögden och kommer ss. v. Past. till Björna, och J. Sundelin så kommer till Gideå. (Unter uns¹⁴, emedan alldeles oafgjort.)

Häromdagen hade jag bref från ”syster Louise” å Calles vägnar. Hon säger, att deras ifrågasatta resa till Stensele kan icke, åtminstone i sommar, företagas, emedan ”den kostar så mycket”.

¹³ Specimen = prov.

¹⁴ Tyska: Unter uns = oss emellan.

Wären synes påskynda sin ankomst och isarne efter elfven lära vara mycket svaga. Troligt är derföre, att det blir sjöfart för Eder före d. 15 Maj. Hemifrån hafva vi ej på temmeligen lång tid haft bref. Genom Agatha hafva vi dock hört, att Pappa och Elise efter hemkomsten från Lycksele till marknad rest till Åsele för att helsa på.

Nu hinner jag ej mera denna gång. Öfverhopa din Augusta med helsningar från mig och Fanny samt Esther, hvilken är frisk, fast hon f.n. har mycken snufva och hosta. Från Konsuln och Ernst likaså. Hos den sistnämnde voro vi alla i går afton och åto påskägg. Magn. Blix är här och viaticerar¹⁵ samt bor också hos oss. Gud vare med Eder! Välkomna med några rader, om och när tiden tillåter, samt ännu mer och aldramest personligen! Men vi måste få veta, när Ni kommer - !

Hasteligen

Din tillgifne
Immanuel.

Hernösand
d.18 Apr. 1870.

¹⁵ Viaticerar = att fattiga studerande få predika i kyrkor på landet och i samband därmed insamla frivilligt understöd till sina studier.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 30 juni 1870

Käre Broder!

Haf tack för dina bref, såsom ock för edert förtroende att kalla oss till edert barns faddrar. Jag deltagar innerligt i eder glädje öfver den lille Johannes och önskar hjertligt, att han under sin lefnad och i sin död ock må bringa Eder mycken glädje och göra skäl för sitt namn: "benådad". Nu fån I ock börja studera den svåra lexan att uppfostra ett barn åt Herren. Det är väl knapt i något fall, der jag ser mig stå tillbaka så mycket som i detta. Huru mycket har icke äktenskapet att lära! Och huru stor Guds nåd!

Du ser, att jag har brådtom och jag må blott tillägga, att detta är fallet i hög grad. Till Sollefteå kommer jag icke, men reser i stället i nästa vecka till mötet i Sundsvall, der jag kommer att predika m.m. Detta är ock en anledning till min stora brådskan för tillfället. Mycket hade jag att säga om och från Stockholm, men hinner ej nu. Du torde ock hafva hört något gl. Dahlberg. Jag är fortfarande fast besluten att begära nådigt afsked från ombudsbefattningen.

Gerna ville jag komma till Liden i sommar, om sådant blir möjligt, då – om ej förr – få vi språka om ett och annat. Wi kommer att hafva missionsmöte eller åtminstone missionsgudtjenst i Säbrå d. 11 Juli. Bispen predikar. Hjertans roligt har jag haft åt edra discussionsfrågor. Nog synes det, att gubben satt upp frågorna efter resan till Stockholm och under intrycket af hvad han der erfor. Ja, ja – ho vet, hvilken Fosterlandsstiftelse är bättre!

Kalles adress är Rånnum & Björkås. Roberts till början af Juli Stockholm, Rotebro & Edsberg, sedan Wisby, Baron Rudbeck, Badgäst. Kanske bäst under denna tid att sända Roberts bref till Kalle och bedja honom sända det dit, der han vet Robert vara. Roligt var det att få träffa bröderna samt svägerskan, i många fall en dugtig qvinna. Nu ej mera.

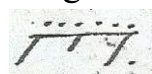
Vår lilla flicka har varit mycket klen och Midsommardagen väntade vi hennes slut. Håller nu på att repa sig, Gudi lof!

Hjertliga helsningar till och ifrån. Hastel n Din tillgifne
Immanuel

Hsd 30/6 70.

Bispen reser uppefter elfven i medlet af Juli och skall ifrån Tåsjö resa öfver till Dorothea (!!).

Jag begagnar tillfället att tillkännagifva, det f. Bonden And. Forssbergs i Liden & Hexmo son Erik Johan blef d. 5 dennes härstädes confirmerad o. d. 6 f.m. till H.H. nattvard 1a ggn admitterad. Det bästa vitsord jag kan gifva honom ang. insigt i salighetsläran är: försvarlig, eller, om du begagnar de gamla märkena,

¹⁶

Dnsme

¹⁶ Husförhörstecken: Hela katekesen utantill, läser någorlunda, har svagt begrepp.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 26 juli 1870

På kuvertet:

S.T.

H. Herr Pastor Alfr. Sundelin

Liden

adr. Sollefteå.

Käre Broder!

Haf tack för ditt k. brev! För att ej gl. många göromål på Fredag bli förhindrad att skrifva, sker det nu med några ord. Jag är mycket tacksam för den lax du kan skaffa, ty häromkring fås den ej nu mera under 10 R_{dr} och der utöfver, hvarföre jag alldeles slagit ur hågen att här köpa något. Tack för inviten till Liden, som jag hoppas att vi skola kunna begagna oss utaf. När det blir, är dock svårt att säga. Före d. 8 Aug. kan det ej heller från vår sida komma i fråga. Om jag får någon hjälp under veckan före 9 Sönd. och t.o.m. öfver nämnda dag, har jag lust att då försöka. Jag ville gerna titta till Graninge på samma gång. Mycket klen kassa har jag att resa på. Du kan tro, att jag till råga på alla mina andra utgifter måst låna fru Dahlbäck i Falun 200 R_{dr} på 5 år med anledning af en hennes skrifvelse? Om chäsen få vi fundera, då jag, v. G., kommer. Troligen taga vi honom med, i hvilket fall som helst, för att slippa åka på bond-kärror. Det herrligaste väder hafva vi. Wärmen är för stor för att man skall kunna arbeta med fart. Och dock har jag så mycket att göra. Frans är f.n. på Bollsta hos sin käresta, och jag har idag f.m. fått sitta på fängelset och arbeta der för hans räkning. Till Nora hafva i dag sökt endast J. Naeslund och Högström. Huru förklara detta?

Att kriget emellan Preussen och Frankrike pågår som bäst, vet du. Jag har, af Herman förledd, ingått i ett bolag här, som håller sig telegrammer dagligen angående krigsrörelserna. Hvad jag nu vet, kommer sannolikt att stå i Hsds-posten i morgon, och kommer sålunda till din kännedom lika snart som detta mitt brev, hvarföre det ej är värdt att här upprepa det. Helsa hjertligt de dina från mig och de mina, som – Gudi lof - lefva väl. Allt mitt hö har jag inbergat utan att en vattendroppe kommit deruppå. Kornåkern utmärkt vacker.

Hvad tycker du om gubben Claes, som nu håller på flytta från Sundsvall till sitt Graninge igen? Det är synd om gubben.

Hinner ej mera än tillönska dig mycken nåd och frid af Gud och herren Jesus, samt innesluta mig i dina förböner.

Hastel n
Din tillgifne
Immanuel

Hernösand d. 26 Juli 1870.

P.S. Du får lof att laga så, att du kan komma hit till prestsällskapsmötet i slutet af Aug. eller början af Sept!!

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 12 augusti 1870

Käre Broder!

Haf tack för ditt k. bref. I st. f. min egen höga person komma nu endast några rader. Ja, det är ingen lätt sak för mig att komma till Liden. Nu hade jag emellertid så rangeradt, att jag hade kunnat resa i morgon, vara på Graninge öfver Sönd. samt på Månd. resa till Eder. Men – allt detta ensam, eller på sin höjd i sällskap med Herman, men deremot icke med Fanny och Esther, hvilka jag så gerna velat hafva med. Derföre är nu så bestämdt, att resan uppskjutes till början af veckan efter 10 Sönd. Jag skall v. G. , skriva nästa Fredag och då bestämdt uppgifva, om och hvilken dag resan skall företagas. Ogera har jag gjort detta uppskof, emedan jag så ofta sett, att ”nästa gång” blir ”ingen gång”; men i hopp att då möjligen få de mina med, har jag velat försöka.

Så varmt hafva vi, att jag ej orkar skriva mera. Hvad tycker du om, att Boström fått 3_e förslagsrummet till Säbrå framföre C. Naeslund, som således icke kommer med? Den sednares handlingar förklarades ofullständiga, emedan Nordensson utfärdat åldersbetyget, hvilket ej ansågs lagligt (?!?). Här ser man emellertid faran af att komma i misskredit hos höga vederbörande. Naeslund borde besvara sig. Jag har sökt försvara åldersbetygets giltighet både hos Biskopen och Widén. Den förre blef – oss emellan sagdt – litet förskräckt och mycket villrådlig. Mera då vi träffas, hvilket jag ännu hoppas skola ske i denna månad.

Hjertliga helsningar från de mina, som lefva godt. Haft bref i dag hemifrån, der de ock lefva väl. Du har väl gl. Farbror Claes fått mina helsningar om laxen? Jag är tacksam, hvarifrån den fås. Kan ej Åkerberg skaffa den, så begagnar jag mig gerna af ditt förslag att få den gl. Engman, hvarom du då torde vara god och vidtala honom.

I dag ankommet telegram omtalar fortfarande segrar å Preussarnes sida. De hafva besatt jernvägarne till Hagenau, Paris och Lyon samt belägra Strassburg, hvilkens betydelsefulla gränsfästning lär vara, både hvad manskap och proviant beträffar, mycket illa rustad, så att fråga redan framställts om kapitulation. Fransmännen gjort en ny utskrifning, så att alla ogifta borgare t.o.m. 35 år måste ut. Hvad tycker du om allt detta? Gud, som råder öfver allt, bevare vårt fädernesland! Mycket oroande rykten gå om vår konungs hållning. Han säges arbeta starkt för att få krig.

Förlåter Eder, icke på förstar; men förlåt dig på Herren af allt ditt hjerta!

Helsa din gumma och son från

din tillgifne
Immanuel

Hsd 12/8 70.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 26 december 1870

Käre Br.! Med anledning af föreskriften i Roberts bref, hvilket jag här innesluter, får jag sända dig hans revers för den åtgärd du kan och bör vidtaga. Jag förstår icke Roberts vilja och hans ord, när jag jemför dem med hvad du skref till mig ang. din borgen. Emellertid gör hvad du vill med dokumentet d.v.s. sänd det ant n till Rothoff eller Robert. Här i hela staden finnes ingen utom Blix och bröderna, som känna Roberts stil. Jag kan därför ej få det andra vittnet på annat sätt än att låta det se brefvet och höra af brefvet att han godkänner reversen. Dertill åter får jag ej tid, ty jag har nyss kommit fr. aftonsången och skall till ett bröllop, der man nu väntar mig. Du kan ju bedja Engman vittna på dessa vilkor, ehuru jag ej tror att dylika vittnen duga till något inför lagen.

Helsningar! Hastel n
Din tillgifne
Immanuel

26/12 70.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 17 februari 1871

Hernösand 17/2 1871.

Käre Broder!

Längesedan hade jag bordt skrifva, men omöjligt kommit mig dertill till följe af de oändliga skrifverier och öfriga göromål, som under den förflutna tiden tagit både kropp och själ i anspråk. Ja, hör du, - om jag finge äran att se Central – Bergen, nog skulle jag säga honom sanningen. Jag har leyt bort otroligt mycket pengar för alla dessa afskrifter och nu sitta Herman och jag dagligen för att med de gamla böckerna collationera de nya, som han skrifvit för expeditionens räkning. Och det är ingen lätt sak, isynnerhet som raderingar och ändringar ej så sällan förekommer. Och så kommer jag på balans med mitt folk hos Centr. Bergen, och vet ej huru jag skall kunna undkomma hans Argus-öga. Men nog härom!

Pengarna har jag naturligtvis längesedan lemnat Fröberg. Mathiesen önskar, att du dröjer med inbetalandet af räntan till 31/12, d.å. , emedan han vill hafva alla räntor förfallna vid årets slut.

Juvelen från Holland måste naturligtvis, för att få inflytta, förete åldersbetyg och ledighetsbetyg. Gör han detta – vore det ock från polisen – tror jag, att du kan adoptera honom. På det medhafda betyget skulle jag låta honom communicera, så framt ej hans förhållande här varit sådant att jag anser skäl att neka honom. Här går allt sin jemna gång. Hilda G. kommer hit i morgon från Åhlins bröllop. Frans står och går på tå af idel förtjusning, Malte är ock på bröllopet.

Robert har fått pengar af Rhff i Umeå och läser nu med fart på sin examen. Det har fallit mig in att den theol.stud. – n-n, som i Wäktaren begärt låna 1000 Rdr och fått, skulle vara m. k. Robert. Jag vet dock icke, om så är.

Calle har lifligt umgåtts med planen att begära tillstånd att få taga prestexamen och prestvigas utan theologiska examina i U. Jag har allvarsamt undanbedt oss en sådan ”utböling”, och afstyrdt planen. Låt det vara oss emellan!

Och Stensele- och Åseleborna tänka helsa på Eder i vinter? Jag har bedt dem dröja till sommaren, då det väl är 10 gånger trefligare att komma till Liden. Komma de i vinter, nog blir frestelsen för mig stor att söka komma dit och helsa på dem; men huru det skall blifva möjligt, inser jag ej nu. Ingenting får jag tid att göra åt min past. examen, ehuru jag hade lifligt önskat att få taga den till sommaren.

Boström söker sannolikt Sundsv. , blir också möjligen ensam sökande. Sådana äro tiderna!

Esther har varit klen en tid i sin bedröfliga bleksot och anemi.

Lenström har förberedt mig på att jag till sommaren måste skicka henne till vestkusten. Huru skall det gå? Godt emellertid att få kasta alla omsorger på Herren, som sörjer för oss. Jag har några dagar varit och är ännu ”hängsjuk”.

Det har gifvit mig anledning att mer än vanligt tänka på döden. O att jag vore hemma när Herranom! ”Jorden har ej den ro jag söker!” Nu farväl!

Helsa hjertl. Augusta från mig och de mina, samt Herman, Ernst o Frans, hvilka alla också helsa dig. Glöm ej mig och oss i dina och edra förböner! Kyss till Johannes från hans ”guffar” och din tillgifne broder Immanuel. O, hvad jag har frusit i vinter! Mina fötter! Mina golf!!!

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 27 oktober 1871

Käre Broder!

Haf hjertl. tack så väl för sednast, som för ditt längesedan emottagna k. bref. Jag har under denna höst än varit klen till min helsa, än åter så öfverhopad af många och mångahanda göromål, att nästan all min korrespondens blifvit inhiberad. Att jag nu har mycket att göra, faller af sig sjelft, då vi i dag skrifva d. 27 Okt. Och arbetet med och i anledning af folk-flyttningen fortfar nu åtminstone till Jul. Ingenting har blifvit läst för mig, ehuru jag ämnade göra något äfven i den vägen under denna höst. Får jag någon ledighet, så är det endast för att arbeta på annat ställe eller sätt. Nästa Söndag predikar Julin för mig, men jag måste redan i morgon resa till Stigsjö för att på Söndag predika der. Gud hjelpe mig, att jag kunde dagligen underkasta mig i mitt samvete en noggrann examen inför Gud, och att jag dagligen blefve alltmera angelägen att söka nåd i och gl. Jesum Christum, så må då, om Gud så vill, pastoralexamen gerna få vara!

Med farbror Claes, som varit här denna vecka, sände vi Lady till Eder. Jag kom ej under sommaren, då vi träffades, att på allvar tala derom. Jag anser mig ej hafva råd att behålla henne öfver vintern, sedan jag nu lagt mig till en ko mera än jag haft. Det var ej utan stor saknad vi skickade henne, isynnerhet från fruntimmernas sida, och Greta, som haft mesta besväret för henne, men också största tillgifvenheten från henne, har väl gråtit rätt många tårar, sedan hon for. Nu hoppas jag, att Ni håller henne till godo, och att Ni icke redan hunnit skaffa Eder någon annan hund. Skulle så vara eller du i framtiden af en eller annan orsak vill blifva henne qvitt, ber jag att alltid få hafva första anbudet. Får hon en gång valpar och någon treflig hund finnes deribland, skulle jag gerna vilja veta af det för att möjl n taga en sådan. Farbror Janne har också yttrat önskan att få en valp. Dessutom många här i staden, hvilkas önskningar det dock torde blifva svårt att för dig uppfylla. Det var skada, att vi ej kunna påräkna någon äkta race, ehuru Herman har hund, ty jag tror icke, att hon nu är drägtig. Lycka till nu! Någon utmärkt gårdshund vill jag ej säga, att hon är, ty hon är – åtminstone ännu så länge - för god och medgörlig; men så tillgifven är hon och blir hon dem, som vårda sig om henne, att jag tror det hon kunde följa dessa i både eld och vatten.

Dokt. Runstens död har väckt hos mig mycken saknad. Pastoratet tillsättes ej förr än efter Orstadii död. Jak. Sundelin har tjenstledighet för past. examen och kommer väl ofördröjligen att disputeras. Blix funderar på att möjl. emottaga Graninge. När han nästa sommar ämnar gifta sig, anser jag det rådligare att taga G. än att stadna här. Stadsgatan är ej att skämta med. – Wi lefva bra nog, Gudi lof! Lilla gossen är dock ofta - äfven nu - klen och växer högst obetydligt. Kanske vill Herren taga honom åter. Herman, som i slutet af Nov. eller början af Dec., reser till utlandet, helsar Eder, så ock Ernst, som lefver godt. Fanny och barnen helsa Eder också, Blix likaså. Hvad tycker Engman om ministerkrisen?

Will han kanske hafva en portfölj? Käre, sök att tala förstånd för mannen och bed honom skona oss för demokratiens skräckvälde! Hinner ej mera denna gång. Glöm ej bort mig i dina förböner, af hvilka jag känner mig vara i stort behof. Helsa mycket din gumma och lilla Joje från mig.

Hastl n

Tuus totus¹⁷

Immanuel

Hsd 27/10 71.

¹⁷ Latin: Tuus totus = din hela, d.v.s. jag är din helt och hållet.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 22 december 1871

Hernösand den 22 Dec. 1871

Käre Broder!

Längesedan hade jag bordt och velat skrifva till dig, men dertill verkl. saknat tid. Nu strax före Jul har jag blifvit à propos så öfverhopad med en mängd göromål, att jag ej anser värdt att hålla på en timme mer eller mindre. Jag får hjälpa mig fram endels med gamla näfvar, ty jag ser ej annat råd. Gud hjelpe mig!

Emellertid, tack för dina båda k. bref. Attesten, som medföljde det sednare, var dock ingenting att tacka för. Forssberg visar i sitt bref, att han är en verklig politiker.

Frans är missiverad till Sundsvall under Jul och Nyåret, hvilken omständighet ock i sin mån bidrager att öka mina göromål. Han har visserligen en mängd vikarier, men ingen af dem har krage. Möjligen låter dock Arbman ordinera sig under Nyårshelgen. Wi hafva haft och hafva mycket sjukligt i staden och jag har knapt hunnit mera än springa från den ena till den andra. Det är isynnerhet lunginflammation, som lagt ner många på sjuk-, många också på dödsbädden. I dag har en ung och hygglig finne dött i denna sjukdom. Han är den förste, som jag under min tjenstetid sammanvigt med hustru, sjelf liggande på dödsbädden. Han gifte sig i förrgår.

Jonas överraskade oss med ett besök i går. Wi fingo dock icke behålla honom öfver Jul; han reste för en stund sedan.

Mitt öde i Hernösandsposten är nu för gammalt för att förtjena mycket omtalas. Tiden är ock kort för det derom säga, hvad jag ville. Af opinion inom staden, särskilt bland alla som hört min predikan, har jag fått så mycken upprättelse, som jag kan önska; tror icke heller, att Blombergs artikel här gjort så mycken skada, som möjl. på landsbygden och bland dem, som icke hört min predikan. Jag har varit mycket fundersam, om jag bordt svara på hans kritik, hvilket ock synts mig mycket lockande, då jag tror mig utan synnerlig svårighet hafva kunnat bemöta alla de påståenden, som träffa mig och min predikan. Men jag har låtit förmå mig att tiga, dels derföre att Hernösandsposten är alltför otjenligt forum att discutera predikningar, dels också emedan jag här haft att discutera med Red. sjelf, som alltid har sista ordet, och det i en fråga, som mängden af tidningens läsare ej bättre kan bedöma, än att den tycker den, som talat sist, också hafva talat bäst d.v.s. rätt. Att m. k. Blomberg också icke haft så rent intresse för saken och dess utredande, som han vill låta påskina, framgår tydligen deraf, att han på en mängd ställen dels förvrängt mina ord, dels också lagt i min mun påståenden, som jag aldrig yttrat eller kunnat yttra. Så t.ex. har jag ej med ett ord antydtt något företräde, som den ena statsformen skulle hafva för den andre, eller sagt något, som skulle innebära en glömska af våra

konstitutionella förhållanden. Ehuru den Romerske kejsaren, som Jesus befallde Judarna att lyda, var en despot; har jag likväl aldrig om vår öfverhet, som vi skulle lyda, nytjat andra ord än ”öfverhet”, hvilken ju f.n. utgöres af Konung och riksdag. På falcarierna i denna första punkt hvilat nästan hela hans raisonnement. Om martyrerna har jag icke sagt annat, än att de i st. f. att gripa till svärdet för att göra uppror eller mörda sina bödlar underkastade sig dödsstraffet heldre än de ville offra åt afgudarna. Att det skulle hafva varit ”omoraliskt för dem att fly”, har jag aldrig sagt; ty i det sammanhang, der talet om dem förekom, var ej fråga om flykt och dess berättigande, utan jämfördes endast underdånighet och uppror. Allt hvad jag sagt, står i det närmaste sammanhang med hvad ”Prest i landsorten” yttrat och följer ovilkorligen af hans ord. Det löjliga misch-masch, hvarmed Red. beledsagar hans ord, är ock för hvar och en, som förstår saken, det bästa erkännande att B. är nedergjord. Detta sista har t.o.m. väckt mycket löje. Jag hade ock lyckan att bl. mina åhörare hafva icke blott Landshöfding (!) och Biskop, utan Östling och många flera kompetenta kritiker. Alla dessa och andra, som talat med mig, stå ock på min sida. Johaneson är generad och säger: ”B. lär ju ha tagit alldeles miste”! (!!). B. sjelf har jag ej träffat. Jag undrar, hvad ”Prest i landsorten” säger om den öfverensstämmelse i åsigter, som enl. B:s slutledning skall förefinnas dem emellan. Han synes hafva anledning att här begagna ordspråket: ”nog reder jag mig för mina fiender, men Gud bevare mig för mina vänner”. Emellertid har jag fått plats i Fäderneslandet¹⁸! Måtte Gud af allt kunna bereda något godt för hans församling och för sitt namns förherrligande! Nu slut! Helsa mycket till Augusta och Joje från mig och oss. Barnen hafva hosta, eljest bra, Gudi lof! Måtte Herren bistå A. och gifva henne tröst och frimodighet af Jesu hel. födelse! Si, jag bådard Eder stor glädje!

Hast. Din tillgifne Immanuel

Ernst har i dag haft bref hemifrån. Allt väl!

¹⁸ Fäderneslandet = en svensk tidning som, utgavs periodvis under åren 1830–1954.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 17 maj 1872

Käre Broder!

Haf hjertlig tack för så väl ditt, som Augustas bref samt för eder villighet att emottaga min familj å edert hus under sommaren. Jag tycker, att det är mindre grannlaga att, i betraktande af edert stora hushåll, skaffa Eder en förökning i familjen af 5 personer; men Fanny har nu kommit på den idéen, att hon skall trifvas så bra der och att barnen skola få det så bra, och derföre har jag ej velat sätta mig deremot, isynnerhet som jag också delar hennes öfvertygelse i detta fall. Hon väntar redan nästa vinter en ny barnsäng och det är riktigt synd om henne. Nog unnar jag henne hjertligt all den hvila och vederqvickelse hon kan få under sommaren. Hvad nu tiden för deras ankomst beträffar, så kunna vi – tyvärr – icke nu säga något bestämdt derom, utan måste i detta fall rätta oss efter gossens helsa.. Så länge den häftiga hosta, som han nu har, pågår, kunna vi ej tänka på någon resa. Före midsommaren blir det säkert icke. Fanny, som i dag ej får tillfälle att skriva, skall i nästa vecka närmare meddela sig.

Mycket sannolikt är, att jag ej får följa dem längre än till ångbåtsbryggan. Arbman har fått 2 månaders tjänstledighet fr. d. 17 Juni, begär efter den tiden sannolikt förlängd ledighet, och så är o blir jag ensam. Gud hjelpe mig, arme! Nattvardsbarnen konfirmerar jag, v. G., d. 1 juni; skall nu gå och läsa med dem, har för öfrigt mycket, mycket att göra.

Till Sundsvall, som sökes nästa Tisdag, har jag emottagit ansökningar från Boström och Widén.

Du vet väl, att Nordström är här på hospitalet?

Helsa oändligen Augusta och lillen Joje från mig och oss alla. Tänk på mig i dina förböner! Mera, v. G., en annan gång. Hastel.

Din tillgifne
Immanuel

Hernösand
d. 17 Maj 1872.

P.S. Glöm icke att bedja isynnerhet för en af mina konfirmander – Ernst!

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 24 maj 1872

Käre broder!

Med Nordstjernan¹⁹ har i qväll kommit en Mams. Eriksson, lärarinna i Liden. Hon är stadd vid klen kassa; jag behåller henne öfver Söndagen; hon reser med Måndagsbåten och anhåller att du skickar häst emot henne s. d. till Sollefteå. Den skjutsande torde efterfråga henne på Kjörning.

Fanny har skrivvit med posten till Augusta; jag ordar nu ej något om hennes resa. Du har väl fått Roberts afhandling om "Svenska kyrkans och statens förhållande till hvarandra"? Ryktet säger, att han tagit sig ett non sine²⁰ för den skriften och dess försvar; och det var ju rätt bra.

Mycket att göra kl. är öfver 11 på fredagsqvällen.

Gud med oss. Helsa Augusta mycket!

Din tillgifne
Immanuel

24/5 72

¹⁹ S/S Nordstjernan = ett ångfartyg, byggt vid Motala varv i Norrköping 1872. Det insattes 7 maj 1872 på traden Stockholm-Härnösand-Örnsködsvik.

²⁰ Latin: Non sine laude approbatur = "ej utan beröm godkänd", vanligen förkortat till non sine.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 25 juli 1872

På kuvertet:

Herr Kyrkoherden A. Sundelin
Liden.

Hernösand d. 25 Juli 1872

Käre Broder!

Mycken, hjertlig tack för ditt k. bref samt för ditt och Augustas besök hos mig här i ensamheten. Nu några ord under mycken brådska. Att Matthiesen redan hade rest, när jag fick ditt bref, vet du gl. Fanny, och måste affären således hvila. Jag blef näml. af honom före afresan tillsagd, att icke lemna några penningar för hans räkning åt Tjerneld. Men nu till fröbergska reverserna. Jag har i dag inlöst dem båda, men som han hade det ganska krångligt med sina ränte-anteckningar, ville jag ej avsluta affären med honom förr än jag hört dig. Han har näml. icke på någondera af reverserna antecknat dina ränteinbetalningar, utan i en bok bland många andra siffror. Så vidt denna hans bok gifver vid handen, har du å ena reversen med kapital 150 Rdr, dat. 4/1 1868, ordentligt inbetalat dina räntor och var således å densamma skyldig endast $\frac{1}{2}$ års ränta. Deremor å den andra, dat. 25/7 1868, med kapital 100 Rdr, har du endast en gång betalat 5 Rdr; är således å densamma skyldig 3 års ränta = 15 Rdr. Är nu detta rätt? Jag ville ej taga detta för godt förr, än jag skrifvit och frågat dig, inbetalte emellertid kapitalet, men lät honom behålla reversen till dess ditt svar ingått. Så snart jag inhändigat detta, skall jag uppgöra slutliquid med honom.

Herman har nu några dagar varit sämre igen, ligger på samma sätt som när du var här, har samma värk i armar och ben. Jag vet ej, hvad som skall blifva av allt detta. Gud hjelpe honom och oss! Jag är så orolig för mina kära småttingar och deras magar. Här äro diarrhéer och magplågor mycket gängse; Dr Bergström sade mig i går, att rödsot går i Häggdånger.

Jag längtar att få höra Frans' bröllopsdag bestämd. Blir det någon möjlighet för mig att komma dit, icke lär jag uteblifva.

Hinner nu ej mera. Du vet väl att korrespondensen fr. Stensele, intagen i Hernösandsposten, är Roberts? Mycket varmt och torrt. I afton ha' vi haft litet åskregn, blir kanske något mera i ?.

Helsa hjertligt Augusta och dina små. Måtte Jesu Kristi Anda, som är nådens och sanningens anda, leda oss i sanningen och hugsvala oss i vårt elände! Bed för mig!

Hastel.

Din tillgifne
Immanuel

P.S. d. 26 Juli. Ditt bref har jag bekommit, tackar därför, skall inlemna dina handlingar i morgon till Kon. Bef de²¹, ehuru skrifna på alltför suddigt papper (!!). Sannolikt kommer jag nästa vecka. Kan ej Fanny öfvertalas att komma till Graninge?

P.S. Hvilken eländig gumma från Liden och Krånge på Kurhuset²²! Och hvilken sorglig lefnadshistoria!

Lady har jag så när glömt bort. Känner mig icke nu så fästad vid henne som förr och tillåter gerna, att du får sälja henne. Sonen såsom för mig aldeles obekant intresserar mig ännu mindre.

²¹ Kon. Bef de = Konungens befallningshavande, landshövdingen.

²² Kurhusen = inrättningar för veneriskt sjuka, det vill säga patienter som led av könssjukdom. De sjuka behandlades där med olika kurer för att bli fria från sina besvär.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 17-18 oktober 1872

Käre Broder!

Några ord i hast på Thorsdagsqvällen, emedan jag i morgon är strängt upptagen. Jag skall dock, innan jag i morgon afsänder brefvet, tillägga några färska underrättelser om Herman. Will nu delgifva Eder, att Herren i morse kl. 2,50 skänkte oss en liten dotter, välskapad och snäll. Fanny har hela långa tiden förut varit rätt skral, men när det kom till kritan, gick det raskare och lättare än någonsin. Gud vare tack för hans stora nåd! Fanny är ”efter omständigheterna” rätt rask. Jag får god råd på flickor och den första förlägenheten blir nu att finna något eller några passande namn åt den lilla. Jag har uttömt min förmåga att finna sådana åt qvinnokönet, som – hvad namn beträffar – synes mig sämre fourneradt än manskönet. Men – ad res severas²³!

Herman – o! o! Jag vet ej hvad jag skall säga. Sömmen fortfarande nästan ingen, krafterna betydligt nedsatta, isynnerhet nu efter 2 dagars - diarrhé. Ja, derhän har det nu kommit och jag har fruktat att detta skulle blifva sista akten i det sorgliga drama't. Jag tycker också att han nu börjat lukta så illa, som om han fort ginge sin förvandling till mötes. I går gick jag till Selling och bad och frågade, men ...blef lemnad alldeles utan någon upplysning. På min fråga, om han ännu hade sina farhågor ang. kräfta, sade han: ”derpå vill jag ej svara, jag kan ej se att jag gagnar hvarken den sjuke eller hans anhöriga med att säga, hvad jag derom tänker”. Under samtalets gång kunde jag höra, att han fortfarande anade kräfta, om icke i magen, i njurarna. Jag kan nu icke hoppas något på Herman för detta lifvet. O att jag kunde det för lifvet efter detta! Och dock – hur mörkt! Huru hänger han ej ännu fast vid kärleken till de jordiska tingen och hoppas på förbättring, der jag icke tror att någon annan hoppas något! Det tjenar till intet att jag vidlyftigt talar mera härom. Låtom oss ännu hålla på att bedja och kämpa med Herren om hans räddning!

Gubben Kempe har varit sjuk här i staden. Efter någon förbättring reste han i början af denna vecka i sällskap med Wilh. Kempe och Doktor Frick (särskildt engagerad för resan) med Hernösand²⁴ till Stockholm. Har dött under resan.

Boström har fått stor pluralité till Sättna.

Din vagn får du intet utaf under denna höst. Smeden Carlsson ljuger så horribelt, att jag anser honom snart oförbätterlig. Både jag och Mål. Nyberg ha uppjudit alla våra krafter för att förmå honom göra något åt saken, men fåfängt. På sådant sätt får du bereda dig att betala hyra för densamma här under vintern. Jag har, tyvärr intet rum åt honom. – Du börjar väl baxna för Hernösandsbornas slarf, när jag tillägger, att jag icke heller ännu varit till Fröberg. Jag har verkl. så mycket att göra, har en tid icke alls varit rask samt anser i denna affär icke egentl. vara

²³ Latin: ad res severas = till allvarliga ting.

²⁴ Hernösand I = en hjulångare byggd 1871.

”periculum in mora²⁵”. Dock – det skall med Guds hjälp ske! Nu god natt! I morgon skall slutet komma.

Fredags e.m. Herman har under förra natten haft obetydlig sömn och är i dag matt. Urinafsöndringen under några dagar mycket sparsam. I morse såg jag något af densamma. Färgen nästan blodröd. Diarrhéet synes skola aftaga, om ej något ytterligare tillkommer, som ger fart deråt. Han helsar Eder.

– Stor ståt nästa Sönd. stater och corpser samlas o. tåga i procession till Kyrkan, Bispén arbetar med fart för att få ihop något bättre än vanligt. Klagar att det är svårt. Jag ännu ej fått tänka på min pred. De mina lefva rätt bra, Gudi lof. Hjertl a helsningar till Augusta. Guds frid!

17 o. 18/10 72.

Tuus totus²⁶ Immanuel

²⁵ Latin: Periculum in mora = fara i dröjsmål, d.v.s. sådant som, ej utan våda kan uppskjutas.

²⁶ Latin: Tuus totus = din hela, d.v.s. jag är din helt och hållet.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 2 januari 1874

Käre Broder!

Ditt bref, för hvilket jag härmed hjertl n tackar dig, har skaffat mig och oss ej litet hufvudbry, på samma gång det beredt oss en glad öfverraskning. För kort tid sedan hade Ernst bref från Jonas, der denne nämnde att en sådan resa till Liden möjl. komme att af de gamla företagas, men att vi finge afbida visst besked från dig. När detta ej förr ankommit, ha' vi tagit för gifvet att resan blifvit inställd. Men nu till saken, ehuru det är så ledsamt, att jag ej vet hvarmed jag skall börja och sluta. Huru kan Ni berama ett sådant slägtmöte vid denna tid på året, som väl är – åtminstone för oss stadsbor – den mest otjenliga? Och hvarföre icke uppgöra resplan för de gamle så, att deras resa utsträckes hit, hvartill ju icke mera tid för dem åtgår, än om de stadna i Liden, för att der invänta oss? Men nu började jag, der jag åtminstone icke bordt börja! Först ville jag å egna och öfrigas vägnar tacka dig och Eder hjertl n för bjudningen. Man behöfver blott läsa ditt bref för att känna, huru välkomna vi skulle vara hos Eder. Och det gör godt att se och känna detta! Om det nu ock varit möjligt att få komma för att tillbringa några dagar i edert hem och i de k. föräldrarnes sällskap, så vore allt bra. Så – är dock icke fallet! Den som bäst kan bedöma mina skäl att undvika resan, är du, och jag ber dig höra och öfverväga, ehuru jag visst icke kan uppräknat alla och allt. Jag nämner ej svårigheten att få predikohjelp, ehuru jag ingalunda vet hvem som under Julins frånvaro skulle vara mig ss. prest både i kyrkan och på lasarettet behjelpig. Jag har näml. redan fått Biskopen till hjelp på 13dagen. Men – har du besinnat, hvad en expeditionshafvande isynnerhet i stad har att uträtta inom d. 15 Januari? Beväringslängdens granskning är ingalunda någon lätt sak; mantalslängdens likaså, uppgifterna till mantalsskrifningsförrättaren å efter mant. skrifn. timade förändringar i folknummer hinner jag omöjl. lemna före en afresa på Söndags e.m. (jag får ändock sitta uppe åtminstone en natt för predikan m.m.). Och du vet från Grundsunda – tiden, att man får böta för hvar dag man uteblifver med dessa uppgifter efter d.15, ehuru det ingalunda är sagdt, att en annan, i likhet med dig, slipper ifrån böterna med – en middag åt executor. Men Arbman då? Ja, han är den ende vikarie jag kunde få, och då jag ingalunda här vill yttra mycket om hans tjenlighet, vill jag blott säga, att han, som f.n. är klen till helsa och lynne, så att jag måste på nyårsdagen taga två predikningar för att han skulle slippa den dagen, omöjl. kan komma ut med dessa göromål jemte andra, som tillkomma, och som äfven han ss. fångpredikant nu har öfver sig. Jag vill icke tala om fattigvården, som har sitt första sammanträde för året under förra hälften af denna månad. Men hvad jag till slut måste nämna är, att man i Hsd ej kan vara utan v. pastor, och att jag således ej kan resa förr än efter erhållen tjenstledighet och utfärdadt förordnande för annan. Detta är så gifvet, att jag ej vill tala om en resa med Biskopen utan att förutsätta tjenstledigheten. Och huru

nu kunna åstadkomma detta? Slutl n vill jag nämna, att när jag under December var ute endast fem dagar för att inspektera några folkskolor, som jag förut icke medhunnit, var denna resa redan en anledning för Matthiesen att på Consistorie expedition i främmande personers närvaro så förolämpa mig för det lättsinniga sätt, hvarpå jag skötte de tjenester jag åtog mig, att jag sannerl n för en resa som den nu ifrågasatta har svårt att begära tjänstledighet. (n.b. jag måste nu för tiden så ofta begära tjänstledighet och under sista året icke minst). Men jag måste nu sluta med mig sjelf, huru mycket jag ock hade att tillägga. Du torde observera, att jag dock ingenting nämnt om mina böcker och deras förfullständigande, hvilket är nödvändigt innan afskrifterna till centralbyrån företagas; vidare icke heller om nödvändigheten att så snart som möjl. göra undan dessa göromål, som nu ligga öfver mig vid expeditionen, för att någon gång få börja med nattvardsbarnen, hvilka här alltid pläga börja sin läsning i Oktober, och hvilka jag för min examens skull ej ännu inlyst. – Fanny är verkl. så klen med anledning af den belägenhet, hvori hon är, att det ej är att tänka på att kunna resa så långt för henne. Men icke nog med detta. Herman kan icke heller resa, och det tycker jag vara särskildt ledsamt. Hans skäl måste jag dock respektera. Det är under denna månad träaffärer, som ej förr blifvit uppgjorda, gemenligen afslutas. Han har hittills ej lyckats uppgöra en enda affär, hvaremot han i affärsuppgörelsen telegraferat bort några 100 Rdr. Nu ligger han ute med flera bref och telegrammer, på hvilka han inväntar svar, och hvilka åter påkalla åtgärder från hans sida. Att resa från dessa, kan han ej göra för deras skull, som hedrat honom med sitt förtroende, om han också kunde det för sin egen skull. Något biträde har han, som du vet, icke; icke kan heller ett sådant ertappas och instrueras på en dag. Den enda möjlighet, som finns för Herman, att resa vore att förflytta mötet till Sollefteå, der han har telegraf och derifrån han kunde stå i daglig kommunikation med staden och den öfriga världen. Återstå således Elise och Ernst, som äro de enda, hvilka kunna verställa en resa till Liden. Men nu – heldre än att de skulle resa dit, måste du försöka att ställa så till, att de gamle komma hit i sällskap med dig och Augusta. Jag säger än en gång: tiden för dem blir ju, om resan fortsättes hit, icke derigenom – åtminstone i någon nämnvärd grad – förlängd. Och reskostnaderna från och till Liden garanteras med nöje af oss. Detta är nu det förslag och den begäran, i hvilken vi samfäldt efter långa funderingar hit och dit beslutat förena oss, och hvilken du måste på allt sätt söka understödja. På samma gång vi allvarligt och hjertligt bedja dig derom, anhålla vi, att så snart de gamla anländt och hunnit meddela sitt ultimatum, du ville sända oss telegrafunderrättelse om edert beslut, på det Elise och Ernst, i händelse vårt förslag ej bifalles, må kunna begifva sig i väg. Försök nu hvad du kan, och följ sjelf med din Augusta de gamle, så går resan så mycket raskare och trefligare. Åt så väl edra personer, som möjl. medhafvande egna hästar, ha' vi att erbjuda både ett och annat. Fannys tillstånd behöfver ej alls skrämman Eder att göra ett besök hos oss, ty hon har och får all möjlig hjälp inom huset. Således, än en gång: kommen hit och varen alla hjertligen välkomna! Hos vederbörande

skola vi söka göra klart, att Pappa kunnat företaga en sådan resa utan tjänstledighet, då han dertill har församlingens medgifvande. För öfrigt blir hans resa, om den ock icke utsträcker längre än till Liden, ingen hemlighet, så framt någon af oss skall resa dit.

Elise helsar Augusta, att hon ej nu sänder det af henne begärda, men att det skall lemnas henne i handen, när Ni kommer ner, eller om detta icke kan ske på något vilkor, när hon sänder en kofta till Mamma.

Nu till slut, - tack för välönskningarne med afseende å det nya året, hvilka jag af hela mitt hjerta bringar dig och de dina igen! Tack för din broderliga vänskap under förra år! Må Herren under detta år leda oss båda och de våra allt närmare med hvarje dag det mål, der icke mera räknas dagar och år och der vi få sammanlefva i Guds glädje!

De hjertligaste helsningar från mig och oss till dig, Augusta, de k. föräldrarne, Jonas, Graningeborna m.fl. Huru roligt vore ej att få möta Eder i ditt hus! Få se, om och när den dagen randas, att jag åter kan komma dit! Nu hinner jag ej mera. Mycken hast!

Din tillgifne
Immanuel

Hernösand
d. 2 Januari 1874.

P.S. Att Ni tager så många af edra barn med Eder, som kunna följa, tager jag för gifvet, och behöfver icke säga, att ju flera som kommer, desto större blir skaran och desto större – glädjen hos oss och alla!

Dnsme

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 16 april 1874

Hernösand d. 16 Apr. 1874

Käre Broder!

För ditt k. brev i går ha' hjertl. tack. Några rader nedskrifver jag i dag till svar derå; i morgon är jag hela dagen upptagen! Men en sak, innan jag går till besvarande af dina spörsmål! Du tyckes veta någon konst att skaffa sig "god råd på tid"? Will Du vara god och lära mig den konsten, så skall jag komma till Liden både Midsommarstiden och andra tider. Så länge jag icke kan den, tror jag knapt att någon resa blir af. Tack emellertid för bjudningen! Wanskligt är det för mig att nu yttra mig om möjligheten att då resa. Jag vet ej, om jag blir ensam i sommar här i staden. Ena stunden talar Arbman under den förutsättning att han skall vara tjänstledig, den andra åter tvärtom. Någon ledighet kommer han dock alltid att hafva. Så vill han ock och har hos Bispen begärt att få följa honom på hans visitationer i sommar. Dessutom är jag sjelf allt annat än rask. Jag har från min pastoralexamen behållit ett ondt, som vid minsta ansträngning återkommer och gör mig till tankearbete temligen oförmögen. Det består i en tryckning öfver hjessan åt hjernan, och gör att jag förlorar allt mod o all kraft att arbeta. Under denna tid känner jag det dagligen. Jag har ej ännu vågat fråga läkare derom, ty jag förutser att den hvila, som de lära komma att ovillkorligen föreskrifva, ej ännu kan af mig erhållas. Ja, nu har jag mycket att göra! Och mina arma nattvardsbarn, af hvilka de flesta tyckas alldeles främmande o otillgängliga för sanningen! Men – nu skulle jag ej tala om mig sjelf! Alltså till dina frågor! Hvad nykterhetsskrifter angår, ha' vi gått i författning om att få några sådana, vare sig inländska eller utländska, hvilka sednare vi vilja öfversätta; men – ännu hafva vi intet fått. Widén, som legat hemma hela vintern till följe af en vrickning i ena fotleden, men som ämnar med först inträffande båt resa till Stockholm, har lofvat hjälpa oss der. Han kommer väl att resa i nästa vecka. Hvad Fosterlandsstiftelsens kyrkomöte beträffar, är jag ingen vän af förslaget till ett sådant. Mina skäl äro i korthet dessa: Sjelfva benämningen på mötet är högst olämplig och innebär en anspelning på det lagliga kyrkomötet, som kommer att hålla många derifrån. De må ej anföras till sin ursäkt normännen, ty de hafva intet lagligt kyrkomöte o behöfver derföre icke gl. att hålla ett fritt sådant synas träda i någon slags opposition mot ett annat förhandenvarande. Detta synes mig Fosterl. St. göra, om den utlyser ett fritt kyrkomöte; och detta vill jag icke. Om ett möte skall ega rum, må det då kallas ett discussionsmöte e. a. d., till hvilket prester och lekmän inbjudas. Om jag skulle uppträda på ett sådant möte, skulle jag känna att jag gjorde det på ett privat möte, som derföre må ha' den betydelse det kan. Men skulle jag uppträda på ett "kyrkomöte", då hade genast både mötet och mitt uppträdande der fått utseende af något för kyrkan representerande. Under antagande att mötets namn

förändras, - är jag då för saken? Icke gerna, åtminstone icke så länge jag saknar sådana detaljupplysningar och garantier, som jag anser nödiga för att kunna yttra mig. Så t. ex. beror det ju på programmet, om andra än Fosterlands Stiftelsens vänner vilja eller anse sig kunna komma dit. Och komma endast dessa, så blir hela mötet ett partimöte. Vidare – med den kännedom jag har om ställningen i landet, och då jag hört huru Fost. St. ansett sig representera ”de Christna i landet” (ehuru det i verkligheten är endast somliga), fruktar jag att, om några flera o betydelsefullare män af annan mening än Stiftelsens och kolportörernas der uppträda, det skall gifva anledning, till endast misstankar och obefogade domar, och det hela gifva en föreställning om den splittring, som i verkligheten är rådande inom det Sv. Zion. Wore det nu godt att låta densamma öppet framträda, och skedde detta under sådana omständigheter, att man kunde hoppas det partierna ömsesidigt ville ödmjuka sig för Gud och hvarandra samt göra sina själar kyska genom sanningens lydnad, - då skulle jag ej draga i betänkande att tillstyrka mötet. När jag nu heldre har skäl att frukta motsatsen och således en ännu värre splittring än förr, skulle jag ej våga med mitt votum bidra till mötet. Om också Fost. St. icke tagit och icke vill taga ut det steg, som så många andliga fribytare i vårt land redan tagit, är dock Stift. i sina principer eller i sin ståndpunkt till Skriften så mycket beslätad med dessa, att den ej kan med eftertryck uppträda mot dem, eller ens frigöra sig från det tryck, som de utöfva på densamma och som de skulle komma att utöfva på mötet. Huru mycket hade jag ej här att säga, men hinner ej! Du skulle höra några från Jönköping hit inflyttade Christna, hvilka visst icke stå ensamma i vår tid, utan tvärtom äro ”barn af vår tid” och af den verksamhet, som de flesta af Stifts kolportörer lära utveckla, ehuru kanske de enkla och naturliga konsekvenserna, som de härvarande uttala, af många bland deras ledare ännu icke dragits. Min tillförsigt är att jag (med erkännande af mina många fel och synder både i predikan och lifvet) af dessa dömes till helvetet och förklaras leda mina åhörare dit, icke för hvad jag säger i strid emot, utan i öfverensstämmelse med Guds hel. ord. Derföre kan icke deras omdöme göra mig ondt, ehuru det drifvit mig till sjelfprövning, men det gör mig ondt om Guds församling och om dem, som utan att vilja se det uppfostra ett slägte, som icke kan lida helsosam lärdom o som midt under det att det berömmar sig af Jesus Xstus, icke skulle kunna höra Xstus sjelf predika utan att ropa: tag bort, tag bort! Detta sista vare sagdt utan tillämpning på någon bestämd, ty jag vill icke döma; men jag säger bestämdt: ett allsidigare förkunnande af Gs ord än det Fost. St. icke blott lider, utan endels hyllar, är nödvändigt om vi icke med allt vårt predikande skola bereda väg, icke för Xstus, utan för Antichrist. Detta mina tankar, som jag dock icke vill truga på dig eller någon annan. Gör som dig godt synes efter bön till Gud om visdom! De hjertligaste helsningar från mig och oss till dig och Eder. – Endast Öijmark och Åberg ha’ sökt Ed. Elise och Esther följas kanske till Sånga i sommar. Vi frukta att Elin har eller får vatten i hjernan. Glöm icke att bedja för

din broder Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 15 september 1875

Hernösand d. 15 Sept. 1875

Käre Broder!

Några rader för att tacka dig för ditt bref. Det var ledsamt att du ej kunde komma till prestsällskapsmötet, icke derföre att jag fann mötet så öfvermåttan trefligt, att jag anser dig hafva förlorat mycket genom ditt uteblifvande, utan emedan jag, om du varit här, hade funnit dagarne betydligt trefligare. Emellertid har du utan tvifvel hört det biskopsförslag, hvarom åtskilliga här närvarande förenade sig: Grafström, Bring och Scheele. Jag har efter mötet genom en person, till hvilkens omdöme jag hyser förtroende, blifvit temmeligen tveksam om Grafström och kommer sannolikt att sätta Rudin i hans ställe. Han, ”Sveriges ypperste homilet” (Östlings omdöme), har kanske, såsom alla store män sina egendomligheter, men jag anser de vida uppvägas af hans fromhet och öfriga utmärkta egenskaper. Skulle vi för ”egendomligheternas” skull, hvilka dessutom hos R. af dem, som närmare känna honom, ej anses så farliga som af dem, som icke känna honom, förbigå honom, fruktar jag att konsekvensen blir, det man bör hålla sig endast till medelmåttorna och odågorna: ty endast om dem kan man då vara säker!! Grafström, som måtte vara mera den fria, bildade verldsmannen än den med de kristliga lifsfrågorna förtrogne teologen, tyckes dessutom hafva allas sympatier (äfven i Wester- och Norrbotten är han teml n gifven) och blir nog biskop – mig förutan. Rudin deremot lär väl ej få någon pluralité, äfven om jag röstar på honom, men jag har åtminstone genom att gifva honom min röst utan menskliga beräkningar, hvilkas tillbörlighet här vid lag väl kan sättas i fråga, handlat efter samvete och ed mera, än om jag skulle rösta på G. Må vi bedja och låta våra tankar och rådslag ledas och bestämmas af Guds Ande!

I denna vecka väntar jag hit min ”raske adjunkt”. Om en annan årstid förestode, skulle jag efter hans hitkomst gerna unna mig så mycken ledighet, att jag gjorde en och annan utflykt åt landet (Liden?). Jag skall naturligtvis under Oktober resa ut på mina inspektioner men i anseende till folk-omflyttningen, som då stundar, torde jag få inskränka mig till dessa officiela resor. Af Höijers vistelse här väntar jag för min egen person ej synnerligt nöje. Mätte den lända till Guds ära. Den är väl så mycket värd, att jag för densamma äfven bör underkasta mig att hafva tråkigt. Bönehuset och partigrupperingarna omkring detsamma kommer naturligtvis genom honom att blifva mera brännande frågor, än de hittills varit. Och jag kan ej för att få ega hans och andras förtroende förneka min öfvertygelse om en sådan byggnads obehöflighet och skadlighet. Biskopen, som jemte familj inflyttar till staden i denna vecka, reser ej till sitt stift förr än i medlet af Oktober. Nog kan (och bör?) du resa ned dessförinnan för att säga honom och familjen farväl. Låt mig veta på förhand, när du kommer, att jag må hålla mig hemma! – Jag hade bref hemifrån i går. Deras årsväxt har betydligt

förstörts genom frost, och hvad som blifvit för kölden skonadt hafva de skurit grönt. De lefde alla bra. Äfven från Undus och Boström hade jag bref i går. Särskildt den förre ber mig helsa dig. Han är i sitt bref ”rolig” men ”snäll”. Hans biskopsfunderingar tycker jag dock ej mycket om. Jemte Grafström, som han nämner såsom temligen gifven, omtalar han Widén och Brandell förmenande det vara onödigt att gå öfver ån”. Han beklagar, att den mest passande kandidaten, P. Waldenström (?!), gjort sig omöjlig genom sin ”satisfactio Christi seminecessaria ut ita dicam²⁷”.

De mina, som nu inflyttat från landet, lefva väl och helsa Eder. Helsa mycket Augusta äfven från mig. Xandra låter väl då och då höra af sig! Matthiesen är f.n. på den der bolagsstämman i Stockholm, och jag kan knapt säga, huru lugnt vi andas i Hernösand under dessa dagar. Lyse Guds ansigte för oss, att vi må varda hulpne!

Herman, som lefver godt, helsar Eder. Han reser i höst till Stockholm.

Hastel. Din tillgifne Immanuel.

²⁷ Latin: Satisfactio Christi seminecessaria ut ita dicam = Detta är inte klassiskt latin, det handlar om Waldenströms subjektiva försoningslära, som inte accepterades av Kyrkan på den tiden.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 16 november 1875

Käre Broder!

Endast mina många göromål hafva varit anledning till min långvariga tystnad, hvilken snart börjar kännas alltför tryckande för mig. Jag har dessutom nu fått en särskild anledning att skrifva genom underrättelsen från Jonas, att du skulle varit (och ännu är?) sjuk. Måtte du genom Guds hjälp återfå din helsa! Det är eljest ovanligt att höra dig vara sjuk, du som alltid representerat helsan ibland oss. Men det är på mer än ett sätt vi få besanna, att allt kött är hö och all dess godhet såsom blomster på gräset. Måtte vi ock alltmera lära att i oss upptaga och bevara Guds ord, som blifver evinnerligen, och som ensamt kan rädda oss undan förgängelse och förderf. Calle, från hvilken jag nyligen haft bref, har ock varit sjuk några veckor till följe af förkylning och deraf åsamkad åkomma åt njurarne, för hvars botande han är dömd att nästa sommar resa till Carlsbad. Det är då ej annat än elände! Nu hör jag ock, att Augusta har för sig en resa igen, och att tiden för densamma är så nära förestående, att Ni redan kunnen börja ”grufva” Eder för hvad som förestår. Gud allsmächtig styrke henne och hjälpe Eder! I mina svaga förböner vill jag ihågkomma Eder, efter den nåd Gud mig gifver. Nu skrives, talas och frågas här knapt om annat än det förestående biskopsvalet. Jag blir snart utledsen på alla intriger och intressen, som tydligen äro med i spelet. Mitt förslag har jag nu gifvet efter många funderingar fram och tillbaka. Det blir Bring, Grafström och Rudin, - ordningen likgiltig. Ryktet om Grafströms afsigt att afsäga sig förslagsrum är utan tvifvel kommet från en grumlig källa och af politiska bevekelsegrunder utspridt. Det har ock uträttat så mycket, att många gått ifrån honom. Desto bestämdare har jag blifvit. Nu har dessutom ett parti i Medelpad och Jemtland (bestående isynnerhet af Ruuth och Kerfstedtarne) satt i omlopp en agitation för Landgren och Brandell, som (=agitationen) (!?) är mig högst vidrig. De skicka skrivelser till hvartenda kontrakt i stiftet, och – tyvärr – ej allt är så tillförlitligt i deras uppgifter. Åtminstone har jag genom bref både från Medelpad och Jemtland inhemtat, att Brandells kandidatur der är ingalunda så accepterad, som agitanterna vilja göra troligt för att draga aflägsse boende om näsan. Och nu öfvergifver man Bring för detta – jag hoppas det – vanmäktiga och om mycken fåfänga hos släkten vittnande bemödande att få igenom Brandell. Derigenom gör man allt, hvad man kan, för att beröfva oss Bring, och äfven det kommer nog att lyckas, tror jag, ehuru man visserl n derigl. föga gagnar Stiftet och Herrens sak. Derföre håller jag fast vid Bring. Blir så Landgren! Ja, honom har jag aldrig tyckt om, och Kerfstedts Amerikanska puff för honom i tidningarne hade på mig en motsatt verkan mot den åsyftade. Är han icke en vanlig menniska, icke ens underkastad nödvändigheten att böja sig för de lagar Gud skrifvit för alla dödliga, - ja, då vill jag så mycket mindre ha’ honom. Hvilken idé att för vårt stift välja ny biskop, och då uppsöka en 66 års gubbe! För Rudin behöfver jag ej tala. Han får väl ej

så många röster, att jag har hopp att få se honom på förslaget, men jag har åtminstone genom att rösta på honom 1a enligt min ed röstat på en fullt värdig person, 2a påmint om Rudin till andra, kommande biskopsval, 3e icke röstat på någon, som ehuru ej i mina ögon lämplig, likväl genom att så många stänkröster kan få pluralité framför en lämpligare. Rosenius är ej att tänka på, duger icke heller. Det skulle vara roligt veta, huru Ni funderar. Jag bör tillägga, att villervallan ökas icke minst af Mathiesen, som nu skrifver till norr och söder oförtröttad att samla röster åt Linder. Till kamrater åt L. på förslaget väljer ock Matthiesen i brefven till sina vänner oskadliga personer, ss. Domprosten Ströberg o. dyl. Eder prost är ock så vidt man får el. törs tänka eller säga något om den figuren (ty en ”figur” är han) en Matthiesens man och korresponderar med honom i frågan. Jag förtycker visserligen ingen, som sjelf har lust dertill, att stå på vänskaplig fot med M., men hvarföre då ibland söka göra motsatsen trolig? Jag hoppas, då jag talar till min broder, att det ock icke kommer längre. Nå väl – till saken! Jag undrar, hvad I skolen göra ihop under Lindbergs auspicier²⁸. Hvad jag vill säga dig är: vakta dig för de hundar, som ligga begrafna snart allestädes! Jag hinner ej påpeka de många jag observerat. Exempelvis något: Widén är fasligt inquiet²⁹, artig (i Söndags var jag med hela min familj bjuden der på middag och afton), gör flitiga besök, skrifver härs och tvärs. Det är verkl. svårt för mig att sitta här och dessutom tillhöra ett så litet kontrakt, der W. sannolikt ej får en enda röst. – Art. i H.P. med Widéns, Linders o. Brandells meritförteckningar tror jag bestämdt vara af Matthiesens hand, o. är ändamålet med densamma att visa, huru L. med sina förtjenster så mycket öfverglänsar W. och B., att dessa ej bör komma i fråga. Icke har jag sett Westerås Stifts matrikel, men nog tviflar jag grundligt, att någon sådan meritförteckning finnes der. Jag hinner ej anföra alla skäl för mina tvifvel. Jag fruktar att ingen annan skrifvit Ls meritförteckning, sådan den i H.P. finnes, än – L. sjelf. Och att han har sina krokar utlagda, det tror jag mig veta – Sista art. i Wäktaren³⁰ (sannolikt af Ruuth) vill genom Skarstedts ”inblandande” ”blanda bort korten”: den ins. vill naturligtvis söka åstadkomma någon ny splittring i fråga om hvarje annan kandidat än Landgren och Brandell, o.s.v., o.s.v., o.s.v., o.s.v.

Boström säger i bref denna dag sig ämna rösta på Landgren, Grafström och Bring eller Hultkrantz, men aldrig på Brandell. Detta sista håller jag honom räkning för. Wid ett förberedande valmöte i Jemtland, der nio prester voro tillstädes, var det ingen annan än Kerfstedt, sekunderad af sonen Joh., som för sjuklighets skull vistas i hemmet, som lifligt förordade Brandell. Ja – ”släpta är värst”, med allt detta har jag ej velat inverka på din öfvertygelse, men väl erinra dig om nödvändigheten att äfven i denna fråga behjerta Frälsarens ord: vakten

²⁸ Auspicier = (framtid-) utsikter, föebud.

²⁹ Inquiet = orolig.

³⁰ Wäktaren = tidskrift för stat och kyrka.

Eder för människorna! Om ni träffas i Resele någon stund före valet till enskildt samspråk, nog kan du, utan att uppgifva källan till hvad du vet, låta sådana bland embetsbröderna, som äro att lita på, förstå, att man ej får tro allt som skrives och säges. Låtom oss ännu, huru försumlige vi ock hittills deruti varit, bedja om

en biskop af Gud! – Höijer är ännu på sin profresa och jag ensam om tjensten. Lyckligtvis har Wagenius hulpit mig rätt ofta i kyrkan. Han disputerar nästa vecka. Herman har sedan några veckor varit i Stockholm och är ännu der. De mina lefva godt, fastän barnen då och då äro krassliga och sjuka. Efter mantalsskrifningen, som försiggår nästa vecka, hoppas jag ändtligen få resa ut på mina inspektioner för året. Gåtolikt synes mig, huru jag skall hinna avsluta dem före Jul. Matthiesen med fru har i dag rest till bröllop på Bollsta. Jag, som skulle hafva officierat såsom vigselförrättare, kommer naturligtvis icke dit. Hemifrån har jag nyss haft bref: de lefva der väl. Matthiesen lofvar Själebad åt Holm, och förespår Statsråd Carlsson en svår efterräkning, om han vågar nämna Edström. I Säbrå, der val hålles nästa Lördag, anses Lindeman gifven. Nu måste jag sluta med mitt snack. Hjertliga helsningar från mig och de mina till Augusta. Låt mig snart höra något från Eder. Herren Gud lede oss i sin sanning och gifve oss under vandringen tröst under Kristi vingars skugga! Bed någon gång för din tillgifne broder

Immanuel.

Hsd 16/11 75.

P.S. Unter uns³¹: Arbman skrifer, att Karlfeldt uppläst ett omdöme, afgifvet af onämnd, men enligt uppgift ”tillförlitlig” person i Lund rörande Bring, ett omdöme som i väl valda ordalag kraftigt vitsordade hans lämplighet till biskop, särskildt betonande hans personliga kristlighet och egenskaper såsom själasörjare. Till ”lekmannaverksamheten” stode han ej i något egentligen vänligt förhållande, ehuru han visst icke skulle komma att uppträda såsom dess förföljare eller begabbare. Detta omdöme öfverensstämde ock med ett af Landgren gifvet om Bring – Landgren yttrade i bref om sig: ”att göra mig till bisp. i Hernösands stift vore att ”sätta mig i spiketunnan in”. Om jag vid mina år skulle anse mig duglig för denna plats, skulle sådant tillräckligt bevisa, att jag saknade den pligtkänsla, som väl är den för en biskop mest erforderliga egenskap”.

³¹ Tyska: Unter uns = oss emellan.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 27-28 januari 1876
(*trasigt brev*)

Hernösand 27-28 Jan. 1876.

Käre Broder!

Efter långvarig tystnad några ord, ehuru det är natt och jag behöfver hvila. Tack för i fjor, tack för ditt k. bref, som kom mig tillhanda i Wibyggerå (under inspektionsresan). Må Herren välsigna dig och ditt hus samt ditt arbete i församlingen under detta år också för dig både om dagen och om natten! Nu har jag så mycket, som kunde gifva ämne till samspråk, att jag ej vet hvarmed jag skall börja. Herman reser nästa måndag till Stockholm, dels för ?? (han är fortfarande klen), dels också ?? sig kompetent att söka en "dispa?befattning" härstädes, till hvilken Landshöfdingen varit nog hederlig att hos K. Maj t förorda honom. Allt det der skall dock vara en hemlighet och må såsom sådan af dig bevaras. Dispatchören har att vid alla haverier och andra sjöolyckor emellan Gefle och Haparanda uppgöra värderingar och beräkningar samt anses förtjena ej så litet. Få se, om det lyckas!

Och biskopsvalet!! Ja, ja, - så mycket har jag derom att säga, att jag ej vågar inlåta mig på den frågan. Blott det må jag säga, att Tit. Lindberg ingalunda var så oskyldig i sina skrivelser till Mathiesen, som du förutsätter, ehuru - om han röstat på dem han till Eder uppgifvit - han icke heller motsvarat de förhoppningar hans bref till M. varit egnade ingifva (derföre är han en - figur!); samt vidare att Widén är så ledsen på mig öfver utgången af valet att han ej vill helsa på mig eller gå med mig på gatan, förrän han reste till Stockholm samt slutl n att vederb s meritlistor i denna vecka afsändas härifrån till R.M.; äfven som att slutligast Grafström enligt bref från Karl skall hafva ? sig för att antaga platsen, der den ?? då honom tilljuden. Troligt är ?? att vi få honom. Jag kan ej säga, att jag synnerligt gläder mig åt möjligheten att få någon af de å förslaget uppförda.

Sedan jag sist skref till dig, har jag åter ombytt medhjelpare. Ja, hvad får man ej försöka här i verlden! Höijer är en mycket begåfvad man, men icke tycker jag mig just hafva anledning till att glädjas öfver hans verksamhet här. Den var betecknad af ultra-evangelism och okyrklighet. Här i församlingen är också nu en "röra", ska' du tro. Englund är en förständig och snäll man, ehuru det ligger honom i fatet, att han saknar egentliga skolstudier. Det stöter stadsbornas öron, att han i sina predikningar örfilar Sv. grammatiken rätt dugtigt ibland.

Idag har And. Blix disputerat. Jag skickar dig 1 ex. af hans theser. v. lektorn Edman (i st. f. Widén) och Östling opponerade. E-n tyckes vara en snäll och i sina stycken grundlig man. Mot honom försvarade sig B. rätt bra, men desto sämre mot Ö., för hvilken han tycktes bära en verklig fasa, och som dessutom

sjelf tycktes vara vid ? vätskor. Mer än approbatur³² får B, icke. ? hem i morgon för att efter råd och ? sedermera infinna sig för tentamina, ? ej tro, huru mycket jag har att göra. ? har jag ej skrivit ett jota på mina ”utdrag” ur fjorårets böcker, och ho vet, när det skall kunna ske. De mest olikartade och tidsödande göromål föreligga mig. Nattvardsbarnen måste jag äfven i år hafva. Bibelförklaringarne på Onsdagarne sköter jag ock ensam.

Och vi ha’ politiserat och festat, och Treffenberg har rest under klingande spel, och Fröberg har under hela tiden suttit hemma! O tider, o seder! Matthiesen besöker mig aldrig och behandlar mig endast ”ex officio³³”. Detta är ock hvad jag önskar.

Sorgligt med anledning af Thiis & Noëls konkurs³⁴. Hansen³⁵, endast en skugga af hvad han varit, gråter som ett barn och tros ibland blifva tokig. Han har idag gjort konkurs. Föga bättre står det till med M. Holmberg³⁶. Och Erik Petter³⁷ och Resele-bönderna sedan!

Wi lefva alla godt, utom Martin, som varit och är klen i sitt bröst och sin hals. Skarlakansfebern går här bland barnen. Idag har ? Mellberg aflidit. Har ? sett Jonas på återtåg? Straffa mig ? tiga lika länge som jag. Kan du ej ? ock helsa på oss i vinter? Tag egen ? jag gerna föder under din varelse här. ? mycket Augusta från mig och Fanny. Ernst och Robert skrifva aldrig. Karls lefva numera godt. Jag befaller dig åt Gud och hans nåds ord samt ber dig innesluta mig i dina förböner!

Din broder
Immanuel

³² Latin: Approbatur = godkänd.

³³ Latin: Ex officio = å ämbetets vägnar.

³⁴ Thiis & Noël = ägare till Sprängsvikens ångsåg, som gick i konkurs 1876.

³⁵ Hansen = tidigare delägare till sågen, hade sålt, men ej fått betalt.

³⁶ M. Holmberg = grosshandlare, som satsat kapital i sågen, men nu förlorade hela sin förmögenhet och fick gå från sin gård.

³⁷ Petter Persson = tidigare delägare till sågen, hade sålt, men ej fått betalt.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 19 juli 1876

Käre Broder!

Haf hjertlig tack för ditt bref i går afton. Den af dig föreslagna resan med Svartvik var och är, oaktadt all god vilja å min sida, en omöjlighet. Ovanligt nog, kan jag väl slippa ifrån bibelförklaringen i afton, emedan vi under dessa dagar hafva här ett af Fosterlandsstiftelsens rese-ombud, Tit. Wermelin, hvilken kommer att i mitt ställe uppträda. Ogerna är jag dock borta vid sådana tillfällen. Jag kan ej säga, huru besynnerlig dessa rese-ombuds ställning förefaller mig, och huru principiellt svår den måste vara. Dock – derom ej nu! Jag kunde möjligen resa ifrån honom, men icke så från kyrkostämman i morgon kl. 11, der ett mycket brännbart ämne, det om anordningarne å nya kyrkogården, förekommer till afgörande. Der kan ingen Wemelin, och icke ens Englund ställföreträda mig. Ledsamt att ej Augusta kunde komma ner, eller åtminstone besöka de mina vid Rö. Dessa äfven Martin, lefva någorlunda bra. Du får lof att komma ner äfven en Söndag och hemta mig upp till Sånga. Sådant bör vara en lätt sak för den, som – har ingenting att göra!! Helsa nu Augusta m.fl. från mig. Biskop Beckmans kommer i öfvermorgon. Jag blir så hindrad, att jag knapt hinner fullgöra mer än de löpande göromålen, således icke något af det myckna, som ligger qvar sedan vintern och väntar på att blifva gjordt. Helsa Boström! Mycken hast!

Din tillgifne
Immanuel

P.S. Inga underrättelser om eller från Herman.

Hsd 19/7 76.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 18 december 1876

Hernösand d. 18 Dec. 1876.

Käre Broder!

Länge, länge har jag tänkt skriva, men under den sist förflutna tiden har jag varit så grufligt jägtad, att jag kan icke annat än betrakta det såsom ett under af Guds nåd, att jag ännu står på benen. Jag har visst haft två bref från dig, som jag ej besvarat, förlåt mig det! Kanske blir jag härefter, då jag blir qvitt folkskoleinspektionen, en något ordentligare korrespondent. Ditt sista bref fick jag just den timme jag skulle pr ångbåt begifva mig ut på den längre af mina resor, och som jag hade blifvit hindrad så mångfaldigt den dagen och den timmen, hade jag ej så mycken sans, att jag kunde gifva budet ett ordentligt svar, tror jag. Emellertid är det nu för sent att tala derom; någon brudbibel har jag icke, och jag tror knapt att sådana finnes å Cons. exped., eftersom jag minnes att biskop Beckman talade med mig en gång derom, att han undrade, hvarest han skulle få en sådan åt en af sina tjenarinnor. Här lefva vi, Gudi lof, rätt bra, ehuru Martin är tynande och svag, den ena dagen bättre, den andra sämre. Ännu kan han ej stiga på sina ben. Huru jag skall kunna medhinna allt hvad som föreligger mig under de närmaste veckorna, vet jag icke; men Herren må och kan mig styrka och hjälpa!

Att Robert i Fredags tog sin examen med "hedrande betyg" och genast utnämndes till docent i prenotioner, vet du väl. Kanske deremot icke, att Herman sökt generalkonsulatet i Algier? Jag tviflar dock, att han är karl att få det. Jonas väntar jag ner i denna vecka; få se om vi lyckas behålla honom hos oss öfver Julen. Han har nyss meddelat mig, att Elise åter ligger sjuk, sannolikt på förra viset. Hon lär dock nu vara något bättre. Gud hjelpe henne, de gamla och oss! – Om du kommer hit, finge vi muntl n språka. Huru skall tid och papper räcka till, då man skrifer så sällan, som jag till dig? Biskopen är ett "bråklås"; jag är glad att slippa folkskoleinspektionen; men stackars Tit. Nordström (fil. kand.), som på Roberts rekommendation fått detta län. Kerfstedt har redan skrivit, att han duger icke. Den i tidningarne beprisade Kjellin skall till Jemtland. Och Kerfstedt sen, som skulle sluta så? Ja, Gud läre oss vandra i räddhåga! Biskopen har, som du sannolikt förstår, tvungit honom att taga afsked. Jag har haft åtskilliga uppmaningar både från R n och Ås att söka, men sannolikt får det gå den här gången också. Matthiesen säger, att om jag ej söker, han skall deran, och dertill önskar jag honom all lycka. Han är fortfarande belåten med biskopen, men säger sig blifva trött på hans bråk och råheter, och derpå undrar jag ej. Nästa sommar ha' vi prestmöte, och gubben håller redan på att upprätta en tablå till mötet öfver folkskoleväsendet, som är hans käraste tanke och framtidsämne (+ tjufhistorier från Delsbo). Men bevara oss för sådan tablå!

Mams. Sodén läser med våra barn och biträder dessutom inom huset. Esther går dessutom i elementarskolan. Allt kräver pengar i långa banor och jag laborerar i år med särdeles klena affärer. Detta likväl sagdt utan att du må känna el. taga mina ord såsom någon påminnelse till dig. Nej, dertill voro de icke alls ämnade. – Nu hinner jag ej mera än tillönska dig, Augusta, edra barn, edert hus och din församling mycken barmhärtighet och jule-fröjd af honom, som är, som var och som komma skall. Alla de mina helsa Eder hjertl n.
Du reser ju efter vanligheten på Sollefteå marknad? Utsträck den resan hit! Jag har rum och mat både åt folk och fä. Tänk någon gång i förbönen på mig! Och skrif se'n! Begravve Herren med det gamla årets slut alla våra synder och gifve oss med det nya året en ny, viss ande!

Hastel. Din broder Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 5 april 1877

Hernösand d. 5 Apr. 1877.

Käre Broder!

Äntel n några ord. Jag blyges öfver min långvariga tystnad. Endast mina många göromål och stundom förminskad arbetskraft göra mig till all korrespondens snart oförmögen. Tack nu för dina bref, hvaraf ett innehöll en summa penningar, för hvilken jag särskildt tackar dig. Som du ser af närlagde revers, tyckes du hafva skickat för mycket pengar, n.b. så vidt ej min insigt i matematikens hemligheter bedrager mig. Öfverskottet torde i det närmaste vara tillräckligt för gäldande af annonseringen i Hd_s posten och Westerb. som kostar tills s 1:50. Jag gratulerar dig och Eder hjertl. till den ”dugtige pojken”. Gud vare lof, att resan är undanstökad, och att allt gick väl! Du öfverraskade oss ej litet, när du kom med underrättelsen om de 2 à 3 veckorna: vi hade näml. ingen aning om något sådant. Och här kom den ena öfverraskningen på den andra! Måtte du snart få Augusta frisk, och måtte den lille, hvars namn vi snart hoppas få höra, tillväxa till Guds ära, eder glädje och egen salighet! – De mina hafva under denna vinter lefvat i allmänhet väl, ovanligt bra för att vara – de mina! Mycket sjukligt och dödligt hafva vi haft bland barnen omkring oss; difterit och strypsjuka³⁸ ha’ ryckt bort många. Men vårt hus har hittills blifvit skonadt! Måtte vi derföre kunna prisa Gud och betänka, att han med sin godhets rikedom lockar oss till bättring! Icke söker du väl Lycksele? Det skall bli intressant att se, om Cons. af sökanderne kommer att fordra pastoralexamen. Kgl. Majt säger, att Cons. skall ”gå till väga såsom vid tillsättandet af konsistoriela gäll” Meningarne lära vara delade, huruvida detta gäller sökandernes kompetens. Jag söker, i hvad fall som helst, icke, ehuru t.o.m. Mamma uppmanat mig. I Farbrors hus lär vara en gruflig villervalla. Barnen måste göra sig ”urarfva³⁹”, Oskar snart falla fattigvården till last m.m. m.m. Engelberth skrifver rigtiga jeremiader, och vill att jag (!) skall hjälpa dem till 2 à 3 extra nådår⁴⁰ (!). Biskopen, som jag vidtalat i ämnet, säger att det aldramesta, som han skulle kunna tillstyrka, vore ett nådår, emedan Farbror på nåde fått sitta vid pastoratet och således längesedan uttagit nådåren. Och man kan ju i en så grannlaga fråga ej ens lägga an på att beveka honom? – Herman väntar otåligt på utnämningen till Algier. Han måste nu invänta kungens hemkomst. Enligt hvad landshöfdingen tillskrifvit honom, har

³⁸ Strypsjuka = krupp.

³⁹ Urarva = avsäga sig arvsrätt och därmed bli fri från dödsbos skulder.

⁴⁰ Nådår = rätten för prästänkan att fortsatt bo kvar i prästgården under ett år efter makens död.

dock en Tit.⁴¹ Knös, som är uppförd i andra förslagsrummet, mycket djupa försänkningar. Och på sådana beror i dylika fall allt! – Jonas gjorde oss glädjen att tillbringa påskdagarna här. Han reste först i går, således sedan jag mottagit ditt sednaste bref. Åkerberg med fru är här i staden. Hela familjen kommer att tillbringa aftonen här hos oss. Ack, att Ni vore med någon gång! – Jag sliter i vår mycket ondt för min rheumatism. En Sångasejour behöfde jag till sommaren, men....

Försök hvad du kan för att öfvertala far och mor att komma hit till prestmötet. Jag vill föreslå att vi fyra äldsta bröder repartisera resekostnaderna. Prestmötet blir i slutet af Aug. Ack, att jag, arme, skall predika! Ännu har jag ej hållit ett enda husförhör. Glad är jag att vara fri folkskoleinspektionerna, ehuru inkomsterna förminskas. Mathiesen är sig lik; jag träffar honom högst sällan. Du må tro, att han fått underkasta sig den svåra förödmjukelsen att vid ett tillfälle hafva mig såsom adjungerad domkapitelsledamot! Detta oss emellan! Helsa hjertl. Augusta och öfriga i din omgifning. Fanny, Herman m. fl. helsa Eder mycket. Glöm mig ej med några rader! Ebr. 13:20,21.

Hastel.
Din tillgifne broder
Immanuel

⁴¹ Latin: Titulus (Tit.) = titel, används i stället för förnamn eller titel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 28 juni 1877

Min käre Broder!

I hast några ord! Tack för dina båda k. bref. Det var ledsamt, att du ej kunde komma hit till syskonmötet, men det kan nu ej hjälpas. I ären hjertl. välkomna hit, när I kommen, om än anledningen till eder resa denna gång är sorglig. Måtte operationen lyckligt kunna utföras och den lille deraf icke taga skada!

De mina bo på landet och vi ha' således godt utrymme här i prestgården. De bo dock helt nära staden, så att vi äfven kunna helsa på dem. Jag kunde nu hafva rätt mycket att språka om, men dröjer dermed, tills vi, v. G. , träffas. O om du kunde hjälpa mig bl. a. från prestmötespredikan, till hvars författande jag tycker mig sakna både nåd och tid! Huru skall jag predika för ett helt stifts presterskap, jag som med så mycken suckan och svårighet predikar för och i min församling? Och så omöjligt känns det för mig äfven derföre, att biskopen gifvit mig icke text, såsom jag helst velat, icke heller lemnat valet helt och hållet åt mig, utan gifvit mig ämne och intet annat. Och äfven ämnet förefaller mig så "ogörligt", formuleradt såsom det är. "Om troslovet och dess bevisning", - se der hvad jag fått! Välj åt mig en text och gif mig goda tankar och råd! De mina lefva, Gudi lof, väl. Gubben från Liden är underlig. Han ville ej fara hem i morse, såsom beramadt var. Få se, huru det går i morgon. Han tycker staden vara ganska trefflig. Jag har lofvat använda mitt inflytande på dig för att du må göra, hvad möjligt är, för att återförskaffa honom hemmanet. Jag ville vid löftets afgifvande alltid göra det förbehållet: "om Ni blir frisk", men gubben ville ständigt uttyda detta så: "då blir jag frisk".

Helsa hjertl. Augusta! Du säger intet om flickan, som haft (eller har?) difteri. Jag får väl taga detta för ett godt tecken?

Kan du, så låt mig veta, hvilken dag Ni kommer. Hu, hvilken kall sommar vi hafva! Farväl! Gud med oss!

Hastel.

Din tillgifne
Immanuel

Hernösand
d. 28 Juni 1877.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 23 november 1877

Hernösand d. 23 Nov. 1877.

Käre Broder!

I största hast några ord för att dels tacka för brefvet med inneliggande 30 Kr., dels också framföra helsningar från Herman, från hvilken jag i förrgår hade bref, dat. Alger d. 13/11 77. Han kom fram d. 10 d s efter en mycket tröttande resa, mådde nu väl, men hade ej ännu hunnit mycket sätta sig in i de nya förhållanden, som der vänta honom. En mycket grann uniform hade han redan förskaffat sig, men vågar ej säga hvad den kostar. I den skulle han nu börja sina visiter hos guvernören, prefekten, mairén, de öfriga magternas konsulter m.fl. Till guvernören får ingen titta utan att först hafva skriftligen anmält sig, och denne på grund af denna ansökan bestämt dag och timme. Furstligt! Så mycket han sett af staden, var den mest befolkad af araber. Så väl män som qvinnor uppträdde på gatorna i benkläder, som liknade säckar med två hål, ett för hvardera benet, och för öfrigt hade qvinnorna ett skycke eller täcke, hvaruti de insvepte sig helt och hållet, så att man icke såg mera af dem än ansigtet och ögonen. Rum hade han sett på, men ej ännu bestämt sig för. Han vill naturligtvis att vi skriva till honom. Hans adress är: Alger, Sv. Norska Konsulatet. Hans bref har gått hit på 8 dagar. Han ber mig särskildt skriva till dig och helsa från honom.

Jag har varit rätt klen en tid och med stor svårighet skött mina expeditionsgöromål, men också intet mera. Nu är jag dock, Gudi lof, teml. rask och har i dag slutat mantalsskrifningen, vid hvilken jag dock fått hjälp både af Englund och Julén. Biskopen har en sådan mängd med prestkandidater här (6st.), så att det ej har varit brist på predikohjelp. De äro alla dispenserade utländningar och komma att ordineras 2 Sönd. i Adv. Dessutom vet du sannolikt, att pappa och farbror Conrad ha' hvardera sin, som skola ordineras, när de lärt sig lappska. Karl har sjukt i sitt hus. En af de inackorderade ynglingarne, Hernmarck, ligger sjuk i feber och maginflammation; den andre, Sterky, har af denna anledning flyttat från huset, och Louise har på sin lott att uteslutande vara sjuksköterska. Ernst laborerar med mycken döfhhet och mycket dåliga affärer. Jag begriper ej, huru det skall bli med honom.

Wi ha', Gudi lof, friskt, fast smittkopporna gå i staden och ett par dödsfall i denna sjukdom redan inträffat.

Qvitto å dina medel till fångvårdsföreningen följer. Jag ber dig ursäkta, att jag glömt hela affären, till dess jag häromdagen fann din lista med inneliggande 10 Kr. i en af mina chiffonierlådor. Mycket kunde vara att säga, men jag hinner nu ej. Landshöfdingen och Anderberg stängas, och om, såsom troligt är, den senare faller, - icke blir den förre stående utan mycket obehag. I Consistorium ha' Widén och Mathiesen börjat en kamp, teml. lik de förres. Hela verlden är full af

kif och split. Endast i Gud är frid. Må vi blifva i honom samme, ty sådana skola
kallas Guds barn.

Helsa hjertl. Augusta från mig och oss!

Tänk någon gång i förbönen på

din brådskande, tillgifne
Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 1 april 1878

Hernösand d. 1 April 1878.

Käre broder!

Några rader i hast för att tacka dig hjertl. för ditt sista k. bref samt underrätta dig, att jag i dag icke sökt Botheå. Som du kan se af tidningen, som idag utkommer, fattades icke derföre sökande. Förslaget blir väl: Naeslund, Norrman och Åkerstedt. Eller kanske t.o.m. Å. uttränges af N. Edström. Han är mycket äldre och skulle förbigås endast af den anledning, att han en längre tid varit (och ännu af flera skäl anses) otjenstbar. Å. har ock på senare tiden kommit i sådan gunst hos Mathiesen ("han är kanske en af de mest skickliga och förtjenta prester i stiftet"), att han ej saknar en väldig och inflytelserik förespråkare i Kapitlet. Men du får se mera än detta i de tidningar, som med dagens post afgå till Liden (n.b. om du, såsom jag antager, har Hernösandsposten). I Lördags no förekommer en artikel om statskyrkans prester och deras väldige kraftgenius (!!!), som bör bedröfva oss litet hvar, och mycket bedröfvat mig för det afseende, som dervid fästes vid mitt namn och min verksamhet. Jag har nu med temmelig säkerhet kommit förf. på spåren, och detta har hos mig förtagit mycket af artikelns kraft, men den som ej känner honom, kan ej dela detta lugnande intryck med mig. Jag vill derföre säga dig, att förf. antages vara C. Sundberg, halftokig som han är. Blomberg, som utan vidare, intager sådan smörja, är väl ej mycket klokare. De äro många, som jemte mig bedröfvats öfver denna artikel: skada blott att de fleste af dem kanske sakna mod och förmåga att uppträda med en offentlig protest deremot. Jag är ock villrådig om nyttan att i denna fråga börja en tidningspolemik. Om icke "läseri" vore ett så mångtydigt ord, skulle jag icke dröja att genast reservera mig mot innehållet i artikeln. Men då knapt fyra personer mena detsamma med detta uttryck, och då äfven jag icke gillar allt, som heter läseri, så är jag temmeligen bunden. Men – artikeln rör dig och öfriga statskyrkans prester "med få undantag"! Skrifven något deremot! Kanske får jag under den ordvexling, som då uppstår, tillfälle att yttra mig, hvilket jag nästan ville och anser mig böra. Den som borde yttra sig, vore naturligtvis vår "kraftgenius", men jag vet ej hvad han tänker. Naturligtvis kan det ej komma i fråga, att jag skulle efterkomma en önskan om utgifvandet af min predikan, som i sådant sammanhang är uttalad och på sådant sätt motiverad. Jag vill dock hafva sagt till edert lugnande, att den i fråga varande predikan icke, såsom man af denna artikel kunde förmoda, innehåller ett ord, icke en antydning, icke en tanke af polemik mot "läseri", finns der någon polemik, hvilket man knapt lär kunna påstå, så är det mot qvinn-emptionen. Jag kunde ej annat, när jag i går med anledning af högm.texten, kom att tala något om den köttsliga beundran och det beröm Jesus för spisningsundret i öknen fick mottaga af ytliga

menniskor, som ej förstodo eller ville förstå den dom öfver dem sjelfva, som just detta under innehöll derföre att de icke trodde på honom, hvilken äfven genom detsamma beseglades inför deras ögon såsom Guds son, - tänka vid mig sjelf: ”o att jag finge lida både smälek och beröm med Jesus och för hans skull”.

Jag lefver någorlunda. Mina krafter tilltaga, men äro dock ej synnerligt stora. Jag besväras ock af nerv. svaghet och dålig sömn. Sedan jag nu återtagit min tjenstgöring, hopa sig göromålen öfver mig, de hjelpande vännerna draga sig tillbaka, och jag är ej utan fara att bli öfveransträngd. Och nu är äfven Lithner död, och dermed två stora pastorater lediga. Få se, få se! Det dröjer dock en tid, innan de komma att tillsättas. Fanny, som ännu är på benen, skrifver i dag till Augusta. Helsa henne hjertl. från mig. Glömmen oss ej, särskildt under den förestående tiden, i edra förböner! Från Herman har jag ej på mycket länge haft bref. Deremot nyligen från de andra syskonen och föräldrarne, hvilka alla lefva väl. Skrif till mig någon gång snart, så – är du snäll! Gud med Eder och mig i lif och död!

Din broder Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 9 april 1878 (1)

Hernösand d. 9 Apr. 1878.

Käre Broder!

Då jag i morgon ej får tid att skriva till dig, skyndar jag att i dag fullgöra denna pligt. Mycken och hjertlig tack för ditt k. bref. Någon resa till Liden kan naturligtvis icke komma i fråga, och det af många skäl. Icke blott förhållandena i mitt hus, utan ock väglaget samt min i förhållande till mina krafter strängt upptagna tid lägga öfvervinneliga hinder i vägen för en sådan resa. Fannys "resa" är också nu (på sätt och vis) öfverstånden. Efter långvarigt och mycket svårt lidande, hvarunder hennes lif stod i verklig fara, förlöstes hon i går afton kl. 4 med en stor och dugtig pojke, som dock, genom den svåra behandling han rönte, afled kort innan han hann skåda dagens ljus. Huru roligt det ock hade varit att få behålla honom, är jag dock tacksam mot Gud, att modrens lif skonades. Till och med Dr Selling utropade i glädjen "Gud ske lof", då han emottog underrättelsen, att allt var öfverståndet. Han hade näml. två gånger under förlossningsarbetet varit här och undersökt henne, samt skulle komma för tredje gången, och då med sina instrumenter, när Gud kom med hjälpen. I dag är Fanny "efter omständigheterna" rätt rask. Jag behöfver icke säga, att hon är mycket matt.

Jag hoppas, att om du slipper lös, du kommer hit öfver påsken. Fanny har nog kommit ihåg den glädje du skulle bereda oss med ett dylikt besök, och bedt mig helsa dig, att du är mycket välkommen. Deri instämna, jemte mig, alla barnen och husets öfriga medlemmar.

Min predikan på Marie Bebadelsedag ämnar jag icke trycka. Orsaken dertill är bland annat den dumma tidningsartikel, hvaruti man begärt hennes utgifvande, samt det tidningsskrifveri, som deraf utspunnit sig och kanske ännu återstår. Jag vet icke, hvem någon bland alla dessa tidningsskrifvare är.

Intet bref från Herman. Deremot har jag i dag haft helsningar från honom genom Norrbom. Han lär ha' varit ute på en lång resa genom hela Algeriet. Från Ernst har jag nyss haft bref. Han höres lida af dålig mage och ämnar till sommaren begära tjenstledighet för att sköta sig. Möjligen höres han då ämna resa till Stensele för att sköta sig der. I sådan händelse får han kanske till res-sällskap Fanny med sex barn och en piga. Fanny vill näml., om möjligt, resa till Stensele under sommaren. Få allt se, hvad deraf blir! Hinner nu ej mer. Helsa hjertl. vänner och bekanta. Fanny helsar dig mycket. Gud, all nåds Gud välsigne dig och lede dig i sanningen!

Hastel. Din tillgifne
Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 9 april 1878 (2)

Hernösand d. 9 Apr. 1878.

Käre Broder!

Några rader i hast för att underrätta Eder om de allvarliga och nådfulla händelser vi nu upplefvat. Efter långvarigt och mycket svårt lidande, hvarunder hennes lif stod i verklig fara, förlöstes Fanny i går afton kl. 4 med en mycket stor och präktig pojke, som dock, till följd af den svåra behandling han under förlossningsarbetet rönste, afled kort förrän han hann skåda dagens ljus. Han hade ett abnormt läge, och deri låg orsaken till dessa svårigheter, som lätt kunde ha' kostat min k. Fanny lifvet. Selling var här två särskilda gånger och undersökte henne, men ville till följd af hennes svaghet i det längsta uppskjuta användandet af sina instrumenter. Innan han enligt förut gjord tillsägelse kom för tredje gången för att då tillgripa instrumenterna, kom Gud med hjälpen. Selling sjelf blef så glad deröfver, att han t.o.m. tackade Gud derföre. Hvad skulle då icke vi göra! O att vi gjorde det och aldrig glömde, huru mycket godt han oss gjort hafver! Ehuru det kännes tomt att vi icke få se det vackra barnets ögon eller bevisa det någon kärlek eller i hoppet glädjas åt dess tillväxt i detta lifvet, är jag dock glad att Gud skonade Fannys lif. Att barnet har en tillvaro äfven i evigheten, och det – ehuru odöpt – salig, derpå tviflar jag icke. Käre, bedjen för oss, att vi "till vår eviga salighet må använda den nådetid, som Gud oss förunnar"!

Mera hinner jag knapt. Tidningsskrifveriet om mig och läseriet har du sannolikt sett. Rätt nu skall man väl i tidningen börja disputera, huruvida jag är läsare eller icke. Kanske kunde jag på den vägen få veta det? Emedan jag icke velat eller vill göra sann kristendom alldeles liktydig med "läseri", känner jag mig mycket likgiltig för det sätt, hvarpå en sådan undersökning inför människors dom kan utfalla, allenast Gud må finna mig bland dem, som han känner såsom sina. Menniskor må då kalla mig "läsare" eller "icke-läsare", - o huru litet betyder ett namn!!

Jag bör till mitt förra bref tillägga, att åtskilliga vilja fritaga Sundberg från misstanken att hafva skrivit den första artikeln. Ingenting bestämmt vet jag. Hvilka som skrivit de senare uppsatserna, derom har jag ej den aflägsnaste aning. Ingen är det bland mina umgängesvänner. Från dem har en artikel varit påtänkt, som kanske grundligast kommit att behandla frågan; men de hafva blifvit förekomna af de båda andra, som svarat "Kyrkobesökarna", och nu på min begäran beslutat tiga för att möjligen "tiga ihjäl" hela det dumma pratet i tidningarne. Måtte så ske! Ja, måtte det vara död!

Nästa Söndag prof-predikar Folkskoleinspektören Nordström härstädes. Han har begärt Cons ii förord till erhållande af dispens från de examina, som betinga inträde i prediko-embetet. Cons. vill nu höra honom predika! Kand. Nyman,

som nu ligger här, är en snäll karl och god predikant, ehuru i Myrbergsk eller Rudinsk anda. Det skämmer honom dock ej i mina ögon! Till Burträsk hafva, så vidt jag vet, redan sökt: Strinnholm, Holm, Thuberg i Wännäs, Löfling, Eriksson. Flere väntas, såsom Grape i Piteå, möjl n P. Brandell o.s.v. Märkeliga tider! Sådana tider, som då Å. fick förslag till Sollefteå och E. till Thorsåker äro ej nu mer. Matthiesen söker Torp. Får han då icke det, ”rifver han strax ifrån sig kappa och krage”. Lönereglerings- och delningsförslaget har dock ej ännu kommit från Kungl. Majt. Från Herman har jag i dag haft, väl icke bref, men helsningar genom en af hans affärsvänner. Han lär ha’ varit ute och rest genom hela Algeriet. Ernst, från hvilken jag nyss haft bref, funderar på att för sin helsa få tjänstledighet under sommaren och i sådan händelse resa till Stensele. Dit vill då Fanny med alla barnen följa honom! Huru skall det gå? Helsa hjärtligt Augusta från Fanny och mig. Gud hos Eder!

Din broder Immanuel

P.S. Min helsa är ”si och så”! Frisk är jag icke, krafterna ej synnerligt stora. Dock – sämre kunde det vara!

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 6 maj 1878

Hernösand d. 6 Maj 1878.

Käre Broder!

Några rader i hast för att tacka dig för ditt sista kärkomna bref och underrätta Eder, att vi här lefva teml n bra. Min helsa är ojemn, och då jag en dag känner mig rätt rask, är jag en annan så mycket sämre. Fanny är nu återställd, ehuru hennes krafter ej äro synnerligt stora. Hon har dock börjat återtaga allt flere af sina dagliga göromål. Jag är ej litet villrådig och bekymrad för den närmaste framtiden. Under denna månad får jag särdeles mycket att göra med avslutandet af nattvardsbarnens undervisning. Och när jag är färdig att sluta, vet jag ej om Herren ens fått börja sitt arbete med dem. Tanken derpå ligger tung på mitt arma hjerta. Från och med nästa månad blifva vi nästan husvilla med anledning af förestående, omfattande reparationer af prestgården, och vi böra derföre vid den tiden börja begifva oss, hvar och en till sitt. Men hvart? Ja, derom äro vi ännu i okunnighet. Om det blir någon Stensele-resa för de mina, veta vi ej ännu. De gamla hafva visserl. skrivit uppmuntrande bref, men Fanny börjar allt mera grufva sig för vägen. Och hvart jag skall resa, vet jag ej heller. En Carlsbadsresa borde helst företagas vid denna årstid. Då jag ej blir ledig förr än i Juni, och Selling dessutom på senare tiden inskränkt sina önsknings, med afseende å min sommar-vistelse, till vestkusten, har jag allt mera börjat fästa mig vid Lysekil, der Karls (och möjligen äfven Robert) kommer att tillbringa sommaren. Dock gifves det många, som ifrigt förorda Carlsbad åt mig, och i förrgår hade jag dessutom bref från Herman, deruti han, under förutsättning att jag kommer dit, säger sig i början af Augusti, då han för hettans skull måste på några veckor lemna Alger, äfven vilja infinna sig der. Hvem som skall gifva mig visshet i denna fråga, vet jag ej. Må Gud, i hvilkens hand jag vill befalla mig, gifva mig de bästa råd! Du talar om behovet för dig och Augusta att resa bort på några veckor i sommar. Käre, kommen med till Lysekil! Då skola vi söka förmå Herman att utsträcka sin färd dit. Och det blefve ju ett rätt hyggligt sällskap af Sundelinska släkten! Om kyrkomötesmedlemmarne intresserar jag mig nu mindre än vanligt, då jag ej får vara med om att välja ombud. Att Widén blir presternas ombud, tager jag för gifvet, och vet jag ej heller, hvem som borde föredragas. Edra lekmannakandidater känner jag ej. Wore ej Åhlin lämplig? Till min vikarie under sommaren får jag sannolikt en S. M. Cand. från Upsala vid namn Linde, östgöte. Han har tagit en mycket hedrande dim. o. prakt., är snart färdig med filosof. Kand. examen, och ämnar efter dess afläggande ingå i detta stift. Han lär i Upsala anses mycket lärd o. skarpsinnig, nitisk och varm, och har en eloquentia lingua⁴², som påminner mycket om Scheele. Eloquentia

⁴² Latin: Eloquentia lingua = vältaligt språk.

corporis⁴³ saknar han dock, ty han är – låghalt. Biskopen har varit nog genereus och erbjudit honom husrum och vivre hos sig. Englund får öfvertaga pastoralvården. Minst ett par månaders tjänstledighet får jag lof att begära (sannolikt från medlet af Juni). En annan ”illustration” för stiftet är en Cand. Christofersson, göteb., som skall få predikocondition hos S. Brandell. Han är ock mycket grundlig och lärd, men – olik min Linde – timid och anspråkslös samt icke heller, såsom Linde, en vän och befordrare af alla möjliga föreningar o. dyl. Men – medan jag är på tal om kandidaterna, vet du, att i går hörde vi en, hvars make säkert ingen i kyrkan närvarande hört. Stud. Sundberg, gestr. hels. vill ha’ dispens för att bli lapp-prest. Han är en fulländad sprätt, med hår, skägg och pince-nez⁴⁴ m.m. m.m. af prima qualité. Han uppträdde med ett föredrag, delvis på vers, så poetiskt och grannt, att jag och flere med mig ej kunde vara allvarsamma eller fatta, att vi sutto i den Xstna församlingens gudstjenst. Han blir dock mycket olika bedömd. Och hvad som mest förvånar mig är, att just en hop af de enfaldiga kristna med deras kolportör i spetsen lära prisa den predikan såsom något utomordentligt. Jag har svårt att förstå och förklara detta. Emellertid hoppas jag, att Cons. har så mycket förstånd, att den mannen ej får någon dipens. Biskopen, som t.v. tycktes (efter predikan) vilja suspendera sitt omdöme, sade dock att ”Kära mor vill att jag skall näpsa’n o släppa’n”. Det är det klokaste jag har hört af biskopinnan. Just det bör biskopen göra: näpsa mannen och sedan låta honom fara. Farväl! Ursäkta allt prat! De hjertligaste helsningar från de mina. Helsa ock Augusta från mig. Herman mår godt. Skrif snart! Tänk på eder badresa! Torp söker jag naturligtvis icke. Gud med oss!

Din broder Immanuel.

⁴³ Latin: Eloquentia corporis = kroppens vältalighet, d.v.s. ett ståtligt yttre.

⁴⁴ Pince-nez = binokel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 6 augusti 1878

Lysekil den 6 aug. 1878

Käre Broder!

Hjertl. tack för ditt k. bref. Under den tryckande värme vi här hafva och upptagen, som jag är, från morgon till qväll med att sköta mig sjelf, hinner jag knapt så mycket sköta min korrespondens. Dock – här skall det nu blifva några rader. Men så mycket har jag att skrifva om, att jag ej vet, hvad jag skall nämna och lemna. Jag hade hoppats komma härifrån så tidigt, att jag före tjenst ledighetens slut (d. 1 Sept.) skulle hinna besöka Eder för att muntligen få språka med Eder; men jag börjar frukta att det ej låter sig göra. Fanny har näml. för 14 dagar sedan kommit hit med Elin, och de vilja stadna här så länge som möjligt. Då jag naturligtvis ej vill resa från dem, hinner jag sannolikt icke mera än resa härifrån till hemmet för att genast återupptaga mitt arbete. Wi stadna här åtminstone 2 à 2 ½ veckor ännu och taga på hemvägen möjligen in i Skara. Jag har ”tagit mig” mycket, sedan jag kom hit. Bra känner jag mig icke, men lär väl ej få känna mig så mer. Jag har dock blifvit både fet och brun här i Lysekil. Och som man här skötes och sköter sig, kan man väl ej annat än blifva frisk, om någon möjlighet dertill förefinnes. Jag har efter mycket krångel låtit engagera mig såsom predikant vid badhuset, och håller såsom sådan morgonbön jemte en kort bibelförklaring hvarje morgon kl. 9. Uppdraget är ingalunda lätt, ska jag säga. Auditoriet är det mest fina jag i mitt lif kan få, ty Lysekil besökes af landets ”grädda”. Här finnas i massor grefvar och grefvinnor, statsråd, landshöfdingar, generaler och direktörer (både ”post-rosen” och ”skogs-rosen” äro här), teol. doktorer och prester m.m. m.m. Wi syskon hafva en särskild våning af 4 rum och ha’ mycket trefligt. Wi äta alla måltiderna ute och betala för hvarje person 2 kr. pr. dag. Våra närmaste och dagliga bekanta äro en prostfamilj från Wiborg i Finland, bestående af, utom de båda makarne, två döttrar. Deras namn är Forsten. De utgöra också med oss ett segelsällskap. D o Björnström i Solna har ock visat mig mycken vänlighet och bl.a. haft middag för gubben Forsten och mig. Bland prester finnes här dessutom från Norrland Ruuth, P. Brandell och Hasselgren samt från Pommern en Hans Kirchner. Alla möjliga slag af menniskor skall man här lära sig umgås med. Det är dock stort att i detta virrvarr finna bakom de granna titlarne och namnen icke så få, som söka Herren, och deras behof gestaltar sig lika som andra menniskors. O huru ser man icke här, ”hur’ tomt allt är, som verlden har”, och huru vårt hjerta, som är utgånet från Gud, ej finner frid förr än det åter hvilar i honom. Du må tro, att jag här också gjort åtskilliga bekantskaper från Jönköping (!), och allt hvad i sammanhang dermed blifvit yttradt och planeradt, det vågar jag ej här inlåta mig på. En alldeles ovanligt varm och torr sommar hafva vi här. För oss

badgäster är således väderleken den yppersta, men jordbrukarna klagat öfver den ihärdiga torkan.

Mycket mera kunde jag ha' att säga, men hinner nu ej mer än helsa hjertligt från Fanny, Karl, Louise och Robert till dig och Augusta. Huru roligt, om vi haft Eder här! Nu måste Ni i September komma till Hernösand, så att vi åtminstone der må få träffas! Låt mig snart höra, att Ni antager detta förslag!

Gud, vår Gud låte sitt ansigte lysa för Eder!

Tänken någon gång i förbönen på

din tillgifne
Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 21 augusti 1878

Käre Broder!

Emottag mitt och vårt hjertliga tack för ditt k. bref, med anledning hvaraf jag under mycken brådska skyndar att säga, det någon Lidens-resa för mig i September ej är att tänka på, och att ni således bören rusta Eder att komma till H-d utan att afbida någon min eller vår ankomst till Eder. När helst efter 1 Sept. Ni kommer, är Ni hjertligt välkomne, och må Ni derföre välja tid och dag efter eget godtfinnande. Wi resa härifrån i öfvermorgon, d. 23, tillbringa nästa Söndag i Skara hos biskopens, resa derifrån till Stockholm nästa måndag, men komma ej derifrån förr än d. 30. Wi ha' näml. bland mycket annat i Stockholm, som bör uträttas, att äfven en dag resa ut till Morbror på Dalarö och hemta Esther, som varit hos dem under sommaren. Karls reste den 20, men inträffa ej i Stockholm förr än nästa Tisdag; Robert reste redan d. 15 och är säkert nu som bäst inbegripen i sitt arbete.

Mycket kunde jag ha' att säga, men hinner nu ej och sparar det också helst, till dess vi träffas. Wi må väl, och jag hoppas att vistelsen här varit mig i många hänseenden nyttig. De hjertligaste helsningar från mig och Fanny till Augusta. Gud gifve dig och Eder mycken barmhertighet och nåd!

Hastel.
Din tillgifne
Immanuel.

Lysekil 21/8 78.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 25 oktober 1878

Hernösand d. 25 Okt. 1878.

P.S. Wid församlingens val röstas efter bevillning. Hvar och en röstar på tre. De tre, som fått flesta rösterna, uppföras på förslag, och Kungen nämner en af dessa.

Käre Broder!

Hjertl. tack för ditt k. bref och ditt broderliga deltagande. Ehuru jag i dag har brådtom, skyndar jag dock att nedskrifva några rader, emedan jag förutser att jag under den närmaste framtiden kommer att få en dagelig och faselig brådska för ut- och inskrifning af flyttande personer. Jag har ett behof att få meddela mig med dig och Eder än en gång om detta Jönköping. Först och främst vill jag upplysa dig, att jag ej kan uppskjuta mitt val, till dess jag fått se, hvilka som antaga kallelsen. Alla kallade hafva blifvit förelagda att insända sina handlingar till Magistraten i Jkg före d. 2 Dec., så framt de vilja profva och komma under omröstning. Således kan man ej förr, än efter d. 2/12 få veta, hvilka som antagit kallelsen, men då är det också för sent att bestämma sig. Detta är en sak! Den andra, som jag ville meddela Eder, är att jag icke känner någon lust att komma till Jkg, utan för så vidt jag skall gå dit för att lyda en Guds kallelse. Jag är tvärtom öfvertygad, att om Gud vill skicka mig dit, så sker det för att jag skall mycket lida. Widare, och om jag skall gå till råds med mig sjelf, synes det för mina ögon visst icke sannolikt eller troligt, att jag skulle få pastoratet först af församlingen och sedan af Kungen. Inkomsterna uppgå enligt uppgift till c:a 9000 kr. utom en präktig boställsvåning. Huru många meriterade lära ej stå efter ett sådant pastorat, hvarest dessutom ypperliga läroverk för både gossar och flickor finnas! Pastor i fr. skall för öfrigt vara inspektor vid elementarläroverket (detta är enl. biskop Beckmans utsago nödvändigt) och med afseende på representation i en sådan stad med säte för hofrätt och 15,000 innevånare på sätt och vis ställföreträda en biskop. Synes det dig troligt, att Cons. i Wexiö, som först skall yttra sig öfver de på förslag uppförde, och sedan Kgl. Majt vilja på en sådan plats sätta en man, som helt och hållet saknar alla lärdomsmeriter, äfven om en sådan af församlingen uppsattes på förslag? Som sagt är, mig synes det icke mycket troligt. Och under sådana förhållanden, nog ville jag gerna bespara mig den kostnad, det ompratande och den förödmjukelse (?), som äro förenade med en profresa genom Norrland, Svealand och Götaland för att endast – ”populo esse spectaculum⁴⁵”. Men – huru skall jag få veta, hvad Gud tänker och säger om allt detta? Mig har det förfallit, att jag ej kan blifva viss om hans vilja utan genom antagande af kallelsen. Åtminstone behöfver jag då icke förebrå mig

⁴⁵ Latin: populo esse spectaculum = vara ett spektakel inför folket.

att genom att egenmäktigt ingripande hafva ställt mig utom periferin för hans bestämmande i detta fall. Hvad som bidrager att göra ett bestämdt afslag svårt för min känsla, äro de tvenne bref jag mottagit från stället, ett från Kammarherren v. Strokirch, det andra från Hofintendenten Killander. Dessa båda helsa mig från flere personer och bedja mig ödmjukl n och enträget att icke undandraga mig profresan. Som du vet, har jag alltid varit obeslutsam, om och hvart jag skulle söka. Jag har lika mycket och lika litet velat hafva alla ledigheter. Nu har jag fått en påstötning utifrån, och för mitt i ansökningsfrågor intresse-lösa sinne har det känts lika svårt att nu vägra mottaga en utsträckt hand, som förr att sjelf utsträcka handen. Här hafven I nu mitt inre återgifvet, så vidt jag här hunnit och kunnat. Bedjen för mig och gifven mig, om I kunnen, ett godt råd. Så vidt inga hindrande omständigheter komma emellan, är jag nu besluten att d. 6 Nov. (en ominös dag!) begära hos Cons. tjenstgöringsbetyg. Dermed är signalen gifven till en kedja af ledsamheter och förödmjukelser, som jag ej vill tala om. Gud hjelpe mig! Hjertliga helsningar från oss alla till Eder. Wi lefva godt. Jag har helsat på Jonas. De hafva rätt trefligt och "behändigt"! Farväl!

Din broder I.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 13 december 1878

Hernösand den 13 dec. 1878.

Käre Broder!

Länge har jag tegat, men ofta, ofta har jag tänkt på dig och Eder. Haf tack, hjertl. tack för ditt sista, broderliga bref. Jag har under den senaste tiden genomlevvat så mycket, att mina krafter och min tid ej räckt till för någon korrespondens, och är detta anledningen till min långvariga tystnad. De mångfaldiga och tröttande skrifgöromålen före och i sammanhang med mantalsskrifningen äro nu, Gudi lof, åter för denna gång ändade. Jag slapp dock icke undan alldeles oskadd. Jag har näml. varit rätt klen till min helsa, och i förra veckan fick jag åter befria mig från ett par stenar (smärre än i fjor), ehuru smärtorna ej varit så stora, att jag behöft på allvar intaga sängen. Emedan detta inträffade sedan jag afgifvit mitt svar till Jönköping, hvarom deraf tidningarne redan vet, kan du föreställa dig, huru mycket mina redan förut stora bekymmer med anledning af Jönköpingsfrågan ökades. O Gud, om jag icke hade haft och ännu hade dig att klaga för, - hade jag i sanning varit olycklig! Ja, - hvad säger du om mitt beslut i den viktiga frågan? Om du får veta mina motiv, hoppas jag att du ej skall döma mig för lättsinne, om du också icke gillar det steg jag tagit. Huru mycken lust jag har att komma till J., kan du förstå deraf, att innehållet i mina samtal med Gud om denna fråga ofta röra sig kring dessa ord: fader, om möjligt är, gånge denna kalken ifrån mig. Dock har jag ej vågat stadna dermed; jag har också sökt och fått tillägga: ske icke min vilja, utan din! Och just för att icke sjelf ingripa afgörande, har jag antagit kallelsen, i hopp och under bön att Gud nu, åtminstone hvad mig beträffar, afgör saken. Får jag enligt hans vilja stadna, så vill jag tacka honom derföre; bjuder han mig gå, så vill jag åtminstone bedja: "låt mig icke gå af detta rummet utan att ditt ansigte följer mig." Högst öfverraskande var, att så få skulle antaga kallelsen, och att jag således blir tvungen att redan under vintern företaga den långa profresan. Detta var ingalunda någon glad öfverraskning för mig. Men äfven här måste jag lära mig bedja: ske din vilja. Mina medprofvande äro dock tillräckligt många och meriterade, för att jag ej enligt mensklig beräkning bör anse utgången gifven. Kyrkoh. Montelin har förut varit rektor vid Js läroverk, och detta har naturligtvis sina verkningar både hos församlingen och Kungl. Majt., för att icke tala om Consistorium, som ock skall hafva sitt ord i frågan.

v. Past. Holmberg på stället har stora sympatier för sig och lär vara egentligen "medelklassens" kandidat. E. Bergman med stora relationer och djupa försänkningar både der och hos kungen är ock en svår medtäflare. Egendomligt blir också resultatet, då vid valet hvar och en skall rösta på tre. Hjelp mig nu att bedja! När som helst kan mig vänta Consistorii missiv. O om jag finge (=kunde) flyga till Eder och tillbringa en stilla afton i eder krets och utbyta tankar med

Eder! Bland dem, som uppmanat mig att antaga kallelsen, är ock Martin Johansson, som studerat i J. och ofta besöker staden och känner förhållandena der. Enligt hans beskrifning tyckes församlingen vara bättre än sitt rykte. Men nu nog om denna sak! För öfrigt är här allt sig teml n likt. De mina må, Gudi lof, väl. Jenny är en snäll flicka. Från alla syskonen har jag under hösten haft bref, men ej mäktat underhålla förbindelsen med dem. Nyss har jag haft bref från Herman. Han lider förluster på Asp & Berger⁴⁶, Roche bolag m.m., men höres för öfrigt lugn för sin existens. Från den heta sommaren har han ärfvt tidtals påkommande, svår hufvudvärk, i öfrigt frisk.

Wi hoppas få ega Jonas o Elise hos oss öfver julen, och glädja oss deråt. O om jag egde smörjelse att rätt predika om honom, som ”kommer till vår frälsning sänd”. Till text i julottan kommer jag sannolikt att taga Luc. 1:78,79. Gud gifve dig och Eder nåd att hjertligt fröjdas såsom barn, om ej öfver ljusen, dock öfver ljuset, som uppgår för det folket, som i mörkret vandrar.

Helsa hertligt till Augusta från mig och Fanny. Tänken på oss i edra förböner och gläd mig snart med några rader!

Hastigast!

Din tillgifne Immanuel

P.S. Westerlund fick approbatur⁴⁷ i alla ämnen. Åberg, som tar examen nästa Onsdag har fått approb. för disp.

⁴⁶ Asp & Berger = trävarufirma.

⁴⁷ Latin: Approbatur = godkänd.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 10 februari 1879

Hernösand den 10 Febr. 1879.

Käre Broder!

I hast några ord för att tacka dig hjertl. för ditt sista bref och underrätta dig, att jag nu mottagit missiv från Cons. i Wexiö att profpredika i Jönköping 5 Sönd. i Fastan, d. 30 Mars. Hvad synes dig om texten? Mig förefaller den bland de svåraste. Icke lär det kunna blifva "bakelser" och "sötsaker" jag får bjuda på. Dock – jag vill vara nöjd och stilla, öfverlemnande åt Gud mig och min sak. Det blir svårt att skaffa vikarier för alla de predikningar, som här skola utföras under min frånvaro. Jag anser mig böra resa redan omkr. d. 19 för att dels hafva tid att hvila mig i Stockholm och Upsala, dels på ned-resan få helsa på slägt och vänner. Tillbaka måste jag resa geschwind⁴⁸ för att vara hemma till palmsöndagen och dymmelveckan. Jag tror, att jag måste begära tjenstledighet för författandet af profpredikan (för utförandet naturligtvis), ty det synes som om jag aldrig skulle få någon ledighet dertill. Käre, bedjen för mig, arme! Det har gjort mig godt, der jag ofta går och suckar under tyngden af min lott, att från skiljda orter i vårt land få mottaga kärleksfulla bref från personer, som vilja se mig vid min resa. Ehuru jag ej kan komma till dem, har deras vänskap dock stämt mig mera försonligt med den hårda nödvändigheten att resa. I går hade jag bref i sådant syfte från både Lundblad i Wexiö och Zweigbergh, som är prest 4 mil från Jönköping, och som skall försöka att t.o.m. få vara närvarande vid mitt prof. Anna Lundblad kommer också till Jönköp., om jag ej kommer till Wexiö. Christiernin i Borås likaså. De måste tro, att profvet skall bli märkvärdigt (!!!). Möjligen kommer jag att helsa på Zweigbergh, men ock ingen annan af här uppräknade. Resan blir dyr. Under 4 à 500 kr. aflöpen hon sannolikt icke. Jag får dock derigenom tillfälle att för nästa sommar rådfråga läkare i Stockholm. Min helsa är näml. ej fullt bra, ehuru jag ej kan säga, att jag är sjuk. Om Hrr läkare kunde undersöka min lefver, tänker jag att de der skulle finna något, som ej är bra. I hvilken ordning vi profva, vet jag icke. Gud hjelpe mig! Jag hoppas att Augusta nu är frisk, och att lilla Rut befinner sig väl. Äfven de mina äro rätt krya, ehuru vi haft och ännu hafva en piga sängliggande sjuk, hvarigenom göromålen i huset trycka tungt på de rörliga medlemmarna, som hafva främmande och opålitliga medhjelpare. Mycket kunde jag ha' att språka, men hinner ej. Få se om Robert verkställer en uttalad hotelse att söka Torp. Jag börjar misstänka, att han nu med fart arbetar på någon akademisk afhandling i st. f. pastoralexamen, eftersom han är så envist tyst. Men o! huru skall det då gå att heta Sundelin? Folkskoleinspektören Nordström är min adjunkt naturligtvis bara

⁴⁸ Tyska: Geschwind = snabb.

till namnet, och intill dess svar kommer från kungen på hans begäran att få räkna tjänst-år.

Hinner nu ej mer. Sannolikt också icke något mer före min resa. Följen mig med edra förböner, icke att pastoratet må tillfalla mig, utan att Guds vilja må med mig ske, och att jag med min bräckliga kropp och fattiga själ må blifva buren på Guds faderliga nåds armar! Helsa hjertligt Augusta från mig, Fanny och Jenny.

Hastel.

Din broder Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 2 januari 1880

Hernösand den 2 Jan. 1880.

Käre broder!

Om vi älska Gud, måste allt tjena oss till det bästa. Och det bästa plägar ju vara godt nog! Så gifve Gud oss nåd att blifva i hans kärlek för att så få ett godt nytt år! Jag hinner nu ej säga många ord, utan endast tacka hjertl. för ditt bref samt nämna, att jag efter mycken grufsamhet beslutat i Guds namn anträda min resa d. 8, då jag, om allt går väl, kommer till Liden den 10. Jag får icke Fanny med mig, men deremot Esther och naturligtvis – Sandö-syskonen. Om det befinnes skäligt, vända vi i Liden. Mamma har nyss skrifvit, att de hafva nästan ingen snö deruppe, men att resande, som kommit från Norge till Stensele för att jula, hafva med stor svårighet och möda kommit fram för vattnet på sjöarne, som varit så ymnigt, att slädarne gång efter annan fastnat i snövattnet och med tillhjälp af karlar måst arbetas lös för att så åter snart fastna igen. Hvad skall blifva af oss, om vi råka ut för dylikt? Samla så många kloka råd du kan, och vi äro beredda att följa dem, då vi komma. Jag hoppas att du får Augusta och kanske något af barnen med dig. Ju större skara, desto större nöje!

Helsa hjertligt Augusta från mig och oss alla. Fanny, barnen och Jenny lefva, Gudi lof, väl. Men nu har jag en så förfärlig brådska (och snufva!), att jag ej begriper, huru jag skall kunna stå bi och hinna med allt, som bör göras.

Farväl! Det skall bli kärt att åtminstone få helsa på Eder!

Din tillgifne
Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 2 februari 1880

Hernösand d. 2 febr. 1880.

Käre Broder!

Jag har ett behof att få sända dig och Augusta ? hjertliga tacksägelse för senast och ? goda jag åtnjutit i edert hus och eder ? under de minnesrika dagar vi varit ? tillsammans. Tack, tack därför! Vår ? lyckligt och raskt. Af välvilja i Multrä och Tjäll läto vi qvarhålla oss der öfver Fredagen, mest för att hvila hästarne. Men så togo vi ock tiden i akt på Lördagen, och kommo hem kl.8 på aftonen. Större delen af färden till Weda skedde isledes. Här hemma äro de rätt friska, Gudi lof. Fanny har varit och är klen i sitt bröst, Martin i sina ben, men vi få tacka Gud, att det är så pass, som det är. Göromålen hafva hopat sig öfver mig, medan jag varit borta, så att de krafter jag samlat under resan nog komma att tagas i anspråk. Ingen vallängd ha' vi fått till ? och på frågodagen nästa Söndag komma vi att göra ett stort och lysande fiasco. Lindes prof i går lyckades rätt bra; dock är jag fortfarande ? meningen, att han ej kommer i ? . Dixelius torde också icke ? gifven, som jag var benägen förut. ? Englund tyckes hafva godt hopp. ? kunde vara åtskilligt att språka om, ? hinner jag ej. De hjertligaste ? från Fanny och Esther. Den tråkigaste underrättelse jag fått, sedan jag kom hem, är att Jenny, på grund af bref och telegram från Falun under min bortovaro, lofvat flytta till Dahlbäcks, när vi resa till södern, och att vi således ej få den snälla flickan med oss. Må Gud följa oss!

Farväl! helsa än en gång hjertligt Augusta och edra barn från

din tillgifne
Immanuel.

Brev från broder Immanuel till Augusta Sundelin 2 mars 1880

Hernösand den 2 Mars 1880.

Min kära Augusta!

Länge sedan hade jag bort sända dig mitt hjertas tack för ditt bref af d. 5 sistl. Febr. och för den vänskap och det förtroende du alltid visat mig. Anledningen att jag dröjt med fullgörandet af denna pligt har varit den, att jag med anledning af ditt bref kom ihåg en bok, ”den heliga visheten” af Fénelon, hvilken jag ville gifva dig under önskan och bön, att Herren måtte välsigna den på ditt hjerta. När jag kom på boklådan för att köpa den, fanns den, tyvärr, icke der, men skulle ofördröjligen komma. På detta ”ofördröjligen” har jag väntat för att få skrifva mitt bref på samma gång jag skickade boken. Nu, när jag ännu icke lyckats erhålla denna, skrifver jag i alla fall, under hopp att boken någon gång kommer efter. Hvad beträffar din fråga med anledning af det svårmod, hvaröfver du klagat, och som du fruktar icke kunna stå tillsammans med friden i Gud, må jag säga helt öppet, att jag ej vet, huru du, min k. Augusta, skulle ”taga dig ut” utan detta svårmod. Det är ju ditt temperament; du är, om jag känner dig rätt, allt igenom så anlagd, att svårmodet är din natur. Detta är af Gud. Och då kristendomen aldrig gör våld på människan eller gifver henne annan natur, utan har till uppgift att helga de naturliga anlagen, så håller jag före att du tjenar Gud med ditt svårmod lika så väl, som en annan med sin glädtighet. Svårmodet, bedröfvelsen upphäfver ingalunda föreningen med Gud eller friden med honom. Herren Jesus hade alltid Guds frid inneboende i sitt hjerta, men han var dock ofta bedröfvad, bedröfvad t.o.m. intill döden. Derutaf drista vi ju draga den slutsatsen, att han har helgat vår vandring i svårmod och bedröfvelse, så att vi derunder kunna, såsom han, ega Guds vänskap och frid.

Det är med bäfvan mera än med fröjd du skådar mot Herrens dag! Ja, men när han kommer, skall han säga till dem, som gå med nedböjt hufvud: ”lyften edert hufvud upp, ty nu nalkas eder förlossning”! Hvarom tala de nedböjda hufvudena om ej om bedröfvelse, stilla, men djupt svårmod? Är Herrans tillkommelse nära för handen, hvilket äfven jag tror, om jag också icke vågar med visshet antaga, att han kommer redan i vår tid – hvilket ju dock är mycket möjligt -; är den emellertid nära för handen, så må vi icke undra deruppå, att tiden är ond, och att de, som icke äro barn endast af denna tiden och dess anda, måste känna detta genom erfarenheter, som äro mer än eljest invecklade och svårbegripliga. Jag tror, att detta hör till följderna af den stora vrede, men hvilken frestaren går omkring ibland oss, och att således Guds folk i de yttersta tiderna måste bereda sig på att genomgå frestelser, som isynnerhet äro att tillskrifva ”satans djuphet”. Under sådana erfarenheter kan t.o.m. deras nådalif synas komma i skenbar strid med Guds ord sjelft; men vi få icke förgäta, att vår Gud vet, hvad ”sinnet”, meningen, betydelsen är af de utsägliga suckar, som Anden under sådana tider

uppväcker i våra hjertan (Rom. 8:27), och att han med sin magt bevara oss genom tron till salighet. Hvad som i våra tider derföre, så vidt jag kan bedöma tiden, blir det hufvudsakliga kännetecknet på Guds folk, är: tålamod och tro (Uppb. 14:12). Ja, först tålamod under genomlevande af erfarenheter, på hvilka de tyckas hafva skäl att snart vänta ett slut, gifvet dem af deras Gud, tålamod och derunder stilla, ihärdig tro och förtröstan på Gud, som skall bevisa på dem en nåd, större, mächtigare än de kunnat tänka, men en fördold nåd, som de icke se, på hvilken de måste – tro. Och under sådan öfning skola de af Gud allsmächtig bevaras och frälsas (Uppb. 3:10). Farväl! Må Gud, af hvilken all nåd kommer, styrka, stödja och stadfästa dig, Eder, mig och oss. Helsa hjertligt Alfred och edra barn. Fanny helsar Eder. Det vore roligt att någon gång om sender få höra af Eder. Din broder I.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 2 december 1880

Jönköping 2/12 1880.

Min käre, rare broder!

Om du vore här, ville jag omfamna dig och kyssa dig, ty jag känner, att jag ”tycker om dig” mycket. Då må du ock tro, att det känns som en försakelse att så sällan få tid att tala med dig. Tack för dina båda, mycket kära bref! Säg ock din Augusta ett hjertinnerligt tack för hennes bref i somras, som innerligt gladde mitt hjerta. Hvarken ”osten” eller predikan, som jag skickat, har egentligen något värde i och för sig, men de hafva velat tjena såsom budbärare från mig till Eder, och säga Eder, att om jag ock sällan hinner skrifva, hinner jag dock ofta tänka på Eder. Hösten har varit mycket arbetsam. I sammanhang med husförhören, som här alltid hållas på höstarne, har jag skrifvit (d.v.s. låtit skrifva) de nya husförhörböckerna, 18 tomer⁴⁹, hvilka jag således nu har färdiga. Det var ett herkuliskt arbete. Holmberg jemte en särskildt p_r timme aflönad skrifvare hafva den största förtjensten deraf. Nu har jag mantalsskrifning i nästa och derpå följande vecka. Dessutom kommer folkskoleinspektören att vara här under hela nästa vecka för rådplägningar angående omstufning af vårt folkskoleväsende. Det kommer att taga äfven min tid mycket i anspråk. Förra veckan gjorde jag en titt till stiftstaden. Biskopen var vänlig och snäll. Så också de öfriga. Konsistoriinotarien föreföll att vara en mycket duglig och tillika human och treflig man. Kanske tyckte isynnerhet jag detta, emedan jag på grund af andras beskrifning tänkt mig någon likhet mellan honom och Matthiesen. En sådan likhet kunde jag dock icke skönja. Om mina missionsvänner kunde vara mycket att säga, men jag vågar för den knappa tidens skull knapt inlåta mig på ämnet. Rörande är att se, huru folket allt mera tyckes trängas i kyrkan. I Söndags var den syn, som utbredd sig för mig, när jag vid altaret vände mig mot församlingen, så gripande, att jag knapt kunde lägga band på mina känslor. Så, som alla gånger och alla vrår då voro uppfyllda, under det dörrarne voro öppna och folkmassan räckte ut genom vestibulen ända under bar himmel, har jag ej förut sett något tempel fullpackadt. Ack, jag arme, som skall predika för dessa många och på så mångfaldiga vägar kringirrande menniskor! O Gud, huru äro dina tankar så svåra gripe! Han behöfver ej hästar och vagnar, men han söker ett ödmjukt hjerta, der han kan nedlägga sin nåd och sina gåfvor. Gifve han mig då detta, ja detta i rikare mått! På så lös botten stå dessa arma menniskor, och så litet hemmastadda äro de i Guds ord, att de blifva ett lätt rof för den menniska, som kommer och lyckas göra något intryck på dem, hvilket också ej måtte vara mycket svårt. Will denna menniska draga dem till – ismer af ena eller andra slaget, tror jag att de komma att lätt låta sig både dragas och bedragas. Deras

⁴⁹ Tomer = band eller del av bokverk.

subjektivism är alldeles öfverraskande stor. Och att beklaga är att Odencrants, som verkligen har ett otroligt stort inflytande öfver dem, och går ibland oss såsom en biskop och mera dertill, är så inskränkt och har så inskränkta och skefva vyer, som han har. Hvad säger du derom, att han en gång kommer till mig och säger att om jag vill behålla Guds folks förtroende här, så måste jag säga åt Holmberg, att jag ej vill hafva hans hjälp vid distributionen af sakramentet, utan skaffa en troende medhjelpare? Jag svarade, att på sådana vilkor kunde jag ej köpslaga om deras förtroende. Eller en annan gång: de ”troende presterna” här bruka alltid, när de komma på predikstolen, börja med en extemporerad⁵⁰ bön; man har bedt mig säga dig, att äfven du bör göra sammaledes? Visserligen har jag stundom plägat, äfven jag, börja med en sådan bön; men efter detta yttrande och sedan jag hört att jag skall göra det för att inregistreras bland ”de troende presterna”, kan jag knapt någon gång göra det. Jag tror också, att jag ej bör låta hvarken honom, som är van att styra och vill befalla öfver alla arbetare på Guds åker i hans närhet, ej heller de anonyma brefven synnerligt mycket inverka på mig, ty märker man, att man förmår något genom sådant, så får jag visst allt för många råd och rådgifvare. Gud gifve mig råd! På honom är jag kastad. Här har jag ingen menniska, som jag kan rådfråga i de många kinkiga frågor, som förekomma. Helst kan jag tala med Bagge. Men nu bör jag tala om något annat än just om min verld. Tack för ditt besök i det k. föräldrahemmet! Pappa daterar sin förbättring från tiden för din ankomst, och tillskrifver den dels din ordination, dels den glädje han erfor att få mottaga dig och Eder. Han tyckes förbättras efter hand. Måtte han dock icke bygga för mycket på denna förbättring, som väl ej blir mera än tillfällig! Jag har idag haft bref från Ernst – märkvärdigt nog! Han omtalar från Stensele, att Pappa är ute och åker ibland, åtföljd af Elise, - som börjar vara..... klen till helsan. Ack, var det ej sådant jag befarade, då hon skulle skiljas från sin Mauritz! Med honom lär hon underhålla en mycket liflig korrespondens, hvilket väl gifva vid handen, att föräldrarne ej kunnat eller velat inverka på henne. – Från Karl har jag ock nyss haft bref. Louise har under 5 veckor varit klen efter en förkylning, är dock nu på bättringsvägen. Få se, om de komma att fägna oss med ett besök här under julen. Från Robert deremor har jag ej på länge hört något. Han har mycket att göra, och jag har lika litet med honom, som med någon annan af Eder, k. syskon, kunnat underhålla någon regelbunden korrespondens. – Från Herman har jag ingenting hört, sedan vi träffades. Och Frykholm, som fick så stor majoritet till Lycksele! Quod bonum faustum, felixque sit⁵¹! Skall han nu också blifva lappmarksprost? Det var biskopens mening, att pastor i Lycksele skulle blifva't, och J. är väl nu snart den ende, som kan dertill förordnas. Karl nådde ej förslaget

⁵⁰ Extemporerad = improviserad.

⁵¹ Latin: Quod bonum faustum, felixque sit = må detta lända till gagn, välsignelse och lycka.

till Klara. Han funderar nu på något stort pastorat i Vesterås stift. Men äfven till ett sådant torde han ej komma att sakna medsökande, som äro svåra att peta. Jag tycker att det just är synd både om Liden och And. Blix. Jag undrar ej på, att du nu börjar längta derifrån. Och du fick ej tillträda Nora nästa vår.

Konsistoriinotarien Sundberg, med hvilken jag talade om Holmbergs tillernade ansökan i samma syfte med afseende på tiden för tillträddandet af 2 e komministerstjensten härstädes, förklarade bestämdt, att dylika ansökningar aldrig beviljas af Kungl. Majt utom endast i vissa, förut till Domkapitlen i Upsala, Karlstad och Visby antydda fall till förmån för dessa stifts byggnadskassor. Så mycket bättre, om både biskop och Cons. i Hsd afstyrkt bifall till din ansökan! Just betecknande! Du minns ju, att du hade ”den sammanhållande kraften” emot dig!

I vår bostad äro vi nu teml. i ordning. Men pengarne räcka ej till, och jag begriper ej, hvart jag här skall vända mig för att få ett lån. Ett sådant måste jag dock försöka skaffa mig. Fanny och barnen äro friska, Gudilof äfven den minsta flickan, och hon icke minst. Hon är nu ganska bastant och dugtig. När Ni skrifver till Graninge, helsen då till edra och våra vänner der, och särskildt till farbror Clas, från hvilken jag fått mottaga tvenne k. bref utan att jag ännu hunnit eller kunnat skrifva ett till honom. Är det ej bedröfligt? Jag blyges, men jag ser å andra sidan ingen möjlighet att här kunna skrifva så ofta, som jag vill och bör. – Och Arnell som blef lektor här! Det är godt, att man ej blifvit skrämmd för Hernösandsborna! Mätte vi ej alltför mycket svika de förhoppningar, som fästas vid oss! Om många ville komma hit, hade jag intet deremot! Nu lider det till slut på papperet, och jag måste sluta. Helsa oändligt och hjertligt till Augusta från mig och Fanny. Sannolikt hinner jag ej under denna månad skrifva mer. Låtom oss då komma öfverens att ofta mötas vid nådestronen, bedjande för hvarandra! Välsigne Gud vårt arbete och vår hvila, välsigne han ordet i vår mun på vårt hjerta och deras, som höra oss! Gifve han oss en välsignad utgång ur det gamla året och ingång i det nya. Och såsom Jesu namn stod öfver årets ingång och står vid dess slut, - vare han äfven vårt lifs A och O, till hvilken hela vårt lif syftar, från hvilken det hemtar sitt innehåll och sin kraft! Fägna mig någon gång, när du möjl. får tid, med några rader. Du kan knapt föreställa dig, huru kära de äro. Stundom gripes jag här af mycken bäfvan och misströstan om möjligheten att kunna uträtta något till Guds ära; deremellan måste jag söka att tillsluta mina ögon, lägga min hand i Guds och låta honom leda och råda. Gud barmhertig hjelpe dig, Eder och din tillgifne broder Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 19 januari 1881

Jönköping d. 19/1 1881.

Käraste syskon!

Från Eder båda har jag mottagit bref, för hvilka jag ej nog kan tacka Eder. De verka så godt på mitt hjerta, ty jag känner att de komma från hjertan, som älska mig i Herren, och i hvilken hans kärlek är utgjuten. Mottagen mitt hjertliga tack och min bön att ofta få sådana bref, för hvilka jag tror och beder, att Gud må välsigna Eder. Ehuru sent sänder jag ock eder min och vår hjertliga välönskan med anledning af årsskiftet. Jag har i dag min födelsedag och derigenom så mycket kraftigare maning att tänka på tidens flykt. Ack, huru hastigt ila de ej bort, våra år! Wi äro ju ej mera unga, ehuru jag har svårt att tänka mig annat; vi hafva lefvat igenom mer än hälften af den tid, som enl. bibeln och erfarenheten i allmänhet är den högsta, till hvilken en menniska kan komma, och hvad mera är – vi hafva den bästa tiden bakom oss och snart stunda för oss ”de onda dagar”, om hvilka man tänka och säger: ”de behaga mig intet”. Dock, vi stå ännu, och just nu, på culminationspunkten af vårt lif, då vi ju besitta – borde besitta – den största kraft och ett af Guds ande helgadt mod att arbeta för förverkligandet af vår egen och andras lifsgerning. O jag bäfvar vid denna tanke! Och visst är tanken derpå, att vi till mötes en natt, då ingen kan verka, och att vi befinna oss på ett stadium, der Gud och menniskor hafva rätt till de största anspråk på oss, egnad att ingifva bäfvan, väcka till syndabekännelse och bön. Ja, vi blifva väl ej annat än onyttige tjenare. Och dock – redan detta är en titel, som jag ej vet, om jag vågar tillegna mig. Säger ju Herren, att vi först då få tillegna oss den, när vi gjort det vi pligtige varit. ”Skuldbelastade tjenare”, - ja, detta heldre! Och dock – äfven deruti ämne till sjelfpröfning! Äro vi tjenare, Herrens tjenare? Godt att vi fått börja det nya året i Jesu namn och fått af Herren sjelf löfte om bönhörelse, så snart vi bedja honom i detta namn. Må vi då hålla på att bedja! Roos’ betraktelser äro, som du vet, mig mycket kära. Jag har länge ansett, och i dag fått anledning att ytterligare anse som en stor och faderlig kärlek, blandad med helig tuktan, att R_s betraktelser d. 19 Jan. äro sådana, som de äro. Först om Gud och Guds åtnjutande och egande såsom målet, för hvilket jag fått lifvet och får hvarje år; och sedan varningen för egensinnigheten och olydnaden, till straff hvarföre Gud kan sätta mig på det hala och låta mig förgås i grund. Gud hjelpe mig! Hjelpe och välsigne han ock Eder rikligen i år och alla år!

Hvarmed skall jag nu börja af allt det myckna, som jag hade att säga? Jo, för att undångöra affärerna, vill jag säga att närlagde 86 kr. utgöra min anpart af pappas lån. Jag hoppas att du kan använda de två frimärkena. Robert, som nyss rest härigenom till Tyskland, visste intet om denna liiquidation, och ville ej heller låta öfvertyga sig, att dermed var någon brådska. Han bad mig helsa dig, att han näml. trodde det bero på något misstag, att ifrågavarande lån just nu skulle böra

betalas. Dermed reste han, sig lik i allt!! Naturligtvis vill han icke undandraga sig att lemna sin andel, men det kan bli svårt nog att nu få den. Han kommer ej åter förr än omkr. Midsommaren. – Att Herman nu åter ligger i sin gamla sjukdom, torden I veta. Ack, den stackars Herman, hvad jag tycker att det är synd om honom! Ensam derute, kanske ock utan det förtroende till Gud, som gifver kraft och undergifvenhet att bära lidandet! Han har legat sedan den 25/11. Låtom oss skrifva till honom och bedja för honom! Han är nu intagen på ett s.k. sanatorium för att få bättre skötsel, än han kunde få i hemmet. Jag har ej heller mycket förtroende till läkarne der. Han låter skrifva till mig, att det som nu ”uppehåller och tröstar honom” är – morfin. Ack, ack!! – Och att Karl är på 3dje förslagsrummet till Husby i Westerås stift, der han vill efterträda Dr Nordström, torden I ock veta. Jag har endast gl. tidningarne erfarit detta. I dag har jag efter långvarig tystnad skrifvit till honom och bedt honom börja med att raka bort mustacherna samt profpredika en och annan gång. Han har ju ej ännu, så vidt jag vet, skrifvit en enda predikan i sitt lif. Husby lär ligga i den aldra vackraste trakt af vårt fädernesland. Till Björnströms efterträdare i Solna har jag hört, att Fr. Beskow i Skärstad (2 mil härifrån) möjligen blir af Kungen kallad. Om så sker, och om jag visste, huru jag skulle komma åt Grefve Hamilton, som är patronus för Skärstad, - nog gjorde jag ett försigtigt försök att få dig kallad till hans efterträdare. I Nora och om Nora är ju bara krängel!

Här har jag arbete mera än jag medhinner. Mycket kunde vara att derom säga. Kyrkorna äro fortfarande öfverfulla. ”Sanningssökare” äro mycket verksamma här, och enligt uppgift i en af stadens tidningar, skall föreningen bestå af 33 män och 5 kvinnor. De hålla ofta sammanträden med föredrag m.m.

Min högmessopredikan på juldagen, som med anledning af dagens text vidrörde dessa menniskor, som ”främmande för Johannis anda och sinne, fräckt nog, sökte göra till ljugare den lärjungen, som Jesus älskade, och påstodo sig känna Herren bättre än han”, har väckt mycket uppseende och i en af stadens tidningar blifvit af ”tacksamme åhörare” begärd på trycket. Jag kan dock ej frigöra mig från den tanken, att dessa ”tacksamme” just äro att finna bland sanningssökarne, som lära funnit sig piquerade af predikan i fråga. Jag ämnar derföre ej efterkomma den gjorda begäran, och hoppas att om någon fått ett godt intryck af predikan, en sådan, om hon ej utgifves, kommer igen flere gånger för att höra mera. Gud hjelpe mig! ”Det är svårt att predika för menniskorna”, säger Luther. Ja, ja! – Något egentligt umgänge utom Bagge hafva vi ej ännu. Saken är, att här är ett ändlöst kalasande och nästan hvar och en vill se oss och uppskjuter sin bjudning, till dess vi äro att få. Så äro vi ofta 14 dagar i förväg upptagna. Under sådana förhållanden ha’ vi ej ens haft någon dag ledig att bjuda hit några, och så länge detta ej skett, kan något umgänge ej sägas vara i gång. ”Wishet, o Herre, gif oss af höjden”! – Medan jag var på tal om Robert, glömde jag säga, att han af dem, som granskat sökandernes till e.o. professuren meriter, blifvit enhälligt uppförd i 1a rummet. Han kan således anses teml. sjelfskrifven. – Hvad säger du derom, att Elise skrifvit till Robert och sagt. att ”Mauritz” efter sitt samtal med

dig på Sandö skrifvit till henne och sagt, att nu var allt klappadt och klart, och att du gifvit bifall o råd, att de borde, äfven med hans nuvarande plats och inkomster, ju förr desto heldre gifta sig? Elise är för denna ljusning isynnerhet tacksam. Tack för Hannes' porträtt! Nu har I honom åter i Hsd. Välsigne Gud honom der! Alla de mina helsa Eder mycket och hjertligt. David har några dagar varit sjuk, är nu åter på benen. Helsen hjertligt Graninge – och Junseleborna samt så många för öfrigt, som intressera sig för oss. Skrifven snart! Låten höra något äfven om Jenny W-r. Och nu befaller jag Eder Gud och hans nåds ord! Tiden är kort! Herren är när!

Eder Immanuel

P.S. Alfred minnes utom tvifvel Teol. Stud. N. A. Melin, Östg. från Upsalatiden. Han har tagit alla examina för att inträda i prestembetet, men ingen biskop vill viga honom, emedan han måste hafva "någon skruf borta". Han går af och an. för att helsa på sina vänner. Kom hit för ett par dagar sedan och vill bo hos oss. I dag har han rest. Helsen Clas Immanuel och alla edra öfriga barn från mig och oss!

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 3 maj 1881

Jönköping d. 3 Maj 1881.

Mina kära syskon!

Mottagen härmed båda mitt hjertligaste tack för edra bref, som under sist förflutna sorgens och saknadens dagar och veckor skänkt mitt hjerta mycken tröst. När man rätt kraftigt och påtagligt blir erinrad om, huru kort vårt lif är, och huru snart vi kunna blifva åtskiljda, kännes det godt att, medan vi äro med hvarandra på vägen, kunna älska hvarandra i Kristus och ”inbördes draga hvarandras börda”. Angående vår käre aflidne har jag icke att meddela Eder något ytterligare till hvad I dels af Roberts bref, dels af tidningarne inhemtat. Så mycket framgår af alla meddelanden, att Herman åtnjutit mycken aktning på sin plats, och att han gjort sig känd för rena seder. Robert har efter afresan från Alger varit i Paris och der besökt Hans excellens Sibbern, Svensk-Norska ministern, under hvilken konsulatet i Alger närmast subsumerar. Denne har mottagit Robert mycket vänskapsfullt, t.o.m. ”förtroendefullt”, säger R., och upprepade gånger beklagat den förlust de förenade rikena lidit genom Hermans död. Mycket bråk blir derute för uthyrande af våningen och försäljningen af hans qvarlåtenskap, hvarom pappa, såsom arftagare, ensam eger förordna. Och hans fullmägt för Nordström att ombesörja detta måste underskrifvas icke blott af ”notarius publicus” i Stensele (kronofogden i Lycksele), utan af utrikesministern i Stockholm och Sv. Norska ministern i Paris. De hemsända sakerna komma ej för än i Juni. Robert har sannolikt i dessa dagar kommit till Tübingen, der han qvarstannar under denna månad. Under påsken hade vi glädjen ega Karl och Ernst hos oss. Ja, den förre har fått rösterna till Husby, men lär just icke hafva alltför stora förhoppningar att få pastoratet af Kungen. De aldra flesta af de honom tillfallna rösterna äro honom gifna af en baron Åkerhjelm, som har egendomar i församlingen, men ej ens bor der. Besvär väntas på denna grund öfver valet, och om de också intet uträtta, lär man väl genom petitioner hos Kungen söka förekomma hans utnämning. Och Jonas, som gått och förlofvat sig! Hans fästmö ser ju på porträttet ut snäll och har t.o.m. äktenskapstycke med honom. Måtte Gud välsigna deras förbund! Från Mamma hade vi bref i går. Pappa höres vara, om ej bättre, dock icke sämre. Svulnaden höres heldre af- än tilltaga, men gubben är mycket matt och har ringa krafter. Gamle Klockaren har ock nu aflidit. Så afgår den ene efter den andre från valplatsen. När kommer ordningen till oss? ”Så vaker nu alltid och beder”! Jag har under senaste tiden haft mycket, allt för mycket att göra, och väntar ingen lättnad i mina göromål under denna månad. Min helsa har varit ”si och så”, och jag har blifvit tvungen att börja rådfråga läkare. För att få någon tid att taga motion, har jag nu måst förändra mina lefnadsvanor så, att jag stiger upp kl. 6 för att kunna hinna vara ute en timme före expeditionen kl. 8. Sedan detta sista

klockslaget kommer jag under oket, och då lemnas mig ingen rast, så länge dagen räcker. Jag har också ansett mig tvungen att skriva dels till biskopen och inleda underhandlingar om erhållande af adjunkt, dels till M. Johansson i Upsala om hans bemedling att finna en lämplig sådan. Biskopen har skrivit ett vänligt bref, men sagt, att ”ännu på några år” föga utsigt finnes att erhålla disponibla adjunktskrafter. Från Johansson har jag ej ännu fått något svar. Jag har, kan tänka, förelagt honom de anspråk jag har på den blifvande medhjelparen, och han har kanske ej så lätt att finna någon i min smak. Får jag emellertid spaning på någon af annan nation, som jag lyckas öfvertala att vilja komma hit, då reser jag in till biskopen och säger, att man får lof att lemna mig den, som jag sålunda åt stiftet förvärfvat! Af allt detta bören I dock ej tro, att jag är sjuk. Nej, Gud ske lof, jag är rätt rask, men arbetet är för mina krafter för stort, n.b. af den orsak, att Jönköpings församling är en bland de nyckfullaste man kan råka ut för; och ett drag af denna nyckfullhet är, att de två komministrarne få gå utan sysselsättning, medan jag, så länge jag har förtroende, anlitas och påkallas i andlig och lekamlig nöd. Får jag derföre en adjunkt, som ej faller dem i smaken, blir arbetet derigenom ej mycket fördeladt eller för mig minskadt; och å andra sidan vill jag icke hafva någon, som rättar sig efter deras smak, ty derigenom skulle min verksamhet här i väsentlig grad försvåras och motverkas.

Till pingst hoppas jag få konfirmera mina nattvardsbarn, hvilka jag har i två afdelningar, och med hvilka jag läser 20 timmar i veckan. Några bland flickorna skänka mig mycken fröjd och hopp att bland de uppväxande kunna uppfostra några, som förstå mig, och som möjl. sedan kunna blifva en surdeg i mjölet. Gud hjälpe mig, gifve mig visdom, kärlek och uthållighet! Från mitt arbete kunde vara åtskilligt att meddela, men jag sparar sådant, till dess vi, G.v., få träffas i sommar. Kyrkorna äro ännu öfverfulla, då jag predikar. Det gjorde mig så godt, att jag ej vågade visa det, när en fröken häromdagen, som lutat (lutar?) mycket åt Waldenströmianismen, sade: ”jag förvånar mig öfver mig själf, ty jag märker att jag blir mer och mer högkyrklig för hvar söndag”. Och detta sades ej under skämt eller ens med leende, utan tvärtom i sammanhang med ordandet öfver en förestående flyttning från staden, hvaröfver hon var djupt bedröfvad. – På allvar funderar jag att under sommaren slå mig lös så mycket, att jag kan resa åtminstone till Sandö. Om tiden medgifver att komma till Eder, vet jag icke nu; naturligtvis mötas vi hos Jonas, om jag ej får tillfälle att besöka edert k. hem. Helst skulle jag vilja resa i medlet af Juni, men inväntar gerna Robert för att få hans sällskap, och han torde ej vara att vänta hit förr än i slutet af nästa månad. Han ämnar, som I veten, resa till Stensele. Vårt prestmöte infaller i slutet af Aug. Och så blir jag kanske en af inbjudarne till den allmänna luterska prestkonferensen i Stockholm, der jag då också bör och vill vara. Dessutom har jag måst lofva att under sommaren enskildt läsa med några konfirmander, tre döttrar af – ”sanningssökare”. De mina lefva godt. Vår lilla Anna har nyss undergått operation för en sådan tingest, som eder lille David hade i pannan. Annas var mycket större, men satt på ena länden. Allt har, Gud ske lof, gått väl

och såret är snart helt. Vår läkare har dock visat större omsorg i behandlingen, än jag tyckte att Frick gjorde. Dock – hvarföre tala så, som om lif och död låge endast i människors hand? Herren är Gud! Måtte han styrka, stödja, bära och trösta Eder och isynnerhet Augusta på den smärteväg, der Herren nu bjuder henne att gå för att, lydig hans vilja, våga sitt lif för att gifva lif åt en menniska, genom hvilken Gud vill förherrliga sitt namn! Det är ju dock stort att så mycket få och kunna likna honom, som gaf sitt gudomliga lif för att gifva människor evigt lif! De hjertligaste helsningar från Fanny och barnen till Eder och edra barn. Skrifven någon gång till eder tillgifne Immanuel.

Brev från broder Immanuel till Augusta Sundelin 18 juli 1881

Jönköping d. 18 Juli 1881.

Min kära Augusta!

Mottag mitt hjertliga tack för senast och för ditt k. bref af d. 11 d s. Ehuru jag knapt har hopp att hinna dig med dessa rader, medan Alfred är borta, och således ej får inbilla mig att med dem kunna bereda dig en stunds sällskap i ensamheten, och ehuru jag ej i hast kan nedskrifva något af egentligt värde med anledning af dina i brefvet framställda frågor, kan jag dock icke underlåta att skrifva, åtminstone för att tacka dig derföre, att du, ehuru klen och svag, ville komma nu till Sandö och sålunda bereda mig glädjen att ännu en gång i lifvet se dig. Herren vare tack för denna resa och allt, hvad jag derunder erfor, egnadt att vederqvicka och stärka både kropp och sinne! Här hemma har jag funnit de mina, Gudi lof, friska och raska. Att jag ock funnit en mängd göromål, med hvilka jag nu om dagarne är som bäst upptagen, behöfver jag ej säga. Min helsa är ock, Gudi lof, teml. god. Att vår lekamen är både ”skröplig” och ”dödlig”, derom erinras jag dock icke blott af Skriften, utan af den dagliga erfarenheten. – Äfven jag har haft ett bref från Robert angående Pappas död, som skänkt mitt hjerta mycken glädje och varit till mycken hjälp för mig i bön och tålmod. Jag vet ej, om jag omtalat för dig, att jag för många år sedan, under det jag en gång bad till Gud för min älskade fader, fick en så ljuflig och tydlig förvissning i mitt hjerta derom, att han skulle blifva frälst, att jag i anden likasom såg honom redan vara i de saligas krets. Jag har ej vetat, huru mycken betydelse jag bort tillegna denna erfarenhet, och derföre ej omtalat den för många (jag vill minnas, att jag omtalat den för Alfred och Robert). Men säkert är, att jag under årens lopp många gånger varit färdig att tröttna, men af denna ”andesyn” åter känt mig uppfordrad att ”hålla på” att bedja. Och om jag nu får tro, att Pappa fått saligt skiljas hädan, huru har jag icke då fått af Gud ett kraftigt stöd för min tro och min bön! Gud gifve, att jag nu kunde taga detta stöd för att härefter kunna kämpa i förbönen för de andra kära, som ännu hafva qvar det sista profvet. Och – kämpa för min egen frälsning! Det var med tanken på dylika erfarenheter jag under Pappas dödsannons ville sätta Matth.7:7,8. Ja, låtom oss bedja, söka och klappa, ty det är dock icke så fåfängt, som det ofta synes!

Att du under och med anledning af Alfreds bortovaro känner dig ”rysligt vemodig”, derpå undrar jag ej, isynnerhet i betraktande af ditt nuvarande tillstånd. Något orätt eller syndigt i denna känsla, kan jag ej finna. Skulle icke Herren förstå den och med medlidsam kärlek tänka på dig derunder, han, som t.o.m. på korset och under dödens svaghet sade: ”si din moder”; ”si din son”. Låtom oss besinna, huru mycket dessa ord af honom vittna om deltagande för Marias och Johannes ensamhet och öfvergifna belägenhet, likasom de säga oss, att han unnade dem stöd, hjälp och tröst af hvarandra, ehuru han sjelf ville vara

deras förnämsta tröst och hjälp! Du frågar mig, om jag ej känner det svårt att lefva i denna värld, när särskildt dess tomhet och fåfänglighet träder en för ögonen, och när man kanske finner få, som känner den så. Ja, detta känner jag, ofta t.o.m. mycket. Jag vet ej, om jag kan rätt bedöma ett sådant tillstånd, men jag kan dock icke förneka min erfarenhet, att min ande derunder umgås mera med Gud och mottager mera af himmelsk luft, än då jag känner det mindre svårt att lefva här. Jag vill därför icke säga, att det skulle bevisa, det man ej vore frigjord, och att det vore ett framsteg att komma ifrån denna känsla. Tvärtom bör det väl heldre vara bevis på frihet, att man längtar från bojorna, än att knapt känna dem. Jag har under sådana tider icke velat afgöra, hvilken deras själstillstånd varit mera normalt. Jag har trott, att mitt i någon mån kunnat bero på mitt naturliga lynne, på Guds ledning med mig o.s.v. Hurusom helst, har jag tyckt, att Herren derunder tagit mig afsides i Gethsemane, och jag vågar tro, att dessa tider med min Frälsare ej varit ofruktbara för min inre menniska. Kände icke David något sådant, när han klagade sig vara såsom en ensam fogel på taket? Och Christus, när han t.ex. utropade: ”huru länge skall jag vara när Eder?” – ”War nu åter tillfrids, min själ, ty Herren gör dig godt”! Farväl! Helsa hjertligt Alfred och barnen samt Lydia, om hon är hos Eder. Fanny och barnen helsa Eder. Skrifven snart! ”Tiden är kort”. Herren vare lof! I världen hafven I tvång, men

Din tillgifne Immanuel

Brev från Immanuel till Augusta Sundelin 26 augusti 1881

Jönköping d.26/8 1881.

Min kära Augusta!

När jag i qvällst kom hem från prestmötet i Wexiö, hade jag glädjen mottaga ditt kärkomna bref, hvars innehåll dock skapat mig åtskilligt att tänka på. Måtte Gud hjälpa Alfred! Derom vilja vi bedja. Jag har i dag skrivit till Karl och sagt honom, att jag bjuder Alfred att taga det rum hos Karls, som de bjudit mig begagna under vistelsen i Stockholm. Jag bor på ett hotel. Kommer Alfred att undergå någon operation, och så framt ej läkaren vill att han för densamma intages på ett lasarett, tager jag honom till mig, d.v.s. jag skall se till, att vi få bo tillsammans på något lämpligt ställe. Jag vill ej inlåta mig i underhandling med Bestyrelsen för Konferensen om anskaffande af rum, ty de rum, som kan anskaffas, lära ej upplåtas för flere dagar, än mötesdeltagarne, men vi komma ju att, äfven om icke någon operation blir dertill vållande, dröja i Stockholm flera dagar för Jonas' bröllop, som ju ej lär kunna firas förr än d. 12. Var du så lugn för Alfred, som du med Guds hjälp kan, och var förvissad, att både jag och de öfriga syskonen vilja göra allt hvad vi kunna, för honom, samt att jag flitigt skall underrätta dig om hans befinnande, om han sjelf icke kan. Jag skall söka resa med natt-tåg härifrån d. 4 för att redan på Måndagen få vara med Alfred och följa honom till läkare o.s.v. Jag hoppas, att dessa hopprafsade rader hinna Eder före Alfreds resa. Jag skall skynda mig ned och sända denna med natt-tåget; att de må hinna Ångermanland⁵² i Stockholm före d. 28. Helsa hjertligt min käre Alfred och bed honom med förtröstan och hopp resa, befallande Gud sin väg. Det gör mig ondt om Eder båda. Men jag tror och vet, att Gud mera än jag känner medlidande och barmhertighet med Eder. Edra hufvudhår äro räknade! Ack, hvad jag är bekymrad äfven för Jonas! Nu är för sent att hejda, nu återstår ej mer än bedja. O Herre, hjälp! Mera hinner jag ej nu! De hjertligaste helsningar från oss alla. Må Gud styrka dig och hugsvala ditt hjerta! Hastel.

Din tillgifne Immanuel.

P.S. Utan att smickra dig, kan jag dock icke annat än enligt sanningen säga, att Fanny från den sommar hon var hos Eder lärt sig att högt värdera dig såsom maka, moder och husmoder. Och jag är viss, att vår kära Mamma skall blifva så lycklig i edert hus, som i intet af de öfriga barnens hem. Gud allena äran! Glöm ej, när du skrifer till Fru Berg, att helsa henne mycket från mig. Att hon kan så tänka och tala om mina obetydliga tjenester åt henne, som hon gör, bevisar hvilken ädel qvinna hon är. Säg henne gerna, att jag skattar mig lycklig öfver att hafva fått blicka in i de strider, som hon under vintern 1879-1880 utkämpade, för hvilka jag beder och tror, att Gud skall välsigna henne.

Dnsme

⁵² S/S Ångermanland = ett passagerarfartyg avsett för inhemsk sjötrafik mellan Stockholm och Härnösand.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 16 november 1881

Jönköping d. 16.11 1881.

Mina kära syskon!

Sittande vid ett af mina s.k. husförhör - folkskrifningar - , som nu pågått och fortfarande pågå ännu en tid, passar jag på lediga ögonblick för att då och då nedskrifva några rader till Eder, k. syskon, för att hjertl. tacka eder båda för edra senaste, kärkomna bref. Ja, tack, tack för dem och all eder vänskap, öfver hvars egande jag känner mig så lycklig. Gud vare lofvad, att ni båda ock ären friska, d.v.s. så friska, som I kunnen vara under de förhållanden, i hvilka I befunnit och ännu befinner Eder! Mätte Herren af stor miskund hjälpa dig, Alfred, genom vintern! Jag kan visst icke utan bekymmer tänka mig Eder infrusna i Liden, fjerran från människor, som skulle kunna hjälpa. Men ack, står det ej i sanningens ord och se vi det ej ständigt bekräftadt att människor kunna icke hjälpa! Men så är det ock visst, att vi hafva en Gud, som hjelper, och att han bor när Eder utan att hans ögon är förkortad, eller hans öron lomhörde. Låtom oss bedja och kasta på Herren all vår omsorg, eftersom han lofvat att sörja för oss! Här lefva vi, Gudi lof, väl, ehuru jag en tid haft så mycket att göra, att jag betraktar det såsom en synnerlig nådebevisning af Gud, att jag icke dukat under. Jag känner mig dock mycket trött och i behof af hvila, hvila för både kropp och själ. Kanske skall jag längta efter denna hvila utan att få den förr än i döden och i grafven. Mätte jag finna den då och der! Och det kan ju vara endast en mycket kort väg, som återstår för mig, till dess jag kommer till detta mål. Mycket sjukligt hafva vi nu plötsligt fått ibland oss, särskildt bland barnen. Icke blott messling, utan en ganska elakartad skarlakansfeber går här, och många barn ryckas bort. Ja, difterien, som följa med skarlakansfebern, angriper äfven äldre. – Nå, hafva I hört den uppskakande underrättelsen från Stockholm angående vår stackars broder Ernst? När jag i Lördags mottog den från Karl, kan jag ej säga, med hvilka tankar och känslor jag sedermera måste sköta mina många göromål den dagen. Har ej Karl skrivit till Eder, så beror väl detta derpå, att han varit så djupt upprörd och bedröfvad, att han ej kunnat. Det kan dock icke blifva någon hemlighet för eder, och därför tjänar det ej till något att för eder förtiga det sorgliga förhållandet. Han har befunnits vara skyldig penningar (icke till allmänna kassor) till belopp af i det närmaste 2000 kronor, och då han blifvit affordrad betalning, och ej velat yppa rätta förhållandet för Karl, har han i förtviflan t.o.m. sökt beröfva sig lifvet. Han hade redan, med anledning af en i hans rum qvarlemnad biljett, och då han under 1 dygns tid ej varit att återfinna, blifvit hos styrelsen rapporterad såsom död. Emellertid fanns han i ett bedröfligt tillstånd å Djurgården, hvarifrån Karl med stor möda lyckades föra honom hem. Pengarne måste vi nu utbetala för att undvika skandal; och likväl synes icke detta mig vara det sorgligaste, utan den arme broderns tillstånd och förhållande till Gud och till honom sjelf samt de farhågor man måste hysa för hans framtid.

O huru mycket elände synden kan åstadkomma! Må vi af detta fall, det sorgligaste inom vår slägt, hvartill jag varit vittne, hemta varning och lära oss tacka den barmhertige Guden, att han uttagit oss från syndens och dödens väg! Af H.posten ser jag nu, att Mörtsell blifvit utnämnd till Stensele, och att Risberg tagit afsked. Den förres förkunning måtte således hafva funnits tillfredsställande. Den senares afskedstagande har djupt smärtat mig. Han kunde dock, synes mig, genom att blifva stilla och söka nåd att öfvervinna skrupler, hafva blifvit till välsignelse för vår kyrka och vårt folk. Här har det väckt en oerhörd uppmärksamhet, att biskop A. i Wexiö officiellt genom rektor infordrat uppgift på de lärare vid läroverket som tillhöra sanningssökarnes förening⁵³, med tillkännagifvande, att han icke ämnar föreslå dem till uppflyttning i högre lönegrad. En sådan fara kan synas betänklig nog för hvar och en, men aldramest för smålänningar, som hafva mycket svårt att offra sina penningar. Det har, som sagdt är, åstadkommit en ovanlig uppmärksamhet i hela staden, och jag har t.o.m. blifvit af en bland dessa lärare – den skarpsinnigaste bland dem – uppfordrad att i öppen diskussion med honom försvara vår kyrkas lära mot de af sanningssökarnes framställda argumenter. Jag har varit tvungen lofva honom ett sådant öppet tankeutbyte, och det är endast i förtröstan på Guds mäktiga hjälp jag vågar gå in i denna strid. Bedjen för mig, för Guds sanning, för Kristi folk! Här hafva vi ännu endast blidväder; ingen snö, ingen köld, ingen is; i dag häftigt regn. Många träd stå ännu löfbeklädda. Nu måste jag sluta. De hjertligaste helsningar från Fanny till Eder båda. Låt oss snart höra af Eder! Käre Alfred, var försigtig om den lilla återstod af helsa, som du har. Om du ej i Stockholm kom att köpa dig de af mig beprisade mag-gördlarne, måste du låta göra dig sådana och anlägga dem. Om du ej nu medicinerar med andra medel, får du väl börja använda Fröken Ramsays medel, till dess du får något från Fröken Bergström. Dokt. Bokström frågade efter dig häromdagen. Han uttalar mycket och hjertligt deltagande för dig. Ack, hvad man ofta får känna sig hjälplös och öfvergifven bland menniskor! Men få vi också icke lika ofta förnimma, att vår Gud, allsmächtig Fader, gör mer än vi kunna tänka och bedja för att frälsa den fattige, som ropar, och den elände, som ingen hjälpare hafver? ”Jag är en gäst och främling på jorden; fördölj icke dina bud för mig”, - beder David. Och när vi just känna och märka oss vara sådana gäster och främlingar, - bedjen Gud, att han ej må fördölja sina bud för oss. Hans bud (= ord) skall vara vår tröst, att vi ej förgås i något elände hvaruti vi äro eller kunna komma; det skall ock lysa oss genom de okända, mörka skickelserna, så att vi skola finna vägen till Gud, till frid och till den sabbatsro, som står Guds folk tillbaka. Farväl! Gud välsigne och bevare Eder, k. syskon; han låte sitt ansigte lysa för Eder och gifve Eder sin frid!

Eder brådskande, tillgifne Immanuel.

⁵³Sanningssökarnas förening = förening, vars ändamål enligt stadgarna var "att enligt vetenskapens anvisning befordra en på förnuft och erfarenhet grundad världsåskådning i religiös och sedlig riktning samt därjämte att förbereda en därmed överensstämmande kyrka och församling".

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 31 januari 1882

Jönköping 31.1 1882.

Mina Kära syskon!

Ehuru under mycket stor brådska, skyndar jag att nedskrifva några rader, som jag hoppas komma eder tillhanda vid den tid, då Mamma och Elise inträffa i Liden, och då äfven Jonas och Lydia höra vara der dem till mötes. Ehuru långt ifrån eder vill jag dock gerna göra mig påmind bland eder, nedkallande öfver den kära kretsen ljus och hjälp och tröst från honom, som är enkors tillflykt och de faderlösas fader, och bedjande om edert deltagande och edra förböner. Hafven tack för edra kära bref, som jag under den bråda tid, som senast förflutit, ej kunnat besvara. Vi hafva nu redan tillryggalagt den första månaden af det nya året. Blifve det för eder alla och oss ett nådens år, ett salighetens år! Jag tackar Gud, som nådeligen uppehållit min helsa och mina krafter under den tid af mycket och ansträngande arbete, som redan förflutit under året. Nu börja nya arbeten, och de te sig att ej blifva mindre än de, som undangjorts. I öfvermorgon börjar jag med mina nattvardsbarn, och de äro så många, att jag måste hafva dem i 3 (stora) afdelningar, hvardera två gånger i veckan. Dessutom har jag i dag öfverhopats af så många böner från åtskilliga föräldrar till ynglingar vid elementarskolan att äfven läsa med deras söner, att jag ej vet, huru jag skall komma ifrån dem. Men när skall det ske? Och när skall jag göra allt annat? Endast mina sammanträden i Kyrkan och Skolråden (obs. kyrkobyggnaden m.m. m.m.!), som återkomma nästan hvarje vecka, kräfva mycken tid. Gud hjelpe mig! Jag måste snart få adjunkt. Hoppas till 1 Maj få en half, d.v.s. biträde af en ordinerad lärare vid elementarskolan. Dylika halfva adjunkter kosta dock mycket, under det hjälpen ej blir så stor, som man kunde önska. – Men nu skulle jag väl ej tala om mig. Ack, den som kunde flyga till eder en dag under denna tid för att få hvila och vederqvickelse till kropp och själ! Dock – hvi bedröfvar du dig, min själ, och är så orolig i mig? Hoppas på Gud!

”Evighetens hopp” af Farrar har jag läst; kan dock ej säga, att jag blifvit så mycket tilltalad af boken, som många både här och annorstädes. Den är varmt och hänförande skrifven, men när det gäller så viktiga spörsmål, som der uppställes, fordrar jag en lugn bevisning och icke endast några känsloutgjutelser, huru varma som helst, föranledda närmast af de mest krassa skildringar af de osaligas tillstånd, som F. kunnat uppleta. Om någon omvändelse och bättring i evigheten kan och skall inträffa – jag hoppas det i vissa fall och under vissa omständigheter - , derom lemnar oss bibeln i okunnighet, under det den allvarligt uppfordrar oss att väl använda den nådetid vi hafva. När bibeln iakttager en så helig tystlåtenhet i detta fall, anser jag det förvetet att mycket deröfver forska, och olämpligt för en prest att i populära predikningar uppträda med vare sig det ena eller andra påståendet. Jag erkänner, att jag icke mycket

kan förlika mig med det predikosätt, då man med skildringar från helvetet och hotelser af qval utan slut vill skrämman folk till bättring och tro. Ansaret för nådeföraktet tillhör det oss att påminna om, och vi kunna ju göra detta utan att - på ett sätt som bibeln ej använder – tala ofta om ändlösa straff. Bibeln vänder sig till människans förstånd, vilja och samvete, och vill bevisa för henne, att det är hennes pligt, hennes ära och sällhet (både i tiden och evigheten) att gifva Gud, hvad Gud tillhör. Och så böra ock vi predika. Men om jag ej tycker om nyss antydda predikosätt, kan jag lika litet gilla ett sådant, som det af F. i den angifvna boken använda. Åtminstone gifver erfarenheten vid handen, att en människa under och till följd af bestraffningen för begångna synder kan mer och mer förhärdas, och att han vid strafftidens slut är än mera brottslig och af det onda genomträngd, än vid dess början. Det kan hvar och en säga, som bäst känna tillståndet vid våra straffanstalter. Hvem kan då med dessa erfarenheter för sina ögon och med fasthållande af den sanningen, att människan är en fri personlighet, drista påstå, att det är en gifven följd af en tids straff i evigheten, att han skall bruka sin frihet till att vända om till Gud?

Emellertid, ehuru F. i detta fall varit oförsigtig och låtit hänföra sig af sina känslor till påståenden, till stöd för hvilka han ej kan åberopa hvarken bibeln eller erfarenhetens vittnesbörd, innehåller likväl hans bok mitt stöd för det lättsinniga antagandet, att straff i evigheten existera endast i inbillningen. Den som med ett på bibeln troende sinne och med den heliga fruktan för Gud, som hans ande inplanterar hos människan, läser hans bok, skall ej – synes mig – kunna missbruka den till ett lättsinnigt umgående med nåden och nådetiden. Han förutsätter ju straff, äfven han, och om han ock tror, att de möjligen efter 1000 gånger 1000 år skulle upphöra, - hvem vill, äfven med den varmaste beundran för honom och tillit till hans försäkningar, deraf låta förleda sig till att blifva försumlig i användandet af Guds nåd. Det är ord, som ej lemna rum för lek och lättsinne, när Guds ord säger: Gud låter icke gäcka sig; det gräseligt att falla i lefvande Guds händer. Och när Jesus Kristus i sin herrliga tillkommelse skall säga till människor: går bort ifrån mig, n.b. utan att gifva dem något löfte eller hopp om återvändande, så är detta nog allvarliga ord för att mana en hvar, som ej vill låta sin salighet bero på ett tärningspel, att med fruktan och bäfvan skaffa sin salighet. Men nu nog härom för denna gång. Jag blev mera mångordig i frågan än jag ämnade.

Huru lefver du, m. k. Alfred? Jag hoppas, att du underkasta dig den homöopatiska kur, som föreskrifves dig, då du vet, att den alopatiska⁵⁴ behandlingen för ditt onda ej är egnad att ingifva mycket hopp att öfvervinna det. Du måste, du får lof att foga dig efter de råd och föreskrifter, som dessa homöopater fordra, om de näml. hafva något hopp, att ditt onda derigenom kan komma att häfvas. Nu hafva I ej många månader kvar i Liden. Få se, om Gud vill att vi få träffas i Nora till sommaren! Jag hoppas, om vi lefva, att eder raske

⁵⁴ Allopatisk medicin = traditionell medicin.

biskop uppskjuter din installation der till den tid, då jag skulle kunna komma upp. Mycket kunde vara att omtala från vår verld här, men jag hinner nu ej. Kristi kyrka är såsom skeppet i stormen. Må vi icke glömma, att Herren är när, äfven om han synes sofva, och att det är vi, som med våra bönerop skola väcka honom upp.

Helsen nu (äfvén med en kyss å mina vägnar) Mamma och Elise, när de komma till eder. Komma Jonas och Lydia till eder, helsen dem hjertligt och tacken för det k. bref, som jag nyligen mottagit. Ja, jag har 2 bref från den k. Jonas att tacka för. Alla mina syskon är jag sedan länge skyldig bref. Tröttnen icke att älska och hafva fördrag med en arm broder, som står i mycken och stor skuld hos både Gud och eder! Fanny och barnen lefva väl; helsa hjertligt. Esther fyller i dag 16 år, skall i år konfirmeras, har bleksot⁵⁵ i hög grad och har för konfirmationens och helsans skull fått sluta skolan under denna termin. Maria Anderberg, hennes goda vän från Hernösandstiden, kommer att inackorderas hos oss under dessa månader för att äfvén konfirmeras. Nu farväl! Gud med eder! Skrifven snart till eder broder Immanuel.

⁵⁵ Bleksot = blodbrist.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 11 september 1884

Jönköping 11/9 1884.

Min käre broder!

Enligt aftal med bröderna i Stockholm, från hvilka jag nyss skiljts, vill jag meddela dig något af hvad vi der talat om vår kära mamma och våra affärer med dig. Som du väl torde förutse, stå dock vi så rådlöse som möjligt, då vi ej hafva dig ibland oss. Nu ber jag å mina och deras vägnar få försäkra dig, att det är vår allvarliga vilja och fördran att få dela med dig och eder pligten att vårda den gamla. Eftersom du förklarar, att hon ej kan flyttas från edert hem, måste vi därför bedja att hon får förblifva der. Men om du sätter dig in i vår belägenhet, skall du lätt finna, att vi omöjligt kunna afgöra, när, huru och till hvad belopp hvar och en af oss skall till dig lemna sitt bidrag. När vi lefva åtskiljda, hvar på sitt håll, måste en taga initiativet och för hvarje år verkställa en slags utdebitering på de öfriga, på det hvar och en skall, såsom vi alla önska, få vara med. Och du måste vara denne ene. Du får ej och behöfver ej känna det på något sätt obehagligt att i ett bref till mig eller till hvar och en af oss säga: ”nu är det tid, att hvar och en insänder till mig ett belopp af, utgörande andelen af underhållet för mamma”. Får endast jag ett sådant bref, skall jag icke blott insända min andel, utan tillskrifva Karl och Robert att göra detsamma. Saken är, såsom du riktigt anmärker, endast en penningefråga, men du måste dock bestämma beloppet, tiden för inbetalningen o.s.v. När vi voro uppe i Nora, öfverenskommo vi ju att t.v. löna en piga för hennes räkning. Icke veta vi, om af influtna medel från Stensele eller Åsele denna piga hittills kunnat lönas, eller om vi äro skyldiga dig för henne och i sådant fall huru mycket. Du måste säga oss det. Icke heller kunna vi säga, hvad som efter mammas senaste insjuknande blifvit nödigt tillägga till en pigas lön. Du måste lika uppriktigt säga oss detta; behandla, hvad som är affär, endast såsom affär och tillsäga oss, när tiden för inbetalningen är inne. I sammanhang med detta, hafva bröderna velat genom mig och med mig anhålla, att du ville säga oss, om vi ännu äro skyldiga Anders August för hans besvär med boets utredning och med det snaraste gifva oss förslag, huru och med hvad belopp vi skola ersätta honom. Wi få ej dermed uppskjuta, så framt han redovisat för sitt uppdrag. Har han deremot icke gjort detta, bör han genom dig eller någon af oss erinras att göra't. Af Faster i Åsele lära vi hafva fått några arfsmedel, som egentligen skolat utfalla först efter hennes död. Jag har ej hört något derom för än nu; men alla äro vi ense derom, att om dessa medel utfallit, vi böra aflåta en tacksamhetsskrivelse till henne. Säg oss äfven i detta fall din mening. Tråkigt att Sandberg ej kan få fasta på stället för saknaden af Ernsts namn. Har ej du eller Robert någon gång fått en generel fullmakt af alla syskonen (således ock af Ernst) att handlägga sterbhusets angelägenheter? Och kan ej en sådan fullmakt här få gälla? – Detta

bref blir endast ett affärsbref. Från konferensen kunde vara mycket att säga. Af deltagare kan du få höra åtskilligt, i tidningarne se ytterligare. Der saknades icke mycken synd och brist, ehuru icke heller mycken nåd. Joh. Dahlberg träffade vi i Stockholm. Till Upsala reste jag på en titt. Esther, som följde mig till Stockholm, har t.v. stannat qvar der. Nu börjar snart för mig det stränga arbetet. Måtte Gud stå mig bi! De mina lefva väl. Helsa hjertligt Augusta och edra barn, så ock Mamma, om hon minns oss, samt syskonen på och vid Sandö. Från Elise vänta vi "intressanta" nyheter. Herren välsigne dig, k. broder, med mycken barmhertighet, nåd och frid! Hast!

Din tillgifne Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 24 september 1884

Jönköping 24-9-1884.

Käre broder!

Tack för ditt bref med dagens post, såsom ock för det till prestkonferensen adresserade, hvilket – jag vet ej af hvad skäl – kommit till Stockholm för sent för att der träffa mig. Så snart jag här hemma fick mottaga det, öfversände jag det till Robert och Karl, och gör så äfven i dag med det sista. Wissertligen var det af nöden för oss, som, tyvärr, icke hafva råd att behandla frågan om Mammans underhåll annorledes än som en affärsfråga, att du framställde ditt förslag, hvilket vi naturligtvis tacksamt biträda. Godt att du sedan gammalt är en förfaren räkenskapskarl, ty det blir verkligen rätt många och invecklade räkenskaper du får föra för både sterbhuset, Mamma och de betalande bröderna. Men, käre, köp presenten åt And. August. Du är mera praktisk än jag, och Augusta mera än vi båda. Och nog finns det i Hernösand, hvad man i den vägen behöfver! Skulle jag köpa här, kommer också detta kanske mera att fördyra affären än tvärtom. Och om någon inskription skulle göras – hvilket kanske är lämpligt – så vet jag ju icke mer än "Anders August", och dermed... Du kan bestämdt göra det bättre än jag. En pjes synes mig lämpligare än flere skedar. Finns ej en lämplig pjes i Hsd, och tror du att det blir billigare att köpa den här, så skrif då derom till mig, men säg mig på samma gång, huru mycket (ungefärl.), pjesen får kosta, hvilken pjes I ansen lämplig samt And, August namn fullständigt.

Svårt med Ernst namn. Jag tror ej, att saken hjälpes med annonsering i Post- och Inrikestidningarne. Och i alla händelser åtgår dertill minst ett år. Jag har i mitt förra bref bedt Robert tala med G. Gavelius om saken och i dagens bref upprepat denna begäran, hvadom du väl från honom (Robert) får höra något juridiskt klokt. Svårt att höra om Mamma. Tror du ej, att hennes oro är endels en följd af slag-attackerna? Man får ju se menniskor efter en sådan gråta och vara oroliga öfver allt och öfver intet. (T.ex. gubben Afzelius m. fl.) Måtte Gud förbarma sig öfver henne och oss! Någon afsigt har han väl med att låta henne ligga i detta tillstånd. Godt om hon slipper liggsår. Gifve Gud oss tålmod, kärlek och nåd att "hålla på att bedja"! Jag har brådtom och hinner ej fortsätta. Godt att Elise tillfrisknar. Helsa henne, så ock min namne i huset och Mauritz samt Jonas och Lydia m.fl. A' propos Ulla, som är på edra trakter. Fråga henne, huru det är med underhållet af pappas graf, och om vi nu böra skicka våra 50 kr till Kyrkorådet. Hvad ombudet i Åsele beträffar, torde väl vara bäst att fortfarande anlita Morbr. Samuel, ehuru han kanske blir dyrare (för resan från Wilhelmina) än Arbman. Men han torde väl i alla fall vara närvarande. Arfvet bör äfven efter min mening användas till amortering af vår skuld. Nu farväl! Helsa mycket Augusta och Mamma från mig och oss. Aldrig talar du om din helsa. Hvad vet du om din tumör? Vi lefva som vanligt, Gudi lof! Herren välsigne och bevara dig!

Din tillgifne Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 30 oktober 1884

Jönköping den 30 Okt. 1884.

Käre broder!

På denna min dyra moders begrafningsdag, då de flesta af mina närmaste äro samlade för att bedja och tacka Gud för hoppet om uppståndelsen till ett evigt lif, känner jag mig mera närvarande hos Eder än här, och därför begagnar jag ock en stund för att skrifva till dig. Haf hjertl. tack för ditt senaste bref, i dag mottaget. Jag hade, förrän jag fick underrättelsen om dagen för Mammans jordfästning korresponderat med Robert och bedt honom så tidigt underrätta mig om begrafningsdagen, att jag skulle kunna, om möjligt vore, bereda mig tillfälle att ansluta mig till de resande bröderna. Men så kom hans bref sistl. Söndag, att begrafningen skulle ega rum som i dag, och dermed var allt hopp att kunna komma mig afskuret. Jag hoppas, att icke blott Robert, utan äfven Karl, från hvilken jag ej haft något meddelande efter Mammans död, är hos Eder i dag. O jag känner djupt i dag, att jag är endast en gäst och främling på jorden, och att jag framför allt behöfver bedja till mitt lifs Gud; ”fördölj icke dina bud för mig”. På dem må jag gifva akt såsom på ett ljus, som skiner i ett mörkt rum, till dess min förlossning nalkas. Huru stort ändock att Jesus Kristus är uppståndelsen och lifvet, och att vi således i gemenskapen med honom hafva uppståndelsen så visst, att ingen död kan beröfva oss den, och lifvet så visst, att vi lefva äfven om vi dö. Måtte vår dyra moder hvila i frid till uppståndelsens dag, och vi finna henne då bland dem, som utsträcka bedjande händer till honom, som frälsar det som förtappadt är, och öppna sina ögon med fröjd för att skåda honom, genom hvilken Gud gifvit oss ett godt hopp och en evig tröst!

Ledsamt att det gått så långsmat med befordringen af begrafningskransen. Den har behöft en vecka från Sundsvall till Nora. Huru kan sådant hafva varit nödvändigt? Jag hoppas att jag snart får något meddelande från dig om begrafningshögtiden samt en afskrift af det tal, som af någon bland Eder torde hafva hållits. Skänk mig detta med aldra första. Jag förmodar, att Karl och Robert ej kunna stanna länge hos Eder, och att de således snart, om Gud gifver dem en lycklig resa, äro tillbaka i sina hem. Men det torde dröja länge, innan jag får träffa någon af dem. Det har visserligen nu på nytt blifvit på allvar ifrågasatt, att jag skulle resa upp till Stockholm, men dels vet jag icke ännu, om det kommer att ske, dels torde jag icke heller då komma att träffa Robert.

Anledningen till den ifrågasatta resan är en ny sorg, som förestår oss. Du torde veta att morbror Jonas ligger för döden. Han insjuknade dagen efter Mammans död, hvarom han ännu intet vet och icke torde få veta något förr än i evigheten. För några dagar sedan har doktorn underrättat moster, att morbror ej kan lefva många (högst 14) dagar (efter meddelandet). Detta har gripit moster så mycket, att Konrad på hennes begäran skrifvit till mig och bedt mig resa upp både för

morbrors och hennes skull. Jag har nödgats svara, att jag under denna vecka icke kan komma lös; men att jag, om nytt bref kommer omkr. Söndagen, skall försöka resa i början af nästa vecka. Morbror har "vatten i magen". Låtom oss bedja för honom, bedja mycket för alla sjuka, ja för alla människor, hvilka ju rundt omkring oss växa upp såsom blomster och åter falla af! Huru allvarligt är icke menniskolifvet! "Och hvad är väl jordens lust och fröjd emot att se i himlens höjd Herrens anlet blida"! Farväl! Hjertliga helsningar från oss alla till Augusta, dig samt syskonen på och vid Sandö! Till Jonas sänder jag ett hjertligt tack för hans bref. Må på oss uppfyllas det löftet: den som gör Guds vilja, han blifver evinnerligen!

Din tillgifne Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 15 november 1884

Jönköping den 15 Nov. 1884.

Mina kära syskon !

Under stor brådska några ord för att sända eder ett hjertligt tack för de skickningar vi mottagit från vår aflidna moder och hennes begrafning. De öfversända sakerna af Mammans tillhörigheter hade ju icke behöft vara så många, ty jag har ju uttalat min åsigt, att hvad som tillhörde henne borde få stanna inom edert hus. Jag begärde endast någon liten sak till minne af min älskade moder. Ja, Morbror i Stockholm följde strax efter henne och fick icke ens i denna världen veta om Mammans död! Jag jordfästade honom i Finska kyrkan sistl. Lördag och fick vid detta tillfälle hastigt träffa äfven Karl och Robert. Att vi hade mycket att samtala om, förstås lätt. Men tiden var mycket kort för oss alla och nu befinna vi oss åter, hvar på sin port, för att träffas – kanske först i evigheten. Hvem af oss skall härnäst kallas från arbetet till räkenskapen? O huru kort och litet värdt är ej människolifvet! Och likväl af hvilket oberäkneligt värde. ”Tiden är den hoprullade evigheten; evigheten den upprullade tiden”. Hafven hjertligt tack för edert bref, som åtföljde sändningen. Hvarje ord om och från Mamma är mig dyrbart, och intet så mycket som det, hvilket låter mig få hysa hoppet om hennes förlossning. Jag har ofta och äfven under denna tid haft godt af att tänka på Jesu ord: ”i min Faders hus äro många boningar”. Hafva vi ej rätt att af de många boningarne sluta till många olika grader i saligheten allt efter den utveckling, som människorna uppnått? Icke blott min känsla, utan ock mitt samvete och min tro på Guds rättfärdighet förbjuder mig att tro, det Gud skulle evigt bortkasta någon, som ej genom synd mot den hel. Ande blifvit ”oduglig till tron”. Och om en människa ej begått denna synd, utan tvärtom har så mycken slägtskap med ljuset och dragning till ljuset, att han efter detsamma utsträcker, om än en domnande hand och en, om än skum blick, få vi då icke tro, att det finnes någon boning äfven för henne i Fadrens hus? Är icke Jesus Kristus lifvet och ”lifvet människornas ljus”? Och är icke derföre hvarje längtan efter ljus och lif i Gud ett uttryck af det andeligen fattiga sinne, hvilket himmelriket hör till? Långt ifrån att jag med denna uppfattning skulle känna mig frestad till vårdslöshet och slarf i min egen salighetssak, finner jag den i stånd att mer än mycket annat förödmjuka och uppväcka mig. Måne jag ej skall få se många af de ytterste gå före mig in i himmelriket, efter jag vet, att af den som mera gifvet är, skall mera blifva utkräfdt, och att ingen till slut blir så mörk och så fiendtlig mot ljuset, som den, hvilken, värmd och ledd af ljuset, likväl älskat mörkret mer än ljuset? Men nu bör jag ej fortsätta med detta. Herren göre oss trogna samt under bidandet efter hans tillkommelse tålige i bedröfvelsen, glade i hoppet, oförtröttade att bedja.

Jag såg Joh. Dahlberg i Stockholm, när jag nu var der, tryckte t.o.m. hans hand i Kyrkan, men fick ej träffa honom. På hemresan förkyldde jag mig och har under denna vecka varit ”si och så”. Mycket att göra med de dagliga husförhören! Fanny är ock ofta rätt klen mest till följd af organiskt fel i hjertat, som vållar icke blott tungsintethet, utan svår hjertklappning och andnöd. Hon jemte barnen helsa eder mycket och tacka hjertligt för skickningane från Farmor. Nu hinner jag blott anbefalla eder åt Guds barmhertighet samt bedja om en hjertlig helsningen till edra barn, syskonen på och vid Sandö, m.fl. Kommen ihåg med några rader eder tillgifne broder

Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 24 augusti 1885

Jönköping 24-8-1885.

Käre broder!

Närlagde handling har blifvit mig genom Kon s Bef de⁵⁶ tillstånd. Jag förmodar att äfven du fått en dylik. Käre, hjälp oss nu att detta elände en gång tager slut, så att vi slippa skammen inför hela landet. Låt mig ock vid tillfälle veta, hvad du gjort åt saken. Vi måste väl hafva något ombud vid häradsrätten? Ty Sandberg kan ju aldrig erhålla lagfart å stället, förrän vi först erhållit sådan.

Här hafva vi under senaste tiden haft regniga och ruskiga dagar. Jag sliter ondt sedan en vecka af en svår rheumatism i ryggen och högra axeln; Fanny har åter varit klen på sitt vanliga vis och fått under senaste dagarne vara bunden vid sängen. I slutet af denna vecka flyttar familjen in från landet.

I Hernösandsposten i dag ser jag, att äfven Lydias "resa" nu är undanstökad. Ett faseligt resande inom slägten på sista tiden!

Af Jönköpingsbor, som varit vid Lysekil, har jag hört sällsamma ting om Mathiesen, som der varit badpredikant och uppträdt både såsom sådan och i umgängeslivet på sådant sätt, att han länge lär låta tala om sig.

Farväl! Helsa hjertligt Augusta och Ernst samt syskonen på och vid Sandö.

Herren föröke oss tron och behålle oss fasta i sitt ord! Låt mig höra af dig! Hast!

Din tillgifne

Immanuel

⁵⁶ Kon s Bef de = Konungens befallningshavande, landshövdingen.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 9 september 1885

Jkpg d. 9 Sept. 1885.

Käre broder!

Närlagde handling har blifvit mig tillsänd från Karl och skyndar jag att sända den, försedd med min underskrift, till dig för vidare behandling. Käre, skynda på saken och hjälp oss, att vi må slippa plikta vid hösttinget i Lycksele, som sannolikt infaller i dessa dagar. Att nu undkomma plikten, om vi ej hafva allt klart, är ju icke möjligt.

Här allt sig likt. Hösten börjar nalkas med mörker och många göromål. Min adjunkt är snäll, fast något "säflig" och – lat.

De mina lefva godt. Hjertliga helsningar till Augusta och alla syskonen. Jag hade bort skriva till Jonas och gratulera honom med anledning af hans dotters födelse, men har icke tid. Frambär min lyckönskan till honom och Lydia, hvilken jag hoppas är frisk igen.

Werlden är mörk och trång; när skall jag dertill komma, att jag må se Guds ansigte? Herren välsigne dig och eder! Hast!

Din tillgifne
Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 20 januari 1886

Jönköping den 20 Jan. 1886.

Min käre broder!

Ehuru jag nu vill och borde skrifva ett särskildt bref till hvar och en af eder, som i går gladde mig med sin hågkomst och sina välönskningar för mig, kan dock detta till följd af min strängt upptagna tid icke ske. Derfor beder jag dig, att du vill öfverbringa det broderliga tack, som jag härmed sänder dig, icke blott till Augusta och Ernst, utan ock till syskonen på och vid Sandö. Det är ej för att synas fullgöra en pligt, som jag sänder er detta tack; utan det är, upprigtigt sagdt, framsprunget från mitt hjerter, hvilket kände sig genomströmmas af glädje, när jag såg mig, alldeles oväntadt, sålunda vara i edert minne och eder kärlek innesluten. Ju äldre jag blifver, desto mer känner jag mig gripen och värmd af den verkliga kärlek, som jag upptäcker i lifvet. Jag medgifver, att jag ofta känt mig gäckad i mina förhoppningar att finna en sådan, och att lifvet i denna verld har börjat synas mig fattigt i samma mån jag funnit, att det är mycket fattigt på kärlek. Men desto mer har jag kunnat fröjda mig på ett sätt, som t.o.m. synts mig barnsligt, öfver den kärlek jag funnit, äfven om den t.ex. kommit mig till del af ett litet barn, för hvilket jag i öfrigt varit främmande. Ja, visst är kärleken af Gud, och derpå går väl ock hans ledning med oss ut, att vi skola känna 1a att vi kunna umbära hvad som helst, utom kärleken; 2a att vårt kärlekstörstande hjerter endast i honom finner, hvad det åstundar och behöfver för att vi må vara salige. Utom tacket för telegrammet i går skall du hafva ett särskildt tack för ett kärkommet bref strax på nyåret samt Jonas ett lika hjertligt för ett för några dagar sedan mottaget bref. Hafven undseende med eder stackars broder, som är och står i fara att blifva en mycket oefterrättlig korrespondent. Jag har under de sist förflutna veckorna verkligen haft så mycket icke blott att uträtta, utan att tänka på, att jag känner mig riktigt längta efter en dag, då jag kunde få hvila. Herren vare lof, att min helsa och mina krafter hållas uppe! För dig kan jag omtala, att det yttre medel, som jag tillskrifver den helsa och arbetskraft, hvaraf jag f.n. är i besittning, är några piller, som tillverkas i Tyskland ("Schweizer – piller"), men kunna köpas på apoteken härstädes, och med hvilkas tillhjälp min matsmältning försiggår i berömvärd ordning. Det är visst något vågadt af mig att sålunda hvarje dag använda ett medel för matsmältningen, som sålunda blir för mig oundgängligt, och jag vet ej, hvar det skall stanna, om detta blir kraftlöst. Men nu har jag begagnat dessa piller ganska länge och finner af dem endast välmåga. Om du vill begagna dem och de ej finnas på edra apotek, skall det blifva mig ett nöje att skicka dig en ask. – Ja, Karl har varit illa deran för kikhostan. Jag hoppas, att han nu är konvalescent; men troligt är väl, att han under hela vintern får hafva känning af detta onda, som sällan plägar häfvas fullständigt förr än med sommarluften. Och Robert skrifver och författar

”värre”, så att det nu är omöjligt att få ett bref, skrifvet af hans hand. Snart måste han dock hafva sitt arbete färdigt, och derefter inträder väl för honom en lugnare tid. Ordförandeskapet i fattigvårdsstyrelsen har jag fått mig pålagdt, men aldrig har jag kunnat ana, att jag derigenom skulle blifva tvungen att börja genomföra så genomgripande och vidtomfattande reformer i hela administrationen, som här synas mig nödvändiga. Må Gud hjälpa mig och gifva mig visdom att åtminstone uträtta något till hans pris! – Tiderna i Småland äro mycket tryckta. På Lördagen i denna vecka har jag tiondeuppbörd i Ljungarum. Jag väntar, att vederbörande vilja lösa rågen för 12, högst 13 kr., kornet gå 10 o.s.v. Ja, nog är jag protektionist; och jag vore det lika mycket, äfven om jag icke vore löntagare. Bedröfligt att de norrländske riksdagsmännen skola vara sådana frihandlare! – Jag skall i hast nedskrifva några rader direkt till Ernst. – Helsa nu hjertligt till Augusta, edra barn samt syskonen från mig och alla de mina, hvilka - Gudi lof – lefva väl.

Farväl, Gud anbefald!

Din broder
Immanuel

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 15 mars 1886

Jönköping 15-3-1886

Käre Broder!

Med mycken glädje och tacksägelse till Gud hafva vi mottagit ditt sista bref med de fägnande underrättelserna från ditt hem. Huru visar icke Gud gång efter annan, att han kan hjälpa icke blott ”genom många, utan lika lätt genom få”, m.a.o. att han icke behöfver människokraft för att visa sin kraft, utan att han tvärtom förherrligar den i vår svaghet. Och detta gör han ju, säger Paulus, på det vi icke skola sätta tröst till oss sjelfva, utan till Gud, som uppväcker de döda, som således kan göra äfven det, som är omöjligt för människor. Herren gifve oss allt mer af denna tro, ty med hvarje dag, som går, tycker jag mig alltmera blifva i behof af en sådan tro, som icke inskränker sig till att begära och vänta det obetydliga och menskliga, utan måste vänta efter gudomlig hjälpbevisning, gudomlig nåd, gudomlig frälsning, gudomlig ledning för att kunna lefva en dag med frid och icke begravas under berg af sorger och omsorger. Må nu Gud hjälpa och frälsa edert barn genom att göra det i tid och evighet till en medlem af den nya mensklighet, hvars hufvud, hvars lif och helsa Jesus Kristus är! Och må Augusta få sina krafter åter samt af Gud bevaras åt dig och de många små, bland hvilka hennes umgängelse, hennes bön och tro blifve till mycken välsignelse! Widunderliga saker har du att berätta om Ernst. Ja, man kan undra, om han är verkligt klok, eller om lättsinnet har till den grad blifvit hans andra natur, att han sjelf är oförmögen att reflektera öfver, huru på en gång löjligt och föraktligt han handlar. Jag undrar, om han förargats öfver mitt sista bref till honom, eller om han föredragit att lättsinnigt kasta det på elden för att lemna dess innehåll åt glömskan. Jag sökte der förklara mig öfver mitt handlingssätt gentemot honom, men kunde för sanningens skull icke återtaga något af hvad jag sagt eller medgifva, att mina bevekelsegrunder åsyftat annat än hans eget väl. Wet du närmaste anledningen till hans bref, på hvilket mitt utgjorde svar? Han skrifver och säger, att en hans vän i Amerika underrättat honom derom, att ett mitt bref rörande honom (E.) funnits, öfversatt på engelska, att läsa i de amerikanska tidningarne, och att detta skulle varit mycket ofördelaktigt för hans rykte i A. Högst piquerad deröfver säger han sig hafva bedt vännen i fråga att skicka honom ett No af tidningen, ”emedan det kan vara roligt att få se, hvad bror säger om mig”. Jag beklagade i mitt svar, att jag ej kunde stå till tjenst med att lemna kopian till brefvet, men det hufvudsakliga innehållet af hvad jag sagt och kunnat säga om honom bad jag att åter få upprepa, ehuru det icke kunde vara något nytt för honom. Och i min uppfattning af honom och hans karakter sade jag mig – veterligt – icke stå på någon annan ståndpunkt än alla hans bröder. Så länge den stackars E. ej vill lemna rum för sanningen, kan han ju tydligt icke blifva fri. Jag beklagar, att I fått hafva sådana ledsamheter i hemmet för hans skull. När och

med hvad belopp och till hvem skall jag betala min andel i hans beklädnad? Säg mig det! Mycket kunde jag ha' att säga, men hinna knapt mera, emedan jag i dag blifvit mycket hindrad af prester från landet. Fattigvården är mig mycket svår till följd af en genomgående oordentlighet och en oförbätterligt konservativ styrelse. Jag börjar misströsta att till sommaren kunna resa till Norrland. Den 22/7 är val till 1 e komminister här; i medlet af Augusti har "Kyrkans vänner" sitt årsmöte här. Till detsamma och derifrån reser man på half biljett. Tänk på den saken! Nästa Onsdag ha' vi borgmästareval. Den som sannolikt får de flesta rösterna blir nu assessor⁵⁷ Palmgen, måg till Odenrantz, hvilken böner tydligen nedkallat mycken välsignelse öfver barnen. Jag skall under korsomslag⁵⁸ i dag skicka dig några ex. af förra årets berättelse om våra folkskolor samt af vårt nyss fastställda reglemente. Du kan ju vid tillfälle lemna 1 ex. af hvardera till Tennman och 1 till Jonas. Alla lefva vi godt, Gudi lof. Herman är "märkvärdigt" dugtig och "rar". Fanny och barnen helsa hjertligt till eder. Helsa mycket till Augusta äfven från mig. Frambär våra helsningar till syskonen på och vid Sandö. Må Jesu Kristi lidandestid skänka oss i rikt mått den helsosamma sorg och den himmelska hugsvalelse, som tillströmmar oss genom att i ödmjuk tro skåda Guds kärlek korsfäst för vår skull! Hast!

Din tillgifne
Immanuel

⁵⁷ Assessor = bisittare vid domstol.

⁵⁸ Korsomslag = smala pappersremсор i kors omkring tidningar, broschyrer o.dyl. som sändas med posten.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 13 maj 1886

Jönköping 13-5-1886.

Min käre broder!

Under mycken brådska vill jag med dessa rader tacka dig för ditt senaste bref och den broderliga tillgifvenhet och vänskap, hvarom det bär mig otvetydiga vittnesbörd. Hjertligt beklagar jag ock dig och Augusta för de, minst sagdt, otrefliga, halft vansinniga bref, hvarmed vår stackars Ernst uppvaktar eder. Det var för mig ruskigt och upprörande att läsa de båda, som du skickade mig, och då jag strax derefter skref till Karl i anledning af den anmaning om inbetalande af Ernsts' ska lånet, som jag från honom mottagit, kunde jag ej underlåta att skicka brefven till honom för påseende, helst Ernst bl.a. säger så mycket godt om Karls och Roberts broderliga sinne. Han har sedan skrivit till mig och reserverat sig mycket energiskt mot Ernsts sätt att återgifva och tillämpa hans ord. Du har nu blifvit af E. stäld i nivå med mig, ty detta "m.fl.", som han gång efter annan skrifer bredvid ditt namn, afser utan tvivel närmast mig. Och så visar han äfven mot eder, att den som isynnerhet tager sig honom an och vill hålla honom tillbaka från hans galenskaper, blir den som han minst kan tåla. Vi få se, huru länge han kan stanna på Stensberg. Du bör emellertid säga honom, att nu börjar det taga slut med "brödernas" beredvillighet att sopa igen spåren efter honom, och att han nu får bereda sig på att sjelf bära ansvaret för sina gemingar och omsorgen för – sina "Kvinnor". Dessutom bören I säga fröken Gerda detsamma för att sedan låta henne gifva honom sådan "korg", som han begriper, samt sålunda befria dig och eder från obehaget att vidare yttra eder i hans giftermålsaffärer. Qvinnan bör väl ej tveka, hvad hon bör göra, om hon får veta, att fästmannen ej ens kan köpa henne en näsduk för att aftorka de många tårar hon får gråta. Will hon i alla fall underhålla bekantskapen med honom, må hon ock ensam därför bära ansvaret!

Tack för eder önskan att se mig i sommar! Ja, den som kunde! Men...., men.... Ehuru jag nu icke vill absolut afstå från all tanke på en resa till eder, kan jag dock med temlig sannolikhet säga, att deraf blir intet. Om jag också för mina kinkiga affärer vågade företaga en sådan färd, ser jag ingen utväg att kunna komma ifrån mina många göromål. Att slippa från prestvalet, går ej så lätt, och dock är detta det minsta. Men kyrkobyggnaden, som fortgår under mycket bråk och trassel, och de verkligt brådskande åtgärder för reformerande af skol- och fattigvårdsväsendet, hvilka vänta på behandling af komitéer, i spetsen för hvilka jag står, och med hvilka jag dock under vintern ej hinner taga någon befattning, - si detta! Kan jag resa, så blir det först på sensommaren, när en mängd ärenden äro undanstökade, och då endast för att göra en sjöresa fram och tillbaka. Nästa sommar, då vi hafva kyrkoinvigningen samt prestmöte i Vexjö, kan jag icke heller komma någon väg. Och – 1888? Ja, skall jag uthärda till dess? Gud vet

det! – Innan jag slutar, låt mig uttala min förvåning öfver den osjelfständighet, som Hernösands stifts presterskap ådagalägger genom att välja M-n till fullmäktig vid den bolagsstämma, som nu pågår! Huru kan man välja så? Vi hafva en konsist. notarie, som stiftet har heder att representeras utaf, och som eljes är vår fullmäktig, men för denna bolagsstämma var det ju klart att vi skulle välja en annan. – När du kommer in till Hsd, helsa alla dem, som välvilligt fråga efter mig, och isynnerhet Julin och Englund, hvilka båda tackas för vänliga bref, som kanske i sinom tid skola besvaras. Julin ha särskildt med mycken vänskap bjudit mig till Hsd i sommar, och för detta tackas han icke minst. De mina lefva väl, Gudi lof! Wi hafva i sommar öfvergifvit vårt Kettilstorp och hyrt oss in vid en jernvägsstation i Westergötland, Mullsjö. Hela vår bostad i staden skall undergå en vidlyftig reparation. Fanny och Esther helsa mycket till dig och Augusta, hvilken från mig ock hjärtligt helsas. Helsa ock syskonen på och vid Sandö. Låt mig någon gång höra af dig. Mina nattvardsbarn tänker jag kunna konfirmera dagen för Xi himmelfärds dag. Må Gud gifva oss, de våra och våra församlingar ett nådeligt regn och sjelf besöka sin vingård! Jag befäller eder åt hans barmhertighet och Jesu Kristi nåd!

Din tillgifne Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 14 oktober 1886

Jönköping d. 14-10-1886.

Käre broder!

Några rader i anledning af ditt bref. Någon ogift ko-skötare, som är ordentlig och duger till något, tror jag knapt finnas i Småland. Åtminstone står ingen sådan att nu få. Deremot har jag fått anbud af några gifta, af hvilka jag dock icke tror någon med skäl böra föredragas för Gustafsson. En något äldre och fattig vill mycket gerna hafva platsen och är billigare i sina anspråk än G.; jag har ock inhemtat ganska fördelaktiga vitsord om honom. Men jag är rädd att han snart kan falla fattigvården till last (han har en ofärdig son), och fruktar att du kan på sådant sätt få något obehag af att införa honom i Nora.

Således, då jag ej får någon ogift, anser jag mig på grund af ditt bref och egen öfvertygelse böra fortsätta underhandlingarne med G. Han arrenderar nu en stor ladugård i närheten af staden och lemnar oss dagligen mjölk, hvadan jag har lätt att få tala med honom.

På dina frågor svarar han: med ett rum åtnöjer han sig tills vidare. Hvad beträffar hjälpen i ladugården vågar han intet säga, då han ej vet, huru der är ställdt med ”måkning”, foderlada m.m. m.m., som inverkar på hans egen tid. Och han är rädd att nu gifva något löfte, som han ej skulle kunna hålla. Wid mjölkningen höres han säkert påräkna hjälp, men den kan bäst lemnas honom af hans hustru, när hon till våren kommer upp. I öfrigt vill han hafva lofvadt, att han skall göra allt, hvad han hinner, och ej begära mera hjälp än nödigt är. Han kan äfven mjölka sjelf, ehuru han nu icke gör det. Om du icke vill ställa någon piga till hans disposition (morgnar och aftnar), höres han vara lika mycket betjent af en 17, 18 års pojke, som du kanske kan finna i någon närboende gård, och som fortfarande kunde bo (=ligga) hemma. Mycken tid tyckes kornas ryktning (och dyl. onödigheter efter gamla regimer!) taga. Skall han köra eller bära vatten, kommer detta att mycket inverka på hans tid. Hvetet håller han ej noga på, utan får du ersätta det med annat efter eget val. Men han kan icke resa härifrån förr än den 1 eller 2 Nov., och tiden för hans framkomst blir beroende deraf och af den större eller mindre regelbundenhet, som ångbåtarne iakttaga. Är du nöjd med att på dessa (något obestämda) vilkor antaga honom, så skrifver jag kontrakt med honom. Den andre, som jag omtalat såsom antaglig, svarade på frågan, huru mycket hjälp han behöfde: ”öfver huvud en piga (stundom två); såsom sådan kan min hustru tjenstgöra; för öfrigt beroende af omständigheterna”. – Måtte du, om du antager G., ej blifva förskräckt för hans dialekt, som för mig är hardt när obegriplig (en blandning af Westgötiska och Småländska). När han t.ex. uppgaf sina anspråk, tror du att han kunde säga ”bostad”, såsom en annan människa? Nej, utan ”husavara”!!! Emellertid –

mannen gör intryck att vara duglig – måtte han ej blifva alltför mycket anlitad såsom veterinär! – och trovärdig.

Måtte Nora-borna vara mensklige på kyrkostämman d. 17! Helsa hjärtligt Augusta från mig och oss! Herren välsigne och bevare eder!

Din broder
Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 28 oktober 1886

På kuvertet:

Rekommenderas

Pastorsadjunkten
Vördige & Vällärde Herr A. Sundelin
Lycksele
Dorothea

Jönköping 28-10-1886.

Käre broder!

Igår telegraferade jag till dig om Gustafssons "svek". Det är den vanliga småländska opålitligheten, som jag så ofta haft anledning att harnas öfver. När det kom till kritan, och ehuru det är han, som hela tiden sprungit och velat hafva platsen, förklarade han: "jag vill så gerna, men min hustru vill icke." Han höll sig undan 2 dagar, sedan jag skickat efter honom, och detta var det vanliga tecknet till hvad som komma skulle. Ja, derpå är nu ej att spilla många ord. Karlen är dugtig, tror jag, och skulle äfven blifvit till belåtenhet för dig. Nu är frågan: skall jag engagera "den billigare"? Han är fortfarande villig att resa och gör skäl för epitetet: "den billigare". Se här, hvad han uppgifva sig vilja hafva: kont. 150 kr. samt i stat⁵⁹ 3 Knr söt mjölk i veckan, 1 Kna skummad mjölk dagl., 5 Tnr hafre, 4 Tnr råg, 1 Tna korn, ½ "spann" ärtor, 4 ½ Tnr potatis, jord att sätta ½ "spann" potatis, fri resa, fritt rum (vill aldrig ha' mer än ett) och vedbrand samt biträde af en piga vid mjölkningen. Öfrigt biträde, som han behöfver, skall hans hustru lemna honom utan ersättning från din sida. Mannen är 46 år, hustrun 48, barnen 2ne, en son (ofärdig) 11 år, en dotter 6 år. Mannen ser mig något "fjantig" ut, men har både muntliga och skriftliga vitsord att vara nykter och pålitlig samt företrädesvis användbar såsom Koskötare. På ett vis är han tvifvelsutan lättare att handhafva än Gustafsson, ty han är fattig och medgörlig (säger "ja" kanske för hastigt och ofta). Han tuggar snus och ser ej mycket karlavulen ut, men Ryttnäst. Kugelberg, hos hvilken han nu senast haft tjänst, har ej annat än godt att säga om honom. På somrarne vill han naturligtvis deltaga i gårdens arbete såsom en annan tjenare, då han ej är upptagen i ladugården. Han kan komma om c:a 14 dagar, men kommer också då med hela sin familj. Sitt lilla bo skall han till dess hafva realiserat och kommer naturligtvis med 2 tomma händer, d.v.s. sängkläderna skulle han taga med, men intet mer. Ett par hundra kronor tyckte han, att hans nuv. bo kunde vara värdt, och med

⁵⁹ Stat = lön i natura.

den summan hoppades han snart hafva "etablerat" sig i Nora. Ja, säg mig nu, huru och hvad du vill. Jag vågar knapt gifva något råd. Risquen är dock kanske icke alltför stor att försöka. Han hör till de anspråkslösa menniskor, som det ej är synnerligt svårt att befria sig från, om man ej vill hafva dem. Och för ett år bör han ej, synes mig, blottställa dig, ty han har dock skött större ladugårdar med goda vitsord. Men nog blir det tråkigt, om du måste efter ett år skicka honom hit igen, d.v.s. uppsäga honom till afflyttning. Låt mig med snaraste få ditt ultimatum.

Jag fortfar dagligen med massage för min besynnerliga och besvärliga nerv-åkomma, som dock nu sedan några dagar åter har förvärrats. Hvilket spektakel med Nora-borna och värmeugnarna!

Der ser man bondaristokratien, som utan tvifvel i sin okunnighet yfs öfver att hafva gjort sin sak bra vid stämman. Ja, i morgon har jag min Oktoberstämma, och der lär det ej komma att gå mycket bättre än vid din. Tiden och tidsandan är materialistisk och frågor vid allt, som skall göras för befrämjande af folkets andliga väl: "hvi göres denna förspillning behof?"

Farväl! Helsa hjertl. Augusta från mig och oss alla, så ock syskonen såväl vid Sandö, dina svärföräldrar, Xandra m.fl. jag anbefaller dig åt Guds barmhärtighet och vår herres Jesu nåd!

Din broder
Immanuel.

Brev från broder Immanuel till Augusta Sundelin 29 november 1886

Jönköping 29 Nov. 1886.

Min kära Augusta!

För 2 ne särskilda bref har jag att säga dig mitt hjertliga tack, och ehuru jag af tillfälliga orsaker icke länge sedan sagt dig det, hoppas jag att du i anden känt och känner, huru innerligt jag deltagar för dig och eder, och huru tacksam jag är för hvarje meddelande om Alfreds helsotillstånd, som jag genom dig kan erhålla. Jag har varit mycket bekymrad allt sedan jag i somras hörde Mauritz tala derom, och nekar icke att jag varit af samma tanke, som Robert, att han näml. ändock bort låta undersöka sitt tillstånd af så kunnig läkare, som stått att få. Jag talade också med Dr Bokström i frågan, och han var af den åsigt, att han borde resa till Stockholm för att möjligen der underkasta sig en operation, som sedermera kunde komma att blifva utförbar. Emellertid, och då jag hör att A. sjelf knapt vill höra talas om sin sjukdom, och de läkare, som Ni rådfrågat, och som väl böra begripa något, förklarar att det enda, som vore att göra, vore att iakttaga en afbidande ställning, till dess sjukdomen hunnit utveckla sig så mycket, att man med säkerhet må kunna bedöma, hvar och huru den skall motas; och jag slutligen ser af ditt senare bref, att den läkare, som uttalat den olycksbådande profetian, ingalunda sagt, att kräfte nu var för handen, men att den möjligen (eller sannolikt) kunde komma att uppstå, - så tror jag, att Ni haft tillräckliga skäl att, såsom skett, förblifva stilla, till dess någon tydligare vink till uppbrott kan varda eder gifven, än detta i form af förmodan fällda yttrande af en ung licentiat. Ehuru jag icke är någon läkare, må jag ju icke neka, att jag, allt sedan Alfreds sjukdom yppades, fruktat och äfven uttalat min farhåga, att den skulle sluta med kräfte. Men Gud, som hittills i denna sjukdom visat, huru han kan korsa skickliga läkares beräkningar, och låtit dem komma på skam med sina förutsägelser, lär väl äfven hädanefter kunna bevisa, huru hans tankar och vägar äro mycket högre än våra. I hvad fall som helst hafva vi ju icke rätt att ingripa i hans skickelse, men rätt och pligt hafva vi att bedja och vänta, att han för sitt namns skull skall böja våra och läkarnes hjärtan så, att hans vilje må ske med oss och genom oss. En undersökning, sådan som den Magn. Blix och Backlund gjorde, när sjukdomen först upptäcktes, bör väl äfven Frick när som helst kunna verkställa, och jag ser icke, hvarför ej Alfred skulle kunna underkasta sig en sådan ett par gånger i vinter för att höra, om F. upptäcker sådan utveckling af sjukdomen, som skulle göra en resa till Stockholm nödig. Om ej F. sjelf vill nedskrifva sina iakttagelser efter en sådan undersökning, kan ju Alfred sjelf efter F:s beskrifning lemna ett meddelande om sjukdomens beskaffenhet till Robert, som på grund af densamma kunde inhemta Dr Svenssons mening. På sådant sätt, tycker jag, skulle vi hafva iakttagit alla nödiga försigtighetsmått och kunna med förtroende anbefalla utgången i vår trofaste, himmelske faders hand. Skulle min

närvaro under vintern anses nödig eller till något nyttig, vet du väl, att en resa, som jag icke anser mig hafva rätt att företaga ”til lyst”, vill jag gerna anträda, om pligt och kärlek kalla mig. Måtte Gud i sin barmhertighet hålla en skyddande och välsignande hand öfver den käre brodern, öfver dig och edra barn! Du går i en tros- och tålamodsskola, men låt tålamodet hafva ett fullbordadt verk! Salig är den, som tåligt lider frestelse, ty då han bepröfvad är, skall han få lifsens krona, den Gud lofvat hafver dem, som honom älska.

Måtte eder lilla flicka blifva återstæld å sina ben! Om ett uppskof med hennes operation till nästa sommar icke anses skadlig, - dröj dermed och res äfven med henne till Stockholm! (Jak. 1:5).

Min högra arm, som varit mycket illa deran i höst, har blifvit i det närmaste återstæld, och det företrädesvis genom massage. En helsosam kur, men – dyr! Måtte den ladugårdskarl, som jag i sista stunden engagerade, nu ändtligen vara framkommen, och måtte han blifva till gagn och nöje för eder! Särskildt önskar jag, att han genom att öfvertaga ladugårdens skötsel måtte befria Alfred från en hel del omsorger och besvär, som han knapt tas vid! Det var bedröfligt, att han med sin hustru nödgats dröja så länge i Stockholm i afbidan på båtens afgang. Hennes föräldrar ha’ varit hos mig och gråtit öfver sin Hulda samt fruktat, att pengarne i följd af den långa och dyra vistelsen i Stockholm ej skulle räcka till, och att hon skulle få lida nöd på den långa resan. Jag har dock trott mig kunna lugna dem i detta fall. Skall Alfred vara skyldig att betala hela denna långa vistelse i Stockholm för ladugårdskarlen? (Icke hustrun!) Ångbåtsbolaget borde för sådana sjelfrådiga åtgärder känna sig pligtigt att betala vivret i Stockholm. Och jag undrar, om en framställning i detta syfte till vederbörande skulle afslås. Mannen blir nog dyr för eder ändå. Jag längtar mycket att höra, hvad Alfred säger om de förpligtelser, som jag i kontraktet iklädt honom.

Och nu har du fått de gamla i närheten! Huru skulle det nu vara att titta in på Hällan? Jag tror knapt, att jag ville komma dit. Måtte farbror Clas och Tante finna sig väl på det nya stället och aftonen af deras dag, upplyst af nådens sol, blifva fridfull och stilla! Och Sandra se’n! Aldrig hör jag af någon, hurudant hennes befinnande nu mera är. Helsa henne och de gamla mycket från mig! – Är stackars Ernst nu i deras hus eller vid deras bord? Ja, nog hafva de då fått sin andel af Sundelinar! Gud gifve dem mycken barmhertighet till lön för hvad de varit och gjort mot oss!

Fanny och barnen lefva väl, Gudi lof! Ja, Esther har ock fallit öfver dig! Det var ett djerft försök att tro sig få komma såsom sällskapsdam (!) i Fru Versteghs hus. Jag förmodar, att deraf intet blir.

Nu farväl! Låtom oss vara förenade i anden och vid nådastolen ”hålla på att bedja”! Jag har i höst varit i Skärstad och Hakarp. Prestfruarne på begge dessa ställen bådo mig helsa hjertligt till dig. Tiden är kort, och vår bedröfvelse är timlig och lätt, men föder dock i oss i evig och öfver måttan vigtig herrlighet. Jag befäller dig åt Gud genom Jesum Kristum vår herre.

Din broder Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 7 maj 1888

Jönköping d. 7 Maj 1888.

Käre broder!

Mottag mitt hjertevarma tack för ditt k. bref. Härmed sänder jag enligt din redovisning öfver våra affärer med FASTER i Åsele min andel i sterbhusets skuld 187,74 jemte 3,27 i ränta, tillsammans 191 kronor. Hafva de öfrige bröderna inbetalat sin andel, så får du efter öfverenskommelse med FASTER uppgöra affären. Mottag nu mitt broderliga tack för allt besvär, som du haft för skötandet af våra affärer, och för den trohet och samvetsgrannhet, hvarmed du handhaft dem. Ack, det går ju så lätt och sker ju så ofta, att dessa månghöfdade förvaltningsaffärer vid skötseln af den ”orätta mammon” draga människor i olycka. Huru böra vi ej tacka Gud, att han hulptit och bevarat oss, arme! Den stackars kronofogden i Kalmar län känner jag mycket medlidande med! Låt oss bedja att få falla i Herrens hand och ej i människors!

Det var då mycket svåra ekonomiska förluster du fått genomgå under detta år! Herren hjelpe dig och styrke eder i tron, att I ock i tron måtten kunna bedja och hafva tröst af Jesu löfte: edra hufvudhår äro ock räknade! Detta jordbruk i våra dagar är rent ut farligt! Jag är glad att hafva den lilla jord, som här tillhör mig, utarrenderad, ehuru vilkoren äro mycket usla. Men det må då åtminstone ej blifva kontanta förluster, såsom fallet väl blefve, om jag skulle taga befattning med brukandet.

Tack för underrättelserna om biskopsfunderingarne. De voro helt och hållet sådana, som jag kunde föreställa mig, och jag känner alldeles fullkomligt igen den opinion i Hsds stift – alldeles motsatt den härstädes rådande – att föredraga en utländing för en inhemsk. Det är väl också en följd af den slags undantagsställning, hvori man ofta i Hsds stift tror sig vara, och som gör att man anser de andra stiften så mycket bättre lottade, hvadan man vill försöka rikta sig och sin landsdel med utmärkta personligheter derifrån. Huru som helst, - jag duger ej till biskop och har aldrig heller fruktat för faran att blifva det. Har blott önskat att därför också slippa blifva föremål för offentlig diskussion! Och hvad jag tror vara dumt af Hsds presterna, det är att de ej på allvar tänka på Robert. Ung? Lika unga personer ha' blifvit biskopar, och hvar behöfs en ung och kraftfull biskop, om ej i detta stift? Men – du talar om ”Nora-sinnet”. Ack, hvad det var frestande för mig att med anledning af en notis från Nora om vattenledning till skolan (!), i hvilken man trodde sig kunna se idel vederläggning af den förhatliga beskyllningen, visa, att der var åter detta ”sinne” uppe i ljusa dagen. Och Fröberg var från Torrom och karlen, som gjorde arbetet, var från Torrom, och – artikeln var bestämdt från samma håll!

Helsa mycket till Augusta, Jonas (som tackas hjertl. för ett i dag från honom mottaget bref) samt de öfriga syskonen och alla, som vilja hafva en helsning från

oss. Måtte Augusta snart repa sig! I behöfven sommar; må den ej dröja alltför länge! Kunnen I ej göra en färd till Karls: den bör väl ej räknas såsom lång? Tänk på den! Om Ernst, såsom troligt är, ej ens genom Landshöfd. Bergs bemedling kan få någon plats vid Luleåjernvägen, - bör han ej söka att få komma in der såsom stationskarl för att tjena upp sig? Han måste ju tillgripa något för att försörja sig. – Farväl! Låtom oss bedja för hvarandra!

Din tillgifne
Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 13 maj 1889

Jönköping den 13 Maj 1889.

Käre Broder!

Hernösandsposten underrättar att Gud den 9 dennes skänkt eder en dotter, och är denna eder familjelycka närmaste anledningen, hvarför jag i dag skrifer till dig. Mottag mina och våra hjertliga lyckönskningar deröfver, att allt är lyckligt öfverstökadt. Må Augusta också snart tillfriskna! Barn är Guds gåfvor, och öfver gåfvor, helst när de gifvas af en så god och rik Fader, hafva vi ju orsak och rättighet att glädja oss. Så fröjden eder då öfver detta barn, såsom öfver det första, ty med gåfvan af Gud följer mycken välsignelse och än flere goda englar, än de som hittills bott i Nora prestgård. Också gratulerar jag eder hjertligt för den glädje, som edra barn gifva eder, och särskildt den glädje, som Johannes gifvit med sitt scriptum för maturitetsexamen⁶⁰. Helsa honom hjertligt från mig och säg honom, att jag upprigtigt gläder mig å hans egna och hans föräldrars vägnar samt känner mig rigtigt belåten med min äldste brorsson. Och Clas lär ej lofva mindre godt! Helsa äfven honom från mig!

Här vill jag nu ej börja tala om min sjukdom, hvarom du nog vet. Men hvad jag vill säga, det är att jag nu betydligt förbättrats, så att jag nu kan med mina återstående krämpor, som jag hoppas snart skola öfvervinnas, skötas i hemmet, och att jag känner mig hafva återvunnit mycket af mina krafter, hvadan jag nu kan börja arbeta allt mer. I går predikade jag ottesången utan att egentligen känna mig mycket trött. Meddela denna underrättelse om mitt förbättrade helsotillstånd åt syskonen vid ångermanelfven, som ofta frågat efter mitt befinnande, och som jag nu ej hinner skriva till, emedan krafterna, i den mån de återvända, tagas starkt i anspråk af många göromål. I denna vecka får jag en ny adjunkt, nomine⁶¹ Bengtson, prestson från stiftet, i öfrigt okänd.

Helsa nu mest Augusta från mig samt från Fanny. Wi, d.v.s. min familj lefver efter vanligheten godt. Hvad som skall blifva af mig i sommar, är ännu icke afgjort.

Herren är sol och skörd, sitt folks lif och helsa. Han har ett behag till dem, som hoppas på honom, och hjälper dem, då de åkalla honom.

Din tillgifne
Immanuel.

⁶⁰ Maturitetsexamen = mogenhetsexamen, äldre benämning på student examen.

⁶¹ Latin: Nomine = namn.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 9 juni 1890

Jönköping den 9 Juni 1890.

Käre broder!

Länge har jag tänkt på att skriva till dig, men min tid och mina krafter hafva ej tillåtit mig att realisera mina funderingar. Nu må det ske med några ord, för att jag ock må få bringa dig och de dina mina broderliga välönskningar för det ingångna nya året. Må vi derunder blifva bland dem, som vänta efter Herren och af honom få dagligen ny kraft till att på trons och bödens vingar uppfara till vårt rätta hem, löpa i den kamp, som föreligger oss, utan att uppgifvas, vandra med trohet i vår kallelse utan att tröttna! Tack för ditt kära bref vid nyåret! Ja, tack för i somras! Jag har ju ej skrivit till dig, sedan I gladden oss med edert besök här. Min tid har jag ju till största delen tillbragt på sjuksängen. Vid blicken på det gångna året, så rikt på pröfningar för mig, har jag kunnat med psalmisten bekänna inför Gud: i trofasthet har du tuktat mig! Mätte jag icke glömma, hvad jag derunder lärt, eller förlora, hvad Herren derunder och derigenom velat gifva mig! Min helsa är nu någorlunda, om jag undantager, att jag dels drages med en böld, nästan lika illa placerad som fjorårets, ehuru ej af den farliga beskaffenhet som denna, och hvilken doktorn måste operera strax före jul. Den har dock icke i nämnvärdt afseende hindrat mig att under de gångna helgdagarne arbeta och är nu snart läkt. Dels har jag ock f.n. en ovanligt svår snufva, hvilken jag dock ännu hoppas vara den hederliga svenska, ehuru man öfverallt i staden har den ryska. Äfven i mitt hus hafva åtskilliga af barnen, tjenare samt min adjunkt legat i denna nu så allmänna sjukdom, men äro nu lyckligt återställda.

Ja, utgången af valet i Nordmaling var, om ej alldeles oväntad, dock mera ogynsam för dig, än jag hade hoppats. Kanske har du vid profvet ej hörts? Godt emellertid att äfven i dylika fall få bero af Gud och ej af människor samt sålunda kunna vänta efter honom, till dess han träder fram och gör sin vilja gällande. Icke söker du väl Själevad? Till Skön torde väl Andersson skola väljas, när pastoratet en gång skall tillsättas? Att du efter frånskiljandet af Bjerträ behöfver en bättre plats, än Nora, synes för människors ögon uppenbart. Men Herren, som så rikligt välsignade enkans i Sarpath⁶² förråd, lefver ju ännu. Må han bevara oss för ”denna verdens omsorger” och gifva oss vårt dagliga bröd under den korta dagen för främlingskapet i verlden!

Och Jonas, som hör så illa! Mätte Kemparne kunna bemöta honom med så mycken grannlagenhet, att han ej förlorar modet! Helsa alla syskonen deruppe, när du träffar dem, och tacka dem för bref eller jul- och nyårskort, hvarmed de

⁶² Sarpath = Citat från Bibeln; Lukas 4:26 ”och till ingen av dem blev Elias sänd, utan till en änka i Sarpeta vid Sidon.

kommit ihåg oss. Helsa ock farbror Klas och hela hans hus. Huru blir det med hans flyttning? Wi hafva under julen haft både Esther och Ernst, således alla våra barn, hemma. De resa nu snart. Helsa mycket till Augusta och edra barn från mig och oss. Robert gifver Johannes de amplaste vitsord för flit och godt uppförande. Det är något att tacka Gud för! Han välsigne eder och edra barn allt fort!

Din tillgifne Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 31 juli 1890

Jönköping d. 31-7-1890.

Käre broder!

Ändtl. ett bref till dig! Tack för ditt senaste härom dagen! Det är nog du, min käre broder, som under hela den gångna vintern varit i tur att skrifva, och jag har verkligen väntat mycket att få höra något från dig. Nu har jag så mycket att skrifva i anledning af ditt sista bref, att jag ej vet, huru jag skall inrymma det inom den trånga ramen af ett bref, sådant som detta. Beklagat utgången i Själevad. Ja, jag har varit upprigtigt bekymrad för din röst, allt sedan jag i fjor somras hörde dig. Och nu har jag sjelf en svår strupkatarr; mina röstförhållanden påminna f.n. ej litet om dina, och läkaren hotar mig med utsigten att blifva ”oklar”, om det onda i tid ej häfves. Emellertid får du väl efter allt detta taga såsom afgjort, att du med Gud och enligt hans vilja bör stanna i Nora, huru bekymmersamt det ock må se ut i ekonomiskt hänseende. Mycken tack för bjudningen till eder! Ja, den som kunde hastigt och lätt förflytta sig dit och tillbaka igen! Nu vet jag ej, om jag kan besluta mig för en så lång färd, och tror icke åtminstone, att deraf blir någonting före prestkonferensen, ehuru jag villigt medgifver fördelarne af att göra resan redan i Augusti. Resans dyrhet ingifver mig stora betänkligheter, helst min vän Holmberg alltid i egenskap t.f. pastor passar på tillfället – hvarom jag under förra året blifvit nog eftertryckligt erinrad. Och om jag skall resa till eder – syskonen -, kan jag dock icke i och omkring Hernösand inskränka mig till att vara hos eder. Jag måste besöka många andra och får således icke taga alltför kort tid på mig. Men hör nu ett förslag af mig! Hvad du säger i ditt bref om nödvändigheten för dig att underkasta dig en svår operation, oroar mig. Om också operationen stannar vid fisteln, så är den likväl ganska kinkig och svår. Men då du vet, huru mycket och långvarigt elände du dragits med i de delar, hvarom här är fråga, synes mig den farhågan ingalunda oberättigad, att en operatör, just då han börjat att röra i de sjuka delarna, kan finna flere och svårare skador, än han på förhand kunde se eller ana. Med all aktning för en läkare i Sollefteå, tycker jag dock, att det är för mycket vågadt af dig att utan vidare lägga dig på operationsbordet der. Derfor beder jag dig på allvar öfverväga, om du ej åtminstone bör låta undersöka dig noggrant af läkare i Stockholm för att af dem, om också icke opereras, likväl tillrådas, huruvida det är skäl att i Sollefteå underkasta dig operationen. För detta ändamål kom till S. vid prestkonferensen, då du väl äfven från Hernösand, eller åtminstone från Sundsvall kan resa för half biljett! Der må vi då afgöra, huru vida jag på ett kort besök i Norrland skall följa dig eller icke. Hade jag icke redan i fjor lofvat att komma till denna konferens, blefve jag sannolikt borta derifrån. Nu öfverraskades jag af att i tidningsannonser få läsa om mitt deltagande deri.

- Hvar är Elise nu för tiden? Jag fick händelsevis för en tid sedan höra, att hon skulle vara hos Roberts. Jag skref dit och bad henne utsträcka resan hit, men har ingenting hört, och begriper icke, hvart hon tagit vägen. Är äfven hon sjuk? Helsa Augusta mycket från mig och oss alla. Tacken Gud, att I hafven välartade barn: de skola "trösta eder i eder vedermöda på jorden"! Huru skön har jag ej ofta i sjukdom och annan nöd till kropp och själ funnit Ps. 250! Herren uppehålle oss med sitt ord! Låt mig snart höra, om jag ej får hoppas att möta dig vid konferensen! Farväl, Gud anbefald!

Din tillgifne Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 23 september 1890

Jönköping d. 23-9-1890.

Käre syskon!

Mottagen härmed, ehuru sent, mitt hjertliga tack för senast och all mig under den senaste vistelsen i Norrland bevisad kärlek och tillgifvenhet. Hela denna resa var för mig så angenäm och har lemnat så kära minnen, att jag känner mig uppfylld af tacksamhet mot Gud, som derunder både bevarat mig och låtit sin godhet och barmhertighet följa mig. Hvad som qvarstår för mig såsom det dyrbaraste minnet af hem färden är dock slutet, besöket hos prof. Berg och hans yttrande om Alfreds sjukdom. Ensamt detta synes mig så mycket värddt, att det uppväger allt, hvad jag för öfrigt fick upplefva. Framtiden får nu visa, om professorn haft rätt i sin uppfattning eller icke. Jag har talat med Bokström, som intresserade sig mycket för denna historia och med den mest spända nyfikenhet följde mig i min berättelse. När jag kom mot slutet, gissade han sjelf, hvad Berg hade funnit, och ansåg det således ingalunda osannolikt, att saken förhåller sig just så, som B. sagt. Wissertligen tycktes han tro på befintligheten i början af en tumör, emedan det skulle vittna om ett alltför stort misstag hos Dr Svensson, om en sådan icke alls funnits till. Men...., men.... Någon kräfta eller början dertill trodde han icke på. Den skulle näml. efter nio års förberedelser omöjligen ännu kunna befinna sig i sina begynnelsestadier. Blödingarne förklarade han alldeles på samma sätt, som Berg, och han har ritat ut för mig, huru alltsammans derinne ser ut och derigenom ådagalagt, dels huru misstaget kunnat ega rum och dels huru det onda enligt Bergs förklaring ser ut och bör behandlas. Hvad behandlingen beträffar, ansåg han den teml. enkel och tviflade icke på, att Svensson i S-å, när han nu fått "diagnosen", skulle kunna sköta sjukdomen. Må Gud välsigna de medel, som användas, och återgifva dig din helsa samt dermed ny nåd att lefva till hans ära! Men väl må vi om hela denna resa och detta slut på densamma utropa: "Herren är det", "hans hand var med oss".

Bokström utbrast efter samtalets slut i denna fråga ett par gånger: märkvärdigt med din bror. "Ja, Gud göre oss skickliga att akta på Herrans verk och hafva vår fröjd i att se på huru han gör allting väl i sin tid!

Härmed sänder jag ett par "brillor" till Augusta. Må de skänka hennes ögon hvila och hjälp! Här lefva vi väl. O hvilka vackra dagar under hela denna månad! Maria torde komma att mottaga platsen hos Karls, ehuru det sker med mycken tvekan. Under den närmaste tiden får jag mycket att göra. Hjelpe och uppehålle mig Gud barmhertig! Helsa oändligt mycket till edra barn (hvar vid sitt namn), vännerna i Hsd, syskonen på Sandö, Ernst, Sollefteåborna m.fl. Må Gud föröka sin nåd i oss och fullborda sitt verk i oss intill Jesu Kristi dag!

Eder tillgifne Immanuel

Brev från broder Immanuel till Augusta Sundelin 8 januari 1892

Jönköping den 8 Jan. 1892.

Kära Augusta!

För omvexlings skull skrifver jag dessa rader till dig, ehuru jag väl vet, att de, såsom alla öfriga, rätteligen äro och blifva gemensamma för eder båda. Hafven då tack, hjertl. tack, - käraste syskon – för edert deltagande för oss vid olyckan (?) i somras med Ernst och för edra, af den varmaste syskonkärlek förestafvade bref. Wi hade bort och velat länge sedan tacka eder därför, men – uppriktigt sagdt – såret i föräldrahjertat har blödt och, så snart vi skolat beröra den sorgliga händelsen – hvar till särskildt jag ofta varit tvungen, muntligen och skriftligen - , har det blödt än mera. För att nu i hast säga, hvad jag hinner och kan nämna derom, vill jag nämna, att Ernst kom hem kort före jul, eländig och mera lik en gubbe än en yngling. Ännu är benet ej fullständigt läkt, och ehuru han har ett konstgjort ben, som kostar 170 Kr., kan han dock endast undantagsvis begagna detsamma, helst det är mycket tungt, utan går på kryckor. Hvad han skall taga sig före, veta vi ännu icke. Sorgen är så bitter därför, att ingen sinnets förändring ens på denna hårda väg vunnits, utan att Gud synes hafva orsak att klaga: ”jag slår dem och de känna det icke”!

Men nu skall jag ej tala om oss. Edra brefkort med nyårsönskningarne hafva djupt rört mitt sinne och jag vill med anledning af meddelandet om eder och edra barns sjukdom i hast sända eder några rader för uttalande af mitt hjertliga deltagande för eder. Om Gud klagar öfver dem, om hvilka han måste säga: ”jag slår dem och de känna det icke”, så är han åter med sitt förbarmande, sin förlåtelse och hjälp nära dem, som komma inför honom med den bekännelsen: ”du slår oss och vi känna det”. Ja, der måste ju äfven de hårda slagen få tjena till att bringa i dagen och förhårliga rikedomerna af hans nåd och af den omsorg, som han har om de sina. Nog måste det vara mycket att bära för dig, Augusta, och du har ett svårt trosprof dig förelagdt. Men så är ock Gud trofast och gör på frestelsen en sådan utgång, att vi kunna draga den. Och då, då, - ha' vi dragit den, ha' vi härdat ut, kommit igenom, stor är vinsten, stor är lönen, stor den fridsamma rättfärdighetens frukt, som gifves åt det i bedröfvelsen öfvade sinnet. Du frågar: huru blifva stilla? Ja, ja, - du vet det lika väl, som jag, men i öfningen, i praktiserandet af hvad vi veta, der brister det så ofta. Nog har du ofta gjort orden i Ps. 116: 6,7 till dina? Eller Ps. 42: 11,12? Tag jemte dessa såsom en helsning från mig orden i 5 Mos. 33: 27, hvilka enligt den nya bibelöfversättningen lyda: en tillflyktsort är urtidens Gud och nedåt sträcka sig hans eviga armar, och hvilka ord jag hade till text i ottesången på nyårsdagen. Ja, kära Augusta, en tillflykt är han, den gamle Guden, i alla de bedröfvelser, som oss uppå komme äro, och hans eviga armar sträcka sig nedåt, djupt ned, ända fram till dig för att upplyfta dig till sig, för att bära, stödja och hjälpa dig.

Just därför för han dig på sådana vägar, som dem du nu har att gå, för att du icke må "sätta kött dig till arm", för att du må få se och erfara, att människornas armar icke nå till dig eller förmå bära dig, men du må få falla i hans hand, hvilken barmhertighet är stor, hos hvilken är nåd och – mycken förlåtelse! Jag befäller dig åt honom och vill i min svaghet fortfarande bära dig fram till honom. Alla edra omsorger kasten på honom, ty han har omsorg om eder, äfven om det synes som hade han förgätit eder, eller som vore hans arm förkortad!
Helsa oändligt till Alfred och edra barn samt andra, som vilja hafva en hälsning från

din tillgifne
Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 11 juli 1893

Jönköping den 11 Juli 1893.

Käre Broder!

Kärt att få ditt bref, för hvilket jag tackar dig hjertligt. Mycket, mycket kunde jag hafva att säga dig, men jag vet knapt, hvad och huru mycket deraf som är värdt att anförtro åt papperet. Jag skyndar att först och främst tacka dig och Eder mycket för inbjudningen till edert silfverbröllop, en högtid som jag väl haft i perspektiv, och till hvilken jag så innerligt gerna skulle velat komma för att glädjas med Eder och gemensamt med Eder tacka Gud, som så nådigt härintill hulptit Eder. Men, men jag får icke tänka derpå. Jag har så oändligt mycket att ”stå uti”, innan jag i slutet af Augusti skall resa upp till prestkonferensen, att jag icke ens vet, när och huru jag skall kunna skriva den predikan till konferensen, som jag der lofvat hålla. Naturligtvis borde jag, för att i någon, om än så ringa mån, motsvara deras förtroende, som kallat mig till kyrkomötesombud, studera en mängd saker, innan jag kommer dit; men icke begriper jag, när äfven detta skall ske. Om jag således också ser bort från penningefrågan – hvilken dock ter sig för mig ganska allvarsam -, medgifver icke min tid mig att resa upp till Norrland i sommar. Men så kraftiga äro de band, som fästa mig vid Eder, att jag väl kan säga, det jag säkert kommer att tillbringa den dagen i anden hos Eder. Fanny, som varit uppe i Jemtland och planerat för svärmors flyttning hit, kommer hem i morgon bittida. Det var ej att tänka, att hon om 1 ½ vecka skulle åter företaga en Norrlandsresa.

Men sådana underbara saker du har att förtälja om och från besöket hos past. Liljeqvist! Ja, der står mitt förstånd stilla! Dock, när du blifvit på ett så oemotsägligt sätt uppenbarad med alla dina sjukdomar och krämpor, kan man väl icke betvifla diagnosens riktighet. Men huru kunna se orsakerna till dina sjukdomar i ”rissmörja⁶³” o. dyl. för öfver 50 år sedan? Man hissnar! Emellertid lär det ej vara någon lätt sak för past. L. att få hit sina medikamenter. Käre, låt mig veta, om du kommer i besittning af dem, och med hvad resultat du i sådant fall brukar dem.

O huru fullt af jemmer och nöd är icke menniskolifvet! Herre, föröka mig tron: det är med nöd man under allt kan tro på Gud Fader allsmäktig!

Och Ernst har blifvit ”stationsmästare”. Käre, följ honom och gå honom till handa med broderliga råd! Jag är icke lite rädd för skuldsättningen vid den stundande bosättningen och de farliga följderna deraf. Ack, om han ville vara förståndig och inrätta sig mycket enkelt för att endast i mån af tillgång utvidga

⁶³ Rissmörja = användes för att bota engelska sjukan. Ris var namnet på engelska sjukan, smörjan gjordes av tibast, granris och enbär.

och förbättra sina villkor! Jag har skrivit derom till honom, och hoppas att du understödjer mig. Huru stor lön får han?

Karl var rätt rask, när han kom hem från Tyskland. Han läser privat med några konfirmander i sommar, viger ett brudpar i Stockholm i morgon (fröken Alrutz) o.s.v. Robert har varit i Skåne en tid – i en komité – mitt hopp att få se honom här på återresan har slagit fel. Martin är också i Skåne, bjuden till en kyrkoherde, och tyckes der må förträffligt. Emedan han är ej viss om sin kallelse, torde han komma att läsa på fil. kand. t.v. – Du måste försöka komma ned till prestkonferensen och jubelfesten i Upsala. Släpp ej den tanken och låt oss då, om Gud vill, träffas. Helsa innerligt till Augusta, edra barn, de öfriga Norrlandssyskonen m.fl. Hast!

Din tillgifne Immanuel.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 3 januari 1901

Jönköping den 3 Jan. 1901.

Kära syskon!

Sedan jag nu fått så mycket andrum, att jag kan skriva ett brev, vill jag icke underlåta att gripa ögonblicken i flykten för att en stund tala med eder. Mycket hafven I under de senaste veckorna fått genomleva, men jag är viss om, att den välsignelse, de komma att lemna efter sig, skall ej i evighet af eder förgätas. Wisst måste det sår, som tillfogats genom Johannes bortgång, vara smärtsamt. men nog har ju också Herren på särskildt förnimbart sätt låtit eder erfara, att han varit och är eder närmare än eljes, och att I kommit närmare än någonsin det eviga lifvets port. Och huru stort är icke detta! Och hvilken nödig och helsosam beredelse för vår egen hädanfärd, mot hvilken vi ila, hastigare och hastigare med hvarje år, som går. Det skall blifva dyrbart att, när tid och omständigheter medgifva det, få mottaga några närmare meddelanden från Johannes' sista dagar. Af hvad vi redan hört, veta vi, att han fått dö i tron på sin Frälsare. Och då är han ju icke död, då ser han ju nu honom, på hvilken han trodde. Och detta är att leva! Hernösandsposten läser jag. Der har jag sett icke blott en kort notis om och från jordfästningen, utan ock verser i anledning af hans död. Dessa, så väl de af Söderberg, som de i ett senare Nr förekommande (af hvem?) äro ju skrifna med mycken pietet⁶⁴, kärlek, förståelse och poetisk andlig begåfning. Ja, ett dyrbart och heligt minne hafven I af eder förstfödde. Lyckliga de föräldrar, som fått föda och uppfostra samt med tacksamhet till Gud öfverlemna en son, som skall varda Guds Sons beläte lik!

Wi hafva under julen haft en liten närgående påminnelse, äfven vi, om förgängligheten af all jordisk glädje. Herman gick hängsjuk några dagar, och på Annandagen måste han plötsligt föras på epidemiska sjukhuset, emedan han befanns hafva skarlakansfeber. Sedan har man här desinficerat rum och möbler och kläder, som han kommit i beröring med. Lyckligtvis tyckes sjukdomen vara jemförelsevis lindrig. Men nog får han, om allt går lyckligt, ännu dväljas på sjukhuset 4 à 5 veckor. Hans skolarbete lider derigenom ett betänkligt afbräck, helst han under ferierna skulle läsa upp sig i latin, der han fick underbetyg. men Gud, som väl vet, hvad han gör, skall nog hjälpa honom genom svårigheterna, om han blott vill böja sig under agan.

Jag har ej mycket att meddela om och från min vistelse i Stockholm under den gångna hösten. På ett mera effektivt sätt, än der, måste jag arbeta, om det skall blifva någon afhandling af. Få se, om och när Gud gifver tid och förmåga dertill! Mycket undrar jag, huru du, Alfred, nu mår, och huru det skall blifva möjligt för dig att reda dig utan adjunkt i vinter. Käre, aftala med komministern i Skog om

⁶⁴ Pietet = vördnad.

hållandet af husförhören i Nora och all den hjälp i öfrigt, som han kan lemna. Wi börja nu blifva gamla, och de förra krafterna stå oss ej mera till buds. Men ack, huru sannt är det icke också: de som vänta efter Herren, skola få en ny kraft e.t.c.

Helsen hjertligt edra barn från oss, så ock de öfriga syskonen, när de träffas. Alla de mina helsa eder mycket. Gifve Gud, att det nya året, som ju är ett Herrens år, måtte tillföra eder mycken nåd från honom, som är densamme i går i dag och i evighet, Jesus Kristus!

Eder tillgifne Manne.

Brev från broder Immanuel till P.A.N. Sundelin 30 juni 1908

Jönköping d. 30/6 1908.

Älskade Broder!

Edert telegram i går vållade oss ”bestörtning” och gifver en oafsedd anledning till upptagande af vår under året hart när afbrutna korrespondens. Så mycket gemensamhet finnes dock oss emellan – det känner jag – att korresponensen i anden ingalunda varit afbruten, fast brefven uteblifvit. Anledningen till detta sista förhållande känna och förstå vi å ömse sidor, och den behöfver icke nu framhållas. Men en följd af den broderliga kärlek, som håller oss samman, var nu den, att budskapet i går om eder Hildas död grep oss alla mycket, och tanken derpå är fortfarande den förherrskande bland allt, som i dessa dagar sysselsätter oss. Wi hafva intet vetat om hennes sjukdom. Är det hennes förra lunglidande, som kräft detta offer? När vi sist hörde talas derom, sades det, att hon förbättrats ganska väsentligt, och att oron öfver sjukdomen kunde sägas vara undanröjd. Är det nu denna sjukdom, som vållat hennes död, är väl sannolikt att hon någon längre tid varit klen, och att Ni varit förberedda på hvad som nu händt. Ja nog är det smärtsamt när dessa band mellan föräldrar och barn slitas, men ack hvad evigheten då träder oss nära, och hvad den sopar bort mycket af jordens stoft från vårt sinne, och huru mycket som brännes bort i ugnen, den heta, dit vi kastas vid sådana tillfällen! Wi få ock efter hand nåd att inse, huru Gud gör allt väl i sin tid, och - om än under tårar – tacka honom, som gaf och tog det kära lånet. Han tog vårt barn, ej för att vi skola sörja det såsom förloradt för honom och oss, utan tvärtom för att vi skola veta det vara hos honom väl förvaradt för honom och – för oss. Jag anar, men vågar icke säga mycket derom, att dessa, som i sin ungdom omplanterats af den himmelske trädgårdsmästaren – om deras hjertan ej varit tillskrivna för hans Ande – skola i evighetens jord växa och utvecklas mycket härligare, än hvad här kunnat ske, och må vi således i hoppet kunna fröjda oss åt, att Kristi härlighet afspeglar sig mer och mer hos dem, der de under hans ögon, belysta af hans kärlek, utbildas för det saliga mål, till hvilket vi ock i vår skröplighet sträfva. Det heter ju, att Gud fullbordar sitt verk i hjertat ”intill Jesu Kristi dag”. Gifve han Eder undergifvenhet och stillhet i anden under dessa smärtans dagar! Han har talat: vi må sätta vår mun i stoftet; han går fram genom vår krets: vi må känna oss vara i hans närhet, skylta vårt ansikte för honom och ödmjuka oss under han mäktiga hand! Den handen står i fadershjertats tjenst, och äfven då den kännes tung för oss, stoftets barn, välsignar den dem, som böja sig derunder.

Fanny och Maria reser i morgon till en liten badort, Torhult, 3 mil härifrån; jag och Anna reser på lördag till Porla, Elin reser nästa måndag till Martin (nygift) för att tillbringa några veckor hos honom. Hälsa mycket från mig och alla de

mina till Augusta och edra barn. På söndagen 10.30 f.m. äro våra tankar
företredesvis hos eder!

Din helt tillgifne broder M.